

KØBENHAVNS KOMMUNE
Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen

Socialministeriet
Departementet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Dato: 26. august 2005

Bemærkninger til høring om udkast til vejledning om særlig støtte til børn og unge i forbindelse med anbringelsesreformen

Med henvisning til Socialministeriets fremsendte udkast til vejledning om særlig støtte til børn og unge, jf. brev af 15. juli 2005, har Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen følgende bemærkninger, med forbehold for Familie- og Arbejdsmarkedsudvalgets efterfølgende godkendelse:

Generelt:

Indledningsvis skal forvaltningen i fortsættelse af DUT-forhandlingerne gentage sine betænkeligheder med hensyn til den af socialministeriet forventede reduktion i antallet af anbringelser for de 15-17 årige. Herudover finder forvaltningen, at forventningerne til udbredelsen af netværksplejefamilier er særdeles urealistiske set i lyset af bortfaldet af plejevederlag til denne type anbringelse. Det er ikke realistisk at forestille sig et øget antal netværksanbringelser, hvis disse ikke kan udløse et plejevederlag. Tværtimod er der her tale om et bortfald af et incitament som kan betyde et fald i forhold til de forholdsvis få anbringelser der er.

Netværksanbringelser er efter forvaltningens vurdering en særdeles ønskelig anbringelsesform, som der ikke er nogen stor tradition for i Danmark. Det vil derfor være en meget krævende opgave også økonomisk at få udbredt denne anbringelsesform.

Med hensyn til det foreliggende udkast vurderes vejledningen generelt at være et godt arbejdsredskab for kommunens sagsbehandlere m.fl.

Men forvaltningen skal dog gøre opmærksom på, at der er meget store vanskeligheder for sagsbehandlere og teammedarbejderne, med at få tid til at løse de stærkt stigende proceduremæssige krav, de seneste års lovgivning har medført. Det meget omfattende materiale gør det vigtigt, at vejledningen har en overskuelig indholdsfortegnelse og et omfattende stikordsregister.

Direktionen

Bernstorffsgade 17
1592 København V

Telefon
33 17 33 17

Direkte telefon
33 17 37 28

Telefax
33 17 32 04

E-mail:
CarstenS.Nielsen@faf.kk.dk

I de indledende afsnit fokuseres på den forebyggende indsats. Da denne indsats i stor udstrækning udmøntes i daginstitutioner, skoler, klubber m.v. er det væsentligt, at kendskabet til de intentioner, der ligger til grund for anbringelsesreformen med netop forebyggelse som et af de væsentligste elementer, udbredes til disse institutioner uden for socialministeriets regi.

I kommunalt regi vil der via kommunens pligt til at udarbejde en sammenhængende børnepolitik, som vedtages af kommunalbestyrelsen, ske en overordnet koordinering af indsatsen. Vigtigheden af, at der sker en tilsvarende koordinering mellem de forskellige ministerier, som beskæftiger sig med børn og unge, skal ligeledes påpeges. Her tænkes i særlig grad på familieministeriet, undervisningsministeriet og integrationsministeriet.

Vejledningen henviser forskellige steder til supplerende vejledningsmateriale (konventioner, dialoghåndbog, vejledninger på undervisningsområdet m.v.). Konkrete henvisninger til, hvor materialet kan findes vil gøre vejledningen mere brugervenlig.

Vejledningen indeholder en række beskrivelser af amternes opgaver. Det foreslås, at der medtages nogle bemærkninger om, hvilke myndigheder, der overtager amternes opgaver i forbindelse med kommunalreformen pr. 1.1. 2007.

Til de enkelte punkter:

Ad punkt 10 – 14. Standarder for sagsbehandlingen:

Standarderne for sagsbehandlingen skal som et af de fire temaer behandle *tidlig indsats*. Det foreslås, at der gøres mere ud af at beskrive begrebet, *tidlig indsats (forebyggelse)*. Herved vil man i større udtrækning få mulighed for at udvikle et "fælles sprog" i de forvaltninger, der inddrages i den fælles indsats, både i forhold til den generelt forebyggende indsats og til den mere specialiserede indsats overfor børn og unge med behov for særlige støtte.

Ad punkt 20 - 21. Tilsyn:

Sammenholdt med begrebet *tidlig indsats (forebyggelse)* foreslås det tilsvarende, at punkterne om tilsyn udbygges med beskrivelser af niveauet for tilsynet, ligesom det i forhold til det generelle tilsyn er vigtigt, at der sker en koordinering mellem de berørte ministerier for at sikre den optimale effekt af indsatsen.

Ad punkt 32 -36. Amtskommunernes opgaver:

Det bør beskrives, hvem der fra den 1.1.2007 overtager amternes vej-

ledningsforpligtelse overfor kommunerne.

Det bør anføres, hvilken myndighed, der udpeger det pædagogisk-psykologisk sagkyndige medlem af børn og unge-udvalget, når amterne nedlægges pr. 1.1.2007.

Ad punkt 61: Indhentning af eksisterende oplysninger uden samtykke, § 38, stk. 9:

I § 38, stk. 9 er henvist til § 11 c, stk. 1, nr. 1 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. I følge denne bestemmelse, som den ser ud pr. 1.1.2006, kan kravet om samtykke fraviges i sager om særlig støtte til børn og unge efter kapitel 8 i lov om social service, hvor myndighederne kan påbegynde en sag eller træffe afgørelse uden forældrenes samtykke samt i forbindelse med undersøgelser efter § 38 i lov om social service.

I punkt 61, 4. afsnit står, at det alene er et krav efter § 38, stk. 9, for at indhente eksisterende de oplysninger, at det må antages, at barnet eller den unge trænger til særlig støtte.

Der foreslås en yderligere præcisering af, hvornår denne bestemmelse bør anvendes m.h.p. at sikre at bestemmelsen kun anvendes, når situationens alvorlige karakter tilsiger det, og m.h.p. at tvivl om bestemmelsens rækkevidde undgås.

Punkt 78. Angivelse af støtten til familien, § 58 a, stk. 6:

Det foreslås, at der i dette punkt medtages uddybende bemærkninger om støttemuligheder efter anden lovgivning, f.eks. lov om aktiv socialpolitik. Generelt savnes således en beskrivelse af, hvorledes tilbuddene efter sociallovgivningen spiller sammen med anden lovgivning på voksenalrådet, der relaterer sig til forældrenes situation.

Ad punkterne 100 -106. Økonomisk støtte i forbindelse med foranstaltninger, § 40, stk.4:

Umiddelbart er der ikke fuld overensstemmelse mellem lovbemærkningerne og vejledningspunkterne i forhold til afgrænsning af, hvad der kan ydes hjælp til efter § 40, stk. 4. Der foreslås således en præcisering. Det er vanskeligt at skelne mellem udtrykkene ”i forbindelse med” og ”som følge af”.

Ad punkt 184: Fuldbyrkelse af børn og unge-udvalgets afgørelser:

Det foreslås, at loven om retssikkerhed ved forvaltningen anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter omtales og sammenholdes med servicelovens § 48.

Det foreslås, at der medtages bemærkninger om, hvilken orientering, der er pligt til at give forældre m.fl. i forbindelse med gennemførelse af udvalgets afgørelser.

Ad punkt 223: Brev- og telefonkontrol:

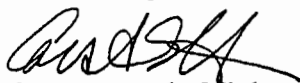
Det foreslås, at der tilføjes nogle eksempler på, hvorledes institutionerne i praksis gennemfører en beslutning om telefonkontrol i forhold til børn og unge, der har mobiltelefon.

Ad punkt 263: Ophold uden for Danmark:

Der foreslås en præcisering af udtrykket ”modtageren” i første afsnit. Det er væsentligt at det tydeligt fremgår, at børn i relation til servicelovens § 2 i praksis anses for selvstændige personer.

Det foreslås, at punktet udbygges med nogle bemærkninger om myndighedernes beslutningskompetence i forhold til børns midlertidige ophold i udlandet. Der foreslås endvidere en præcisering af, hvad der skal lægges vægt på ved sondringen mellem midlertidigt og varigt ophold i udlandet. I praksis kan ovennævnte give anledning til tvivl, f.eks. i forbindelse med beslutninger om børns anbringelse uden for hjemmet.

Med venlig hilsen

Carsten Stæhr Nielsen
vicedirektør

SOCIALMINISTERIET

Til diverse organisationer og myndigheder m.fl.
jf. vedlagte liste

Departementet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Tlf. 3392 9300
Fax. 3393 2518
E-mail sm@sm.dk

15. juli 2005

upo/j. nr. 217-512

Høring om udkast til vejledning om særlig støtte til børn og unge i forbindelse med anbringelsesreformen.

Hermed fremsendes vedlagte udkast til vejledning om særlig støtte til børn og unge i forbindelse med anbringelsesreformen. Eventuelle høringssvar skal være Socialministeriet i hænde senest:

Fredag den 26. august 2005 kl. 12.00.

Høringssvarene sendes til: sm@sm.dk

Der bliver i vejledningen omtalt to nye bekendtgørelser – bekendtgørelse om standarder for sagsbehandlingen i sager om særlig støtte til børn og unge og bekendtgørelse om omkostningsdækning og tabt arbejdsfortjeneste til netværksplejefamilier. Disse to bekendtgørelser er under udarbejdelse og vil blive sendt i høring snarest muligt.

Ligeledes afventer Socialministeriet et nyt bidrag fra Søfartsstyrelsen vedrørende skibsprojekter. Søfartsstyrelsens bidrag vil blive fremsendt så snart det foreligger.

Af vedlagte liste fremgår hvilke organisationer, myndigheder m.fl., der har fået udkastet til høring.

Med venlig hilsen

Grethe Buss

Ulrik Poulsen

Vejledning om særlig støtte til børn og unge

(Lov om social service)

Indledning

Denne vejledning uddyber reglerne om særlig støtte til børn og unge i lov om social service - i kort form kaldet serviceloven og forkortet til SEL. Vejledningen gennemgår således servicelovens regler for, hvordan særlig støtte kan ydes til børn, unge og deres familier, dels ved iværksættelse af foranstaltninger på frivilligt grundlag, dels ved foranstaltninger mv. der må gennemføres tvangsmæssigt. Hvis der i vejledningen henvises til en paragraf uden nærmere angivelse, er der tale om en bestemmelse i serviceloven, mens titel er angivet ved alle andre forskrifter, der henvises til.

Denne vejledning afløser Socialministeriets vejledning nr. 4 af 16. januar 2002 om servicelovens regler om særlig støtte til børn og unge. Vejledningen udsendes på baggrund af følgende lovændring:

Med lov nr. 1442 af 22. december 2004 om anbringelsesreformen blev der indført en række ændringer i servicelovens regler om særlig støtte til børn, unge og deres familier. Bl.a. blev der indført skærpede krav til sagsbehandling, opfølgning samt inddragelse af børn, unge og deres familier.

Baggrunden for anbringelsesreformen var, at forskning og evalueringer i de senere år gang på gang har konkluderet, at kvaliteten i indsatsen for udsatte børn er for dårlig. Der arbejdes ikke tilstrækkeligt målrettet med at tilpasse indsatsen til det enkelte barns behov. Der følges ikke tilstrækkeligt op på indsatsen, og der dokumenteres ikke i et omfang, som gør det muligt at vurdere effekterne af indsatsen, ligesom børnenes retssikkerhed ikke sikres tilstrækkeligt. Samtidig sættes der ofte først ind relativt sent, dvs. i teenageårene.

Problemerne på området viser sig endvidere ved, at både danske og internationale undersøgelser peger på, at børn, som har været anbragt uden for hjemmet, statistisk set ofte klarer sig dårligt som voksne, både erhvervs-, familie- og sundhedsmæssigt.

Målsætningen med reformen er at rette op på disse problemer, så de anbragte børn får samme muligheder som andre børn for uddannelse, arbejde og familieliv. Det afgørende pejlemærke for reformen er således *barnets bedste*.

Partierne bag forliget om anbringelsesreformen har også været enige om at præcisere, at kommunerne ikke må tage usaglige økonomiske hensyn ved valg af tilbud til det enkelte barn. Det betyder, at kommunen ikke må tage økonomiske hensyn, som betyder, at der vælges en løsning, som ikke tilgodeser barnets behov. Samtidig er der dog også tale om et område, hvor der årligt anvendes knap 10 mia. kr., hvorfor det er nødvendigt, at der tages saglige økonomiske hensyn.

I forbindelse med vedtagelsen af lovforslag om anbringelsesreformen lagde de politiske partier stor vægt på, at loven blev fulgt op af en massiv indsats, der skulle sikre, at lovgivningen bliver ført ud i livet på en tilfredsstillende måde. Derfor gennemføres der en række efteruddannelsesaktiviteter og der bliver udsendt forskelligt inspirationsmateriale. Samtidig vil Ankestyrelsen i øget omfang kontrollere indsatsen i kommunerne og den statistiske overvågning af området vil blive udbygget. Man kan læse mere om disse forskellige implementeringsaktiviteter på Den Sociale Servicestyrelses hjemmeside:

[www.servicestyrelsen.dk/boern_unge/Udsatte boern og unge/anbringelsesreform.html](http://www.servicestyrelsen.dk/boern_unge/Udsatte_boern_og_unge/anbringelsesreform.html)

I forhold til den praktiske implementering af lovgivningen på dette område, er det også relevant at være opmærksom på, de forskellige muligheder for at understøtte arbejdet med en øget digitalisering, se bilag 11 til denne vejledning.

hos barnet eller den unge så vidt muligt kan afhjælpes i hjemmet eller i det nære miljø. Støtten må i hvert enkelt tilfælde udformes på baggrund af en konkret vurdering af det enkelte barns eller den enkelte unges og familiens forhold.

Stk. 3. Barnets eller den unges synspunkter skal altid inddrages og tillægges passende vægt i overensstemmelse med alder og modenhed.

Stk. 4. Barnets eller den unges vanskeligheder skal så vidt muligt løses i samarbejde med familien og med dennes medvirken. Hvor dette ikke er muligt, må foranstaltningens baggrund, formål og indhold tydeliggøres for forældremyndighedsindehaveren, barnet eller den unge.

Stk. 5. Ved anvendelse af bestemmelserne i dette kapitel skal der lægges afgørende vægt på, at støtten ydes ud fra barnets eller den unges bedste, herunder skal der lægges vægt på at give barnet eller den unge en stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i opvæksten.

Målet for særlig støtte til børn og unge

2. I § 32 opstilles målsætningen for indsatsen for de børn og unge, som har et særligt behov for støtte, dvs. et behov som rækker ud over de behov, som kan opfyldes af de tilbud, som i almindelighed står åbne for børn eller unge og deres familier, jf. lovens kapitel 4 og 5 om dagtilbud mv. til børn og klubtilbud mv. til større børn og unge.

3. I § 32, stk. 1, understreges det, at kommunens opgave over for den gruppe af børn og unge og deres familier, som har behov for særlig støtte, er at søge disse børns og unges opvækstvilkår sikret på en sådan måde, at de får en tryghed i udfoldelsesmuligheder og en sikkerhed for udvikling og sundhed. Dette skal så vidt muligt stille dem på linie med deres jævnaldrende, som ikke har eller har haft tilsvarende vanskeligheder i deres opvækst.

4. § 32, stk. 2, fastslår, at støtten må ydes på så tidligt et tidspunkt som muligt fordi en tidlig indsats i en del tilfælde kan standse et u hensigtsmæssigt udviklingsforløb. Forskningen viser bl.a., at det er vigtigt for effekten af den forebyggende indsats, at der sættes ind tidligt. En tidlig indsats forudsætter bl.a., at der arbejdes tværfagligt med disse sager for at den nødvendige viden er til stede, og at der samarbejdes mellem forskellige sektorer og faggrupper. Der henvises til pkt. 48 om tværfaglige grupper.

Målet om tidlig indsats er en vigtig forudsætning i reglerne om særlig støtte, jf. pkt. 49ff. om § 38-undersøgelser. En tidlig indsats kan være medvirkende til, at det undgås, at problemerne vokser sig så store, at de ikke kan afhjælpes i hjemmet eller det nære miljø.

I formuleringen »det nære miljø« ligger, at kommunen ikke kun skal søge at drage nytte af ressourcerne hos personer i hjemmet, typisk forældremyndighedsindehaverne og hjemmeboende sø-

Sammenhængende børnepolitik

§ 4. Kommunen og amtskommunen sørger for, at de opgaver og tilbud, der omfatter børn, unge og deres familier, udføres i samarbejde med forældrene og på en sådan måde, at det fremmer børns og unges udvikling, trivsel og selvstændighed. Dette gælder både ved udførelsen af det generelle og forebyggende arbejde og ved den målrettede indsats over for børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med et andet særligt behov for støtte.

Stk. 2. Kommunen skal udarbejde en sammenhængende børnepolitik, der har til formål at sikre sammenhængen mellem det generelle og forebyggende arbejde og den målrettede indsats over for børn og unge med behov for særlig støtte. Den sammenhængende børnepolitik skal udformes skriftligt, vedtages af kommunalbestyrelsen og offentliggøres.

Stk. 3. Kommunen og amtskommunen sørger for, at den indsats, der iværksættes efter denne lov over for børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med et andet særligt behov for støtte, sættes i sammenhæng med den indsats, der iværksættes over for de samme børn og unge efter anden lovgivning.

8. I § 4 angives, at det er centralt at se hele den kommunale og hele den amtskommunale indsats på børne- og ungeområdet i en sammenhæng.

Det angives, at målet for indsatsen over for børn og unge principielt er det samme, uanset om barnets eller den unges behov er af generel eller særlig karakter. Det understreges således, at den særlige indsats over for børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller et andet særligt behov for støtte skal ses i tæt sammenhæng med og bygge på de generelle tilbud.

Kommunen og amtskommunen skal efter bestemmelsen sikre, at den indsats over for børn og unge og deres familier, der iværksættes efter serviceloven, indgår som en del af den samlede indsats over for børn og unge. Der lægges dermed op til en sammenhængende indsats, der på tværs af lovgivning, administrative strukturer og faglige kompetencer skal opfylde det overordnede formål.

Bestemmelsen lægger således op til, at det i forbindelse med iværksættelse af hjælpeforanstaltninger vurderes, i hvilken udstrækning fx barnets daginstitution kan inddrages både før, under og efter iværksættelsen af særlig støtte.

Kommunen beslutter selv, hvor ofte den sammenhængende børnepolitik skal revideres. Dette kan fx ske i forbindelse med, at en ny kommunalbestyrelse træder til, eller hvis kommunen ønsker at sætte fokus på eller udarbejde en ny politik på området.

Den sammenhængende børnepolitik udformes skriftligt og skal offentliggøres på kommunens hjemmeside eller på anden måde. Der er ikke herudover formkrav til den sammenhængende børnepolitik.

Standarder for sagsbehandlingen

10. På baggrund af hjemlen i § 58 b har socialministeren udstedt en bekendtgørelse om standarder for sagsbehandlingen i sager om særlig støtte til børn og unge, nr. xx af den xx/xx 2005. Bekendtgørelsen er optrykt som bilag til denne vejledning.

Bekendtgørelsen giver kommunalbestyrelsen pligt til at træffe nærmere beslutninger om, hvordan sagsbehandlingen skal foregå. Formålet med standarderne er bl.a. at skabe opmærksomhed om og ledelsesmæssig ansvarlighed i forhold til indholdet i sagsbehandlingen og tilrettelæggelsen af arbejdet i kommunen. Da standarderne ligeledes forudsættes offentliggjort, vil den demokratiske kontrol af kommunens sagsbehandling på området ligeledes blive styrket. Endelig er det hensigten, at standarder skal medføre, at behandlingen af en sag i mindre grad afhænger af, hvilken sagsbehandler der tilfældigvis har ansvaret for den pågældende sag. Undersøgelser har således peget på, at der kan være store forskelle på sagsbehandlingen fra en sagsbehandler til en anden, også inden for samme kommune. Ved at den politiske og administrative ledelse tager stilling til standarderne, kan der sikres en mere ensartet behandling af sagerne i kommunen, hvorved borgernes retssikkerhed styrkes.

Kommunalbestyrelsen skal mindst hvert andet år følge op på standarderne for sagsbehandlingen og vurdere, hvorvidt standarderne skal revideres.

I forbindelse med opfølgningen skal kommunalbestyrelsen bl.a. vurdere, hvorvidt indsatsen har levet op til de målsætninger og konkrete fremgangsmåder, kommunen selv har fastlagt i sine standarder for sagsbehandlingen. Det er derfor nødvendigt, at standarderne opstiller så præcise målsætninger og så konkret beskriver fremgangsmåderne, at det efterfølgende kan vurderes, hvorvidt indsatsen har levet op til kommunens egne standarder. Kommunalbestyrelsen skal derfor fastlægge ud fra hvilke konkrete mål, kommunen vil vurdere, om indsatsen har levet op til kommunens egne standarder. Eksempelvis kan det være nyttigt, at kommunalbestyrelsen fastsætter kvantitative mål, da disse er lette at følge op på. Dette kunne fx være mål om, at der i en bestemt andel af sagerne skal gennemføres familierådslagning, mål om gennemsnitsalderen for, hvornår et barn første gang modtager hjælp eller mål om, at et bestemt antal medarbejder skal modtage en nærmere angivet efteruddannelsesindsats.

I forbindelse med opfølgningen skal kommunalbestyrelsen også vurdere om de målsætninger og fremgangsmåder, der er fastlagt i standarderne, er hensigtsmæssige, eller om de skal ændres.

Endelig skal kommunalbestyrelsen beskrive, om opfølgningen på standarderne for sagsbehandlingen har givet anledning til, at kommunen har gennemført eller planlægger at gennemføre særlige undersøgelser af kommunens indsats, brugerundersøgelser, tværgående evalueringer af effekten af indsatsen el.lign.

Konstaterer kommunalbestyrelsen således ved opfølgningen på standarderne, at de fastlagte målsætninger ikke blevet nået, kan dette således lede til flere konklusioner. En konklusion kunne være, at der skal yderligere indsats til, for at målet kan opnås. En anden konklusion kunne være, at indsatsen faktisk har været tilfredsstillende, men at målsætninger var uhensigtsmæssige eller urealistiske og at de derfor skal ændres. Men det kunne også tænkes, at der opstod tvivl om, hvad årsagen til

følger op på og sikrer, at sagsbehandlingskravene følges, samt hvor tit og hvordan kommunen fører tilsyn med de anbragte børn og unge.

I forhold til opfølgningen på den enkelte sag, kan kommunen eksempelvis have bestemte fremgangsmåder i form af regelmæssige møder mellem sagsbehandleren, de relevante professionelle, der er involveret i sagen, forældrene, barnet eller den unge og eventuelle andre centrale personer fra netværket.

Kommunen kan også have særlige initiativer eller fremgangsmåder i forhold til sagsbehandlingskravene. Dette kan være alt lige fra, at kommunen har indrettet særlige børnevenlige lokaler til gennemførelsen af børnesamtalen eller at kommunen har retningslinjer om at børnesamtalen altid foregår i barnets vante omgivelser, over særlige IT-støttesystemer eller faglig supervision til manualer omkring, hvordan fx undersøgelser og handleplaner skal gennemføres.

Der kan således være stor forskel fra kommune til kommune på, hvordan disse spørgsmål gribes an.

14. Som det fjerde og sidste punkt skal standarderne beskrive kommunens indsats i forhold til unge, der er fyldt 15 år. Kommunalbestyrelsen skal i den forbindelse, bl.a. beskrive hvordan kommunen vil afdække de særlige forhold, der skal indgå ved valg af indsats i forhold til denne aldersgruppe, jf. kravet i § 38, stk. 3, i lov om social service. Kommunalbestyrelsen skal derudover bl.a. beskrive eventuelle særlige tilbud, som kommunen har oprettet eller benytter i forhold til denne aldersgruppe, og efter hvilke kriterier de unge visiteres til disse tilbud.

Dette punkt i standarderne skal ses i sammenhæng med, at teenagegruppen udgør langt den største del, at de børn og unge, der modtager særlig støtte. Langt de fleste anbragte børn og unge er således i teenageårene. Samtidig viser erfaringer, at det er svært at få fx anbringelserne af denne aldersgruppe til at fungere. Derfor stilles der i § 38 krav om en særlig opmærksomhed på denne aldersgruppe. I standarderne skal kommunalbestyrelsen således konkret beskrive, hvordan de griber udfordringerne i forhold til denne aldersgruppe an.

Udover de fire fremhævede temaer eller emner, kan kommunalbestyrelserne vælge, at standarderne skal beskrive andre forhold, som kommunalbestyrelsen finder relevante i forhold til at sikre en høj kvalitet i indsatsen over for børn og unge med behov for særlig støtte.

Rådgivning

§ 5. Kommunen sørger for, at forældre med børn og unge eller andre, der faktisk sørger for et barn eller en ung, kan få en gratis familieorienteret rådgivning til løsning af vanskeligheder i familien. Kommunen er forpligtet til ved opsøgende arbejde at tilbyde denne rådgivning til enhver, som på grund af særlige forhold må antages at have behov for det.

Stk. 2. Såvel forældre som børn og unge, der alene søger rådgivning, skal kunne modtage denne anonymt og som et åbent tilbud.

15. Kommunen skal tilbyde gratis rådgivning til børn og unge og deres forældre eller andre, der faktisk sørger for et barn eller en ung, og kommunen er forpligtet til ved opsøgende virksomhed at

udnyttet af enkeltpersoner eller familier, der ellers ikke ville være opmærksomme på denne mulighed, eller som ikke ønsker at henvende sig direkte til den kommunale forvaltning.

Anonymiteten i rådgivningen kan også sikres ved at etablere telefonrådgivning, hvor barnet eller den unge ikke behøver at være bange for at blive genkendt.

Ved vejledning af familier fra etniske minoriteter bør kommunen være særlig opmærksom på de forhold, som familiens etniske, religiøse, kulturelle og sproglige baggrund giver anledning til.

Andre rådgivningstilbud

18. Det er vigtigt, at kommunerne også er opmærksomme på den rådgivning, der er i andre sammenhænge.

Eksempelvis er der udover rådgivning i medfør af § 5, mulighed for rådgivning for børn og forældre i forbindelse med skolen. Det er pædagogisk psykologisk rådgivning, der normalt forkortes PPR. Der kan henvises til Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 896 af 21. oktober 2003 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand og til Undervisningsministeriets vejledning nr. 9904 af 6. december 2002 om folkeskolens indsats over for elever, hvis udvikling kræver særlig hensyntagen eller støtte. Kommunerne har mulighed for at udvide omfanget af PPR, så den omfatter alle dele af hverdagen for børn i daginstitution og for skolesøgende børn.

Hertil kommer den rådgivning, der ydes til forældre og børn af statsamtterne i forbindelse med etablering af samvær eller aftaler om forældremyndighed ved samlivsophævelse. Der kan i øvrigt henvises til lov om forældremyndighed og samvær. Kommuner og statsamtter bør informere hinanden om, hvilke rådgivningstilbud de har.

Der er også mulighed for at en kommune og et amt i samarbejde kan etablere rådgivning for børn og unge. Grundlaget for amtskommunens deltagelse er § 34, jf. pkt. 32ff nedenfor om amtskommunens opgaver.

Herudover findes der forskellige former for rådgivning i privat regi blandt andet netbaseret rådgivning og telefonrådgivning til børn. Rådgivningerne er ofte etableret af organisationer eller foreninger, der anvender hel eller delvis frivillig arbejdskraft. Private rådgivningsmuligheder udgør et vigtigt supplement til de kommunale tilbud, men fritager ikke kommunen for pligten til at yde rådgivning.

Når der er behov for andet end rådgivning

19. Viser henvendelsen fra barnet eller den unge, at der er behov for andet end rådgivning, falder situationen helt uden for anvendelsesområdet for § 5.

Hvis barnet eller den unge selv beder om hjælp, der ikke kan klares med rådgivning alene, og er barnet eller den unge indstillet på, at anonymiteten ophæves, gælder de almindelige regler for starten af en børnesag.

Er der tale om alvorlige problemer, som barnet eller den unge ikke umiddelbart selv kan løse, og fastholder barnet eller den unge sit ønske om at være anonym, må barnet eller den unge ikke presses til at opgive sin anonymitet, men rådgiveren må sikre sig, at barnet eller den unge får præcise oplysninger om, hvad der findes af hjælpemuligheder. Rådgivningen kan desuden bestå i, at barnet eller den unge får det råd at tale med en slægtning eller en anden voksen, som barnet eller den unge er tryk ved, om muligheden for at få hjælp. Under alle omstændigheder er det vigtigt, at barnet eller den unge får at vide, at der kan tilbydes hjælp, og at det er nødvendigt at inddrage forældrene, hvis der skal ydes hjælp.

søge forholdene. Normalt vil kommunen indhente oplysninger fra parterne. Kommunens undersøgelsesarbejde mv. er nærmere beskrevet i kapitel 2.

Ofte vil tilsynet ske ved hjælp af personalet i daginstitutioner og skoler, som bruges af næsten alle børn. Som det er gennemgået i pkt. 9 har kommunen pligt til at lave en sammenhængende børnepolitik, der beskriver, hvordan kommunen sikrer sammenhængen mellem indsatsen i bl.a. skoler og daginstitutioner og den særlige støtte til børn og unge. Som gennemgået i pkt. 10ff skal spørgsmålet om underretninger også behandles i kommunens standarder for sagsbehandlingen. Se også Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 822 af 27. juli 2004 om elevers fravær fra undervisningen i folkeskolen, der blandt andet indeholder retningslinier for, hvordan skolerne skal håndtere, når et barn eller en ung er rejst til udlandet på længerevarende ophold.

22. Derudover kan der være en række specielle forhold, som betyder, at kommunen skal være særligt opmærksom på et konkret barn eller en konkret ungs forhold.

Der kan eksempelvis være tale om børn fra familier, hvor forældrene har særlige problemer. Her gælder det, at når en sagsbehandler eller lignende kommer i kontakt med voksne med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer fx som følge af alkohol- eller narkotikamisbrug eller en sindslidelse, er det vigtigt, at der spørges til, om der er børn i hjemmet, således at der kan iværksættes en familieorienteret og forebyggende indsats over for børn og unge i disse familier.

Kommunens forpligtelse til at føre tilsyn omfatter alle børn og unge, der har ophold i kommunen, også selv om deres ophold er af midlertidig karakter. Det betyder, at tilsynet også omfatter børn og unge på samvær, ferieophold, i asylcentre eller på krisecentre m.v.

Børn og unge, der opholder sig på krisecentre, har ofte brug for særlig støtte. Derfor er det vigtigt, at kommunen tager kontakt til, og løbende holder sig orienteret om forholdene for, de børn og unge, der opholder sig på de i kommunen beliggende offentlige og private krisecentre, med henblik på, at den relevante støtte kan tilbydes til barnet eller den unge og familien på det tidligst mulige tidspunkt.

Børn, der opholder sig på asylcentre som asylansøgere, hører som udgangspunkt under udlændingemyndighedernes område. Disse børn kan dog have problemer, der af en sådan karakter, at udlændingemyndighederne ikke kan håndtere dem uden hjælp fra de kommunale myndigheder, hvilket medfører en pligt for kommunerne til at yde hjælp til de børn og unge, der måtte have behov for det. Det kan fx være tilfældet, hvor det skønnes nødvendigt at anbringe et barn eller en ung uden for hjemmet. Hjælpen skal ydes med hensyntagen til at barnet eller den unge eventuelt er her på midlertidigt ophold. Hjælpen skal i øvrigt ydes i samarbejde med udlændingemyndighederne, således at indsatsen over for familien koordineres.

23. En afgørelse om samvær, der er truffet af statsamtet, ophæver eller indskrænker ikke kommunens tilsynspligt over for det barn eller den unge, som sagen vedrører. Hvis kommunen i forbindelse med barnets eller den unges ophold i kommunen på grund af samvær med en forælder bliver opmærksom på, at barnet kan have behov for støtte, må kommunen undersøge sagen gennem indhentelse af oplysninger fra parterne og eventuelt andre myndigheder, herunder fx statsamtet. Kommunen har efter retssikkerhedslovens § 11 c krav på at få de nødvendige oplysninger udleveret.

Hvis statsamtet eller kommunen bliver opmærksom på, at der er behov for særlig støtte i forbindelse med samvær, kan det være relevant at koordinere indsatsen. Statsamtet kan have foranstaltet overvåget samvær i en periode, men da der ikke er mulighed for at etablere en permanent ordning, må kommunen træde til, hvis det fortsat skønnes, at barnet har udbytte af samværet, og det på den baggrund besluttes, at samværet skal fortsætte, selvom samværet er problematisk.

Reglerne herom gennemgås i Socialministeriets vejledning nr. 133 af 24. november 2003 om selvstændig handlekommune for anbragte børn samt høring og inddragelse af børn i sagsbehandlingen.

Disse regler betyder bl.a., at anbragte børn og unge kan have en anden opholdskommune eller handlekommune end deres forældre. Efter § 53 kan barnets opholdskommune eller handlekommune yde støtte til udgifter til forældrenes transport i forbindelse med møder i barnets opholdskommune eller handlekommune.

Bistand ved udpegning af forældremyndighedsindehaver

§ 37. Hvis ingen har forældremyndigheden over et barn eller en ung, skal kommunen i fornødent omfang medvirke til, at der udpeges en egnet indehaver af forældremyndigheden.

25. Forpligtelsen for kommunen efter § 37 til om nødvendigt at medvirke til, at der udpeges en egnet indehaver af forældremyndigheden, gælder, hvad enten kommunen selv tager initiativ til at rejse sagen eller af statsamtet bliver bedt om at yde bistand. Kommunen bør altid orientere statsamtet om forældremyndighedsindehaverens død, hvis denne har forældremyndigheden alene. Ved forældremyndighedsindehaverens død bliver den efterlevende forælders opholdskommune også opholdskommune for barnet.

Afgørelsen om, hvem der skal have forældremyndigheden, træffes af statsamtet. Ved afgørelsen inddrager statsamtet tillige eventuelle tilkendegivelser efter § 15 i lov om forældremyndighed og samvær fra indehavere af forældremyndigheden om, hvem der efter deres død bør have tillagt forældremyndigheden («børnetestamenter»). I en række tilfælde vil det ikke være nødvendigt at inddrage kommunen.

Hvis statsamtet anmoder om det, er kommunen forpligtet til at afgive en udtalelse om barnet og om eventuelle ansøgere, jf. § 8, stk. 2, i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 874 af 24. oktober 2002 om forældremyndighed og samvær, med senere ændringer. Dette gælder også i de situationer, hvor der er en efterlevende forælder, og andre end forælderen beder om forældremyndigheden.

Hvis kommunen ikke umiddelbart er bekendt med personer, som kan komme på tale, må kommunen yde en aktiv indsats for at finde frem til egnede personer. Kommunen må således tage kontakt med barnets eller den unges pårørende, bekendte eller andre, der står barnet eller den unge nær, med henblik på at finde frem til den eller de personer, der vil være egnede til at blive udpeget som indehaver af forældremyndigheden.

Kommunen må være opmærksom på, om der er behov for at bede statsamtet om at få udpeget en midlertidig indehaver af forældremyndigheden. Dette kan være nødvendigt, hvis der ikke umiddelbart er nogen, der ansøger om at få forældremyndigheden, men også i tilfælde, hvor der er uenighed om forældremyndighedsspørgsmålet.

Den, der udpeges som forældremyndighedsindehaver af statsamtet, bliver samtidig værge, men får ikke forsørgelsespligt for barnet eller den unge. Det betyder, at hvis der er en efterlevende forælder, som ikke får tillagt forældremyndigheden, er denne forpligtet til at bidrage til forsørgelsen. Bidragspligten iværksættes ved at kontakte forælderen bopælskommune. Hvis forældremyndighedsindehaveren er afgået ved døden, kan kommunen yde hjælp til barnets forsørgelse, med henvisning til lov om aktiv socialhjælp § 84. Der kan kun ydes kontanthjælp til mindreårige i de tilfælde, hvor barnet eller den unge selv er forsørger på grund af, at vedkommende har fået et barn eller har indgået ægteskab.

27. Børn og unge-udvalget vælger selv sin formand og næstformand blandt de medlemmer, der er valgt af kommunalbestyrelsen. Det er formanden for børn og unge-udvalget eller i dennes fravær næstformanden, der træffer foreløbige beslutninger efter § 45, jf. kapitel 5.

Kommunalbestyrelsen sørger for, at den fornødne sekretariatsbistand er til rådighed for udvalget. Der er ikke særlige krav i loven eller i forretningsordenen med hensyn til placeringen af sekretariatsfunktionen for børn og unge-udvalget.

Efter bekendtgørelsens § 7, stk. 3, må kun udvalgets medlemmer og protokolføreren deltage i mødet under voteringen. Sagsbehandleren eller andre, der har beskæftiget sig med sagen i forvaltningen, kan således ikke deltage i mødet under voteringen. Der vil derimod ikke være noget i vejen for, at udvalget indkalder sagsbehandleren eller andre til mundtligt at redegøre for sagen, inden der træffes afgørelse, men forældrene, deres advokat og eventuelle andre parter har krav på at blive orienteret om, hvad forvaltningen mundtligt har oplyst.

Efter retssikkerhedslovens § 21, stk. 2, fastsætter indenrigsministeren regler om vederlag til formanden og de øvrige medlemmer, der er valgt af kommunalbestyrelsen.

For så vidt angår de sager, der skal forelægges børn og unge-udvalget, henvises til kapitel 5.

28. Det børn og unge-udvalg, som er nedsat efter retssikkerhedslovens § 18, er en selvstændig forvaltningsmyndighed i forvaltningslovens forstand og dermed omfattet af reglerne om videregivelse af oplysninger i forvaltningslovens § 28. Da det imidlertid er en forudsætning for udvalgets virksomhed, at udvalget får de oplysninger, der er nødvendige for, at sagen kan afgøres i overensstemmelse med de i serviceloven opstillede krav, er videregivelse af oplysningerne berettiget.

SSP samarbejdet

29. SSP-samarbejdet er et samarbejde mellem politi, skole og socialforvaltning, der har til formål at forebygge eller hindre yderligere kriminalitet blandt børn og unge i kommunen. SSP-samarbejdet er organiseret forskelligt i kommunerne. I enkelte kommuner har man valgt at inddrage fritids- og kulturforvaltningen i arbejdet. Normalt er der klare grænser for, hvilke oplysninger, der må videregives mellem forskellige myndigheder, men der er i retsplejeloven § 115 b, givet hjemmel til, at der uhindret kan udveksles oplysninger mellem deltagerne i SSP-samarbejdet, under forudsætning af at udvekslingen af oplysningerne har et kriminalitetsforebyggende sigte. Oplysningerne må ikke anvendes til efterforskning af straffesager. For så vidt angår retningslinierne for udveksling af oplysninger i tilslutning til det kriminalitetsforebyggende arbejde (SSP), der forudsætter samarbejde mellem skole, sociale myndigheder og politiet, henvises til Justitsministeriets vejledning nr. 163 af 17. august 1990 om udveksling af oplysninger i forbindelse med det kriminalitetsforebyggende samarbejde mellem politiet og kommunerne mv.

Inddragelse af forældre uden del i forældremyndigheden

30. I en del af de familier, hvor der er behov for særlig støtte, vil der være tale om, at den ene forælder har forældremyndigheden alene. Hvis der skal træffes en afgørelse om foranstaltninger efter lov om social service, træffes beslutningen herom kun i forhold til forældremyndighedsindehaveren. Derfor er det som udgangspunkt alene forældremyndighedsindehaveren, der er part i sagen. Den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, er dog part i afgørelser, der gælder dennes ret til at bevare kontakten til barnet eller den unge, og har ret til at klage over afgørelser, der begrænser kontakten.

Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på de ressourcer, der kan ligge hos den anden forælder. Når familieforholdene skal afdækkes som del i § 38-undersøgelsen, indebærer dette bl.a., at forholdet til eventuelle forældre uden del i forældremyndigheden skal afdækkes, se evt. pkt. 49ff.

opgaver vedrører særligt de tilfælde, hvor kommunerne ikke har tilstrækkelig specialviden til at løse opgaven alene.

Rådgivning, undersøgelse og behandling vil fortrinsvis være for børn og unge, der henvises af kommunen. Der er dog også mulighed for, at børn, unge og deres familier selv kan rette henvendelse direkte til amtskommunen for at få rådgivning, undersøgelse og behandling.

Institutioner for børn og unge

§ 51. Amtskommunen sørger for, at der er det nødvendige antal pladser på institutioner for børn og unge, der skal anbringes uden for hjemmet herunder på grund af en betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Endvidere skal amtskommunen sørge for, at der er det nødvendige antal pladser og mulighed for ambulant behandling på institutioner for børn og unge med sociale adfærdsproblemer.

Stk. 2. ...

33. Det er pålagt amtskommunen at sørge for, at der er det nødvendige antal pladser på institutioner for børn og unge, der skal anbringes uden for hjemmet. For så vidt angår døgninstitutioner efter § 51 og disses driftsmæssige forhold henvises til kapitel 7 og kapitel 8.

34. Amtskommunen skal endvidere efter § 51, stk. 1, sidste pkt., sørge for, at der er det nødvendige antal pladser og mulighed for ambulant behandling på institutioner for børn og unge med sociale adfærdsproblemer. Med hjemmel i denne bestemmelse er der oprettet amtsungdomscentre i næsten alle amtskommuner, men disse er udbygget på forskelligt niveau.

Centrene indeholder som regel tilbud til unge med alkohol- og/eller narkotikamisbrug eller andre svære psykiske og/eller sociale problemer.

Der kan tilbydes forskellige typer af behandlingstilbud, fx ungdomsboliger, dagcentre, daghøjskole, værksteder eller arbejdsophold, opholdssteder og lektiestøtte.

I øvrigt har amtsungdomscentre en række opgaver uden for det egentlige behandlingsarbejde, fx i form af konsulentbistand, når det drejer sig om unge med alvorlige sociale og psykiske vanskeligheder, og opsøgende arbejde. Centrene deltager endvidere i et omfattende regionalt samarbejde med politiet, kriminalforsorgen, det psykiatriske hospitalsvæsen mv.

Vejledning til kommunerne

35. Efter retssikkerhedslovens § 42, stk. 1, skal amtskommunen yde kommunerne, herunder børn og unge-udvalgene, vejledning i sager efter serviceloven, navnlig ved at stille sagkyndige til rådighed. Ankestyrelsen og de sociale nævn har derudover en generel vejledningsforpligtelse i forhold til lovgivningen på det sociale område, jf. retssikkerhedsloven §§ 76 og 78.

Udpegning af pædagogisk-psykologisk sagkyndigt medlem

36. Det påhviler efter § 19, stk. 1, i retssikkerhedsloven amtsrådet at udpege den pædagogisk-psykologisk sagkyndige samt en stedfortræder for denne til at indtræde i de børn og unge-udvalg, som kommunalbestyrelserne skal nedsætte.

sundhed eller udvikling i fare, har pligt til at underrette kommunen.

39. De nærmere regler om underretningspligten efter § 35, stk. 1, 2 og 3, er fastsat i Socialministeriets bekendtgørelse nr. 1092 af 8. december 2000 om underretningspligt over for kommunen efter lov om social service, der er optrykt som bilag til denne vejledning. Reglerne om underretningspligt og videregivelse af oplysninger er nærmere beskrevet i Socialministeriets "Håndbog om hjælp til børn og unge gennem dialog og samarbejde med forældrene", (Dialogvejledningen).

Underretningspligten påhviler alle offentligt ansatte, herunder ansatte ved statsamtterne, der i forbindelse med behandlingen af en sag om forældremyndighed eller samvær eller i øvrigt får kendskab til, at et barn eller en ung kan have behov for særlig støtte. Underretningspligten omfatter derudover blandt andet privatpraktiserende læger, ansatte ved frie grundskoler og frie kostskoler, dagpasningstilbud, krisecentre, behandlingstilbud og anbringelsessteder.

Underretningspligten efter § 35 er en personlig pligt, og hvis man vurderer, at det er nødvendigt at foretage en underretning af hensyn til barnet, er der pligt til dette. Det vil dog være hensigtsmæssigt at orientere ledelsen.

Reglerne om underretningspligt efter §§ 35 og 36 har sammenhæng med, at det efter § 5 påhviler kommunen at yde forældremyndighedsindehaveren eller andre, der sørger for et barn eller en ung, rådgivning med henblik på løsning af vanskeligheder i familien, og at det efter § 38 påhviler kommunen at sørge for, at barnets eller den unges forhold undersøges, hvis det må antages, at barnet eller den unge trænger til særlig støtte.

Underretningspligten indtræder kun, hvis det ikke er muligt selv at afhjælpe problemerne gennem dialog med forældrene og barnet eller den unge.

Kvittering for underretninger

§ 36 a. Hvis kommunen modtager en underretning om, at et barn eller en ung kan have behov for særlig støtte efter kapitel 8, skal kommunen senest seks hverdage efter modtagelsen af underretningen sende en bekræftelse af modtagelsen.

40. Når kommunen har modtaget underretningen, skal den efter § 36 a kvittere for modtagelsen inden seks hverdage, men dette er alene en bekræftelse af, at kommunen har registreret underretningen, og kvitteringen må ikke indeholde oplysninger om, hvad kommunen påtænker at foretage sig i den enkelte sag. Kvitteringen kan dog godt indeholde generelle oplysninger om, hvad kommunen normalt gør. Kvitteringen kan også oplyse om, at den, der foretager underretning, ikke bliver part i sagen, ikke vil blive løbende orienteret om sagens forløb og ikke kan klage over de skridt, som kommunen vælger at foretage eller vælger ikke at foretage. Da underretteren ikke er part, vil der alene være adgang til aktindsigt i de oplysninger, som den pågældende selv er fremkommet med.

En underretning i medfør af §§ 35 eller 36 medfører ikke, at kommunen bliver forpligtet til at iværksætte foranstaltninger. I visse tilfælde vil henvendelsen nødvendiggøre, at kommunen må undersøge, om der er behov for støtte, fx ved at rette henvendelse til skole eller dagtilbud. Dette følger af kommunens almindelige forpligtelse efter § 6, jf. § 33, til at føre tilsyn med de forhold, som børn og unge lever under. Afhængig af indholdet af underretningen vil en sådan henvendelse fra kommunen kunne ske uden forudgående samtykke fra indehaveren af forældremyndigheden, jf. retssikkerhedsloven § 11 c, men kommunen bør i videst muligt omfang sikre sig samtykke, jf. retssikker-

ende anbringelse uden for hjemmet – kan det være af afgørende betydning, at fraflytningskommunen underretter tilflytningskommunen.

§ 33 a fastslår, at fraflytningskommunen har pligt til at underrette tilflytningskommunen i situationer, hvor fraflytningskommunen finder, at et eller flere af børnene har behov for særlig støtte. Bestemmelsen omfatter alle tilfælde, hvor der efter fraflytningskommunens vurdering er behov for foranstaltninger, herunder eventuelt foranstaltninger uden samtykke, således at tilflytningskommunen får mulighed for at sætte ind med hjælp til familien så tidligt som muligt.

Underretningspligten omfatter alene oplysninger om de forhold, der giver en formodning om behov for særlig støtte. Fraflytningskommunen kan ikke uden videre fremsende alle sagsakterne i en sag. Medmindre der foreligger samtykke fra forældrene, kan fraflytningskommunen således ikke videregive oplysninger, der ikke relaterer sig til barnets eller den unges behov for særlig støtte. I det omfang tilflytningskommunen har behov for yderligere oplysninger i den videre sagsbehandling, har kommunen adgang til at indhente de nødvendige oplysninger fra fraflytningskommunen efter retssikkerhedslovens § 11 c og forvaltningslovens kapitel 8.

Den nye kommune er forpligtet til at vurdere sagen på ny, både ud fra egne og fraflytningskommunens oplysninger.

Det bemærkes i øvrigt, at der er adgang til at aftale, at en tidligere opholdskommune fortsat skal være handlekommune, hvis der foreligger særlige grunde. Dette forudsætter, at der foreligger samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge over 15 år. En sådan aftale kan fx være hensigtsmæssig, hvis der er tale om en familie, der flytter meget. Se Socialministeriet vejledning nr. 21 af 24. februar 2004 om lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Anmeldelse til politiet og afværgepligt

42. Det er politiets og retsvæsenets opgave at tage sig af den strafferetlige efterforskning og vurderingen af strafferetlige forhold, herunder overgreb mod børn og unge.

Derfor er det også vigtigt, at politiet får det at vide, hvis man som borger eller offentlig myndighed har mistanke om overgreb eller andre alvorlige forbrydelser. Politiet kan på baggrund af oplysningerne vurdere, om der er grundlag for at gå videre med sagen.

Efter straffeloven er der ikke pligt til at anmelde forbrydelser, men det er efter straffelovens § 141 strafbart ikke at gøre, hvad der står i ens magt for at afværge en alvorlig forbrydelse, der indebærer fare for menneskers liv eller velfærd, som man har kendskab til. Der er således en »afværgepligt«. Denne pligt kan fx være til stede, hvis en begået forbrydelse kan tænkes at gentage sig - hvilket fx kan være relevant i forbindelse med overgreb på børn og unge. Afværgepligten gælder også for offentlige myndigheder.

En borger, der har mistanke om voldelige og/eller seksuelle overgreb på et barn eller en ung, kan opfylde afværgepligten ved at foretage en underretning til kommunen. En kommune, der har mistanke om voldelige og/eller seksuelle overgreb mod et barn eller en ung, skal således vurdere barnets eller den unges behov for hjælp i den enkelte sag. Det afgørende i kommunens vurdering er beskyttelsen af barnet eller den unge mod eventuelle (nye) overgreb. Den strafferetlige side af sagen overlades til politiet. Kommunen har en forpligtelse til at være opmærksom på barnets behov for særlig støtte på grund af overgrebene. Vurderingen af barnets eller den unges behov for støtte afhænger ikke af udfaldet af en evt. straffesag, da der ikke altid vil kunne ske domfældelse i denne type sager på grund af manglende beviser.

Der bør således ske en løbende orientering i hele sagsforløbet. Orienteringen er særlig vigtig, hvis sagen undervejs skifter karakter fra frivillig til tvangsmæssig, således at forældrene ikke føler, at samarbejdet er foregået på skrømt og efter en skjult dagsorden.

Tværfaglige grupper

§ 37 a. For at tilgodese børn og unge med behov for særlig støtte opretter kommunen en tværfaglig gruppe, der skal sikre, at støtten ydes tidligt og sammenhængende, og at der i tilstrækkeligt omfang formidles kontakt til lægelig, social, pædagogisk, psykologisk og anden sagkundskab.

Stk. 2. Et af gruppens medlemmer udpeges som ansvarlig for at koordinere indsatsen over for det enkelte barn og den enkelte unge.

48. Efter § 37 a skal der i kommunen være en tværfaglig gruppe, der skal sikre, at støtten ydes tidligt og sammenhængende, og at der i tilstrækkeligt omfang formidles kontakt til lægelig, social, pædagogisk, psykologisk og anden sagkundskab. Se nærmere om det tværfaglige samarbejde i Socialministeriets pjece "Hvad må du sige?", 2005, der specielt omhandler tavshedspligt og videregivelse af oplysninger.

Bestemmelsen svarer til § 7 i lov om forebyggende sundhedsordninger for børn og unge og har samme formål, nemlig at styrke sammenhæng og helhed i tilbudene til de svagest stillede børn og unge. Der er ikke krav om, at kommunen skal oprette to tværfaglige grupper til at varetage opgaven. Når § 37 a, som er nyere end § 7 i loven om forebyggende sundhedsordninger, er medtaget i den sociale lovgivning, er det for at understrege betydningen af, at kommunerne tilrettelægger arbejdet i sager om særlig støtte til børn og unge således, at den tværfaglige sagkundskab kan inddrages i sagsbehandlingen. Det forudsættes derfor, at sagsbehandleren altid indgår som en del af den tværfaglige gruppe.

Tværfaglige grupper kan styrke såvel den tidlige indsats som det forebyggende arbejde blandt vanskeligt stillede børn og deres familier. Det er op til kommunen selv at fastsætte sammensætningen af den tværfaglige gruppe og tilrettelægge gruppens arbejde. Som deltagere kan sagsbehandlere, pædagoger, lærere, de kommunalt ansatte læger og sundhedsplejersker, psykologer, m.fl. indgå. Amtskommunens ekspertise vil kunne benyttes ad hoc.

En tværfaglig gruppe er ligeså meget en arbejdsform som en organisation, og gruppens kontaktflade vil således afhænge af den konkrete tilrettelæggelse af det tværfaglige samarbejde i kommunen, kommunens størrelse mv. Der kan således oprettes mere end én tværfaglig gruppe. Tværfaglige grupper kan fx opdeles efter geografiske områder eller efter særlige børnegrupper. Det følger af bestemmelsen, at et af gruppens medlemmer skal udpeges som ansvarlig for at koordinere indsatsen over for det enkelte barn og den enkelte unge.

Det er under alle omstændigheder hensigtsmæssigt at etablere en overordnet gruppe, der står for den overordnede tværfaglighed, og varetager planlægning og koordination i forhold til børn og unge med særlige behov.

Udveksling af oplysninger, som led i arbejdet i de tværfaglige grupper, er omfattet af straffelovens, forvaltningslovens og persondatalovens almindelige regler om tavshedspligt og videregivelse af oplysninger.

munen lade barnet eller den unge undersøge af en læge eller en autoriseret psykolog.

Stk. 5. Undersøgelsen må ikke være mere omfattende end formålet tilsiger, og skal i øvrigt gennemføres så skånsomt som forholdene tillader.

Stk. 6. Undersøgelsen skal resultere i en begrundet stillingtagen til, om der er grundlag for at iværksætte foranstaltninger, og i bekræftende fald af hvilken art disse bør være. Der skal være oplysninger om, hvordan forældremyndighedsindehaveren og barnet eller den unge stiller sig til foranstaltninger, og om de forhold i familien eller i dennes omgivelser, som kan bidrage til at klare vanskelighederne.

Stk. 7. Undersøgelsen skal afsluttes senest fire måneder efter, at kommunen bliver opmærksom på, at et barn eller en ung kan have behov for særlig støtte. Hvis undersøgelsen undtagelsesvist ikke kan afsluttes inden fire måneder, skal kommunen udarbejde en foreløbig vurdering og snarest herefter afslutte undersøgelsen.

Stk. 8. I forbindelse med undersøgelsen skal kommunen vurdere, om der skal foretages en undersøgelse af eventuelle andre børn i familien.

Stk. 9. Hvis forældremyndighedsindehaveren eller den unge, der er fyldt 15 år, ikke giver samtykke, jf. stk. 1, kan undersøgelsen gennemføres uden samtykke ved at indhente de nødvendige eksisterende oplysninger, jf. § 11 c, stk. 1, nr. 1, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

49. Kommunen er efter § 38, stk. 1, forpligtet til at undersøge forholdene nærmere, når det på baggrund af foreliggende oplysninger må antages, at et barn eller en ung trænger til særlig støtte. Samtidig er det, jf. pkt. 85, en betingelse at der er gennemført en nærmere undersøgelse af barnets eller den unges forhold, før der kan iværksættes støtte i form af foranstaltninger efter § 40.

Som anført i § 38, stk. 1, kan behovet for særlig støtte skyldes nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. I denne sammenhæng kan der også henvises til Socialministeriets vejledning nr. 43 af 5. marts 1998 om sociale tilbud til børn og unge med handicap.

Baggrunden for, at kommunen iværksætter en undersøgelse kan være en henvendelse fra familien eller barnet eller den unge selv om hjælp eller særlig støtte. Kommunen kan endvidere gennem underrettningsreglerne i §§ 35 og 36 blive gjort opmærksom på, at hjælp eller støtte til et barn eller en

løse problemerne, indeholder § 38 krav om, at kommunens undersøgelse som minimum skal omfatte seks faste punkter. Det drejer sig om følgende forhold:

1) Barnets eller den unges udvikling og adfærd, herunder om barnets eller den unges udvikling og adfærd påvirkes på en uhensigtsmæssig måde, der kan danne grundlag for særlig støtte, samt hvilke ressourcer barnet eller den unge har til at overvinde dette. For at belyse barnets eller den unges udvikling og adfærd kan man bl.a. se på den kognitive, den sociale og den motoriske udvikling.

2) Familieforhold, herunder familiens og netværkets sammensætning, sociale og økonomiske forhold, forældrenes omsorgsevne og eventuelle problemer med misbrug eller helbred mv. Dette er nødvendigt for at forstå barnets behov for støtte og for at få afdækket de eventuelle ressourcer, der kan indgå i støtten til barnet. Det er også centralt at få afdækket barnets eller den unges relationer til søskende, forældre uden del i forældremyndigheden, bedsteforældre og andre personer fra netværket, bl.a. med henblik på at hjælpe barnet eller den unge til at bevare vigtige relationer under en eventuel anbringelse uden for hjemmet.

3) Skoleforhold. Barnets skolegang er meget central. For det første spiller skolegangen en stor rolle for barnets eller den unges sociale liv her og nu. Skolegangen fylder således en stor del af barnets eller den unges hverdag. For det andet spiller skolen en vigtig rolle for barnets og den unges senere mulighed for at få et godt liv og bl.a. klare sig på arbejdsmarkedet. Det er derfor vigtigt at fokusere på, hvordan man kan støtte børns og unges skolegang. Navnlig hvis det kommer på tale at anbringe barnet udenfor hjemmet, er det vigtigt, at man fastholder fokus på sammenhæng i uddannelses- og skoleforløbet. Undersøgelsen skal derfor afdække barnets skoleforhold, herunder hvordan barnet fungerer både fagligt og socialt, således at en eventuel foranstaltning kan tilrettelægges, så der tages højde for barnets eller den unges skoleforhold.

4) Sundhedsforhold. Hos udsatte børn og unge ser man ofte uopdagede helbredsmæssige problemer, eventuelt fordi forældrene ikke selv tidligere har været tilstrækkeligt opmærksomme på barnets helbred. Sundhedsmæssige problemer kan i sig selv give barnet eller den unge dårligere livskvalitet, og de kan desuden spille sammen med og forværre de sociale problemer. Derfor skal barnets eller den unges sundhedsforhold indgå i undersøgelsen. Det kan fx indgå, om barnets vækst og udvikling er alderssvarende, om barnet har gennemført de almindelige lægeundersøgelser og vaccinationer, og om der fx er misbrugsproblemer, om der er tegn på allergier, astma, overvægt eller andre problemer. Det afhænger af den konkrete situation, hvilke forhold der bør sættes fokus på, og om der skal gennemføres lægeundersøgelser.

5) Fritidsforhold og venskaber. Fritidsforhold og venskaber kan både kan være en del af problemet, idet vanskeligheder på disse områder kan bidrage til isolation og ensomhed, men også en del af løsningen, når de kan bidrage til at bryde uheldige adfærdsmønstre, give nyttige netværk og give adgang til andre rollemodeller end dem, der findes i familien. Undersøgelsen skal derfor afdække både barnets eller den unges aktuelle fritidsforhold og venskaber, samt eventuelle perspektiver i at fokusere på fritidsforhold og venskaber.

6) Andre relevante forhold. Undersøgelsen skal dække alle de relevante forhold. Pkt. 1-5 angiver ikke udtømmende, hvilke spørgsmål kommunen kan tage op i sin undersøgelse. Hvilke andre relevante forhold, der kan være tale om, vil afhænge af den konkrete sag.

Når der gennemføres en systematisk undersøgelse, som når hele vejen rundt om barnet eller den unge, har man de bedste vilkår for at fastsætte realistiske målsætninger og vælge de rigtige foranstaltninger. De seks faste punkter kan bidrage til dette og dermed give mulighed for løbende og systematisk at følge op på, om indsatsen virker efter hensigten, eller om der er behov for justering. Samtidig giver de faste punkter og den klare målbeskrivelse bedre grundlag for dokumentation og evaluering.

den unge får en mere selvstændig boligform, muligheden for at iværksætte eventuelt nødvendige behandlingsforløb i hjemmet, den unges egne ønsker mv.

Selv om mange unge har vanskeligt ved at profitere af en anbringelse, vil der være større børn, for hvem den bedste løsning vil være en anbringelse uden for hjemmet væk fra nærmiljøet. Nogle unge har således på grund af kriminalitet, overgreb fra forældrene eller andre forhold bedst af at komme væk fra nærmiljøet. Hvis en anbringelse vurderes at være den bedste løsning – også når der er taget hensyn til alderen – skal en anbringelse vælges fra begyndelsen. Det er ikke nødvendigt eller hensigtsmæssigt, at andre alternativer først er afprøvet. Det er dog nødvendigt, at kommunen overvejer risikoen for, at anbringelsen bryder sammen, og overvejer hvilke initiativer, der eventuelt er nødvendige for at forebygge dette. Kommunen kan fx vælge at drøfte risikoen for sammenbrud direkte med den unge og dennes forældre, således at de også er opmærksomme på risikoen og bedre kan bede om hjælp, inden sammenbruddet eventuelt finder sted. Kommunen kan også vælge at forsøge at mindske ulemperne ved et eventuelt sammenbrud ved allerede fra starten at have en plan for, hvad der skal ske, hvis anbringelsen bryder sammen.

Kommunen skal herudover, når der iværksættes foranstaltninger for unge over 15 år, være opmærksom på, at der som udgangspunkt vil være tale om, at foranstaltningerne alene skal iværksættes i en forholdsvis kort periode sammenlignet med foranstaltninger over for mindre børn, idet den unge bliver 18 år inden for et par år. Det betyder bl.a., at kommunen bør overveje, om der allerede på tidspunktet for foranstaltningens iværksættelse kan ses et behov for foranstaltninger ud over det fyldte 18. år, jf. § 62 a, og i givet fald hvilke. Dette kan fremgå af handleplanen, jf. § 58 a.

Hvordan gennemføres undersøgelsen, § 38, stk. 4

§ 38...

Stk. 4. Kommunen skal som led i undersøgelsen inddrage de fagfolk, som allerede har viden om barnets eller den unges og familiens forhold. Dette kan ske ved at inddrage sundhedsplejersker, pædagoger, psykologer, lærere eller andre, jf. § 37 a. Hvis det er nødvendigt, skal kommunen lade barnet eller den unge undersøge af en læge eller en autoriseret psykolog.

Stk. 5...

54. Det præciseres i § 38, stk. 4, at undersøgelsesresultatet skal tilvejebringes ved en tværfaglig indsats fra kommunens side, og at undersøgelsen i videst muligt omfang må inddrage allerede foreliggende viden, fx hos barnets dagtilbud, skole eller hos sundhedsplejersken eller andre, der har kendskab til barnets eller den unges forhold. Det er bl.a. formålet med de tværfaglige grupper efter § 37 a, at sikre, at den nødvendige tværfaglige viden er til stede i forbindelse med undersøgelser efter § 38.

Ved starten af en undersøgelse må det således afklares, hvad der allerede foreligger af værdifuld viden om barnet eller den unges forhold i kommunen, og dermed hvilke forhold der på denne baggrund herefter kræver en yderligere undersøgelse. Herved opnås, at den foreliggende viden om barnet eller den unge ikke går tabt, og at undersøgelsen ikke bliver mere vidtgående end højst nødvendigt.

Normalt vil kommunen selv kunne foretage den fornødne undersøgelse, men undertiden vil det være nødvendigt, ved mere omfattende undersøgelser, at indhente bistand fra særlige sagkyndige

typisk ikke være grund til at supplere familiens oplysninger med yderligere undersøgelser af fx skoleforhold eller fritid og venskaber.

At undersøgelsen skal gennemføres så skånsomt som muligt betyder desuden, at kommunen skal sørge for, at forældrene og barnet eller den unge er informeret om undersøgelsens indhold og forløb, således at unødig utryghed omkring undersøgelsesforløbet undgås.

Krav til redegørelsen for undersøgelsens resultater af undersøgelsen, § 38, stk. 6

§ 38...
Stk. 6. Undersøgelsen skal resultere i en begrundet stillingtagen til, om der er grundlag for at iværksætte foranstaltninger, og i bekræftende fald af hvilken art disse bør være. Der skal være oplysninger om, hvordan forældremyndighedsindehaveren og barnet eller den unge stiller sig til foranstaltninger, og om de forhold i familien eller i dennes omgivelser, som kan bidrage til at klare vanskelighederne.
Stk. 7...

57. § 38, stk. 6, fastsætter, hvilke krav der skal stilles til kommunens redegørelse for undersøgelsens resultater. Opregningen af disse krav i loven har til hensigt at understrege betydningen af en grundig undersøgelse og skal tillige tjene som retningslinie for kommunens virksomhed. Et målrettet arbejde med de indledende undersøgelser må tillægges en betydelig værdi for sagens senere forløb.

Helt centralt er naturligvis, om undersøgelsen viser, at der er behov for at iværksætte en hjælpeforanstaltning. Der skal tages begrundet stilling til dette spørgsmål i redegørelsen for undersøgelsens resultater.

Hvis en undersøgelse ikke viser, at der er behov for at iværksætte en foranstaltning, bør der redegøres for de forhold, der fører til, at sagen henlægges.

Viser undersøgelsen derimod, at der er behov for at iværksætte en hjælpeforanstaltning, må der på baggrund af den viden om barnet eller den unge, familien og omgivelserne, som er opsamlet gennem undersøgelsen, gøres rede for, hvilke af de mulige hjælpeforanstaltninger, der må anses for at være den eller de bedste i det foreliggende tilfælde. Undersøgelsen og dens konklusioner er således grundlaget for, at der i handleplanen kan ske en dækkende beskrivelse af indsatsen og opstilles de mål og delmål, der søges opnået med hjælpeforanstaltningerne. Da mål og delmål for indsatsen først opstilles i handleplanen, er der ikke noget krav, at der allerede i forbindelse med undersøgelsen redegøres for, hvilken specifik foranstaltning, der skal anvendes. Det vil således være tilstrækkeligt med en beskrivelse af, hvilke typer af hjælpeforanstaltninger, der må anses for egnede.

Familiens egne ressourcer og spørgsmålet, om disse med den fornødne hjælp kan styrkes, er af afgørende betydning for valget af hjælpeforanstaltninger. Der skal derfor tillige redegøres for de forhold i familien og hos barnet eller den unge, som kan bidrage til at klare vanskelighederne, og for på hvilken måde disse forhold vil kunne styrkes. Ud over familiens og barnets eller den unges forhold må det i denne forbindelse også redegøres for, om der i barnets eller den unges omgivelser i øvrigt, fx gennem støtte fra andre nære familiemedlemmer, er mulighed for at hente hjælp til overvindelse af vanskelighederne. Ligeledes bør redegørelsen ikke alene indeholde en angivelse af, hvilke muligheder inden for det sociale system, der efter kommunens opfattelse, vil kunne afhjælpe problemerne, men den bør også inddrage andre muligheder, fx i forhold til skole, fritid mv.

Undersøgelse af eventuelle andre børn i familien, § 38, stk. 8

§ 38...

Stk. 8. I forbindelse med undersøgelsen skal kommunen vurdere, om der skal foretages en undersøgelse af eventuelle andre børn i familien.

Stk. 9...

60. § 38, stk. 8, fastsætter, at kommunen i forbindelse med en undersøgelse efter § 38, skal vurdere, om der skal foretages en undersøgelse af eventuelle andre børn i familien. Formålet med dette krav er at sikre en tidlig indsats over for eventuelle andre børn i familien, således at man kan opdage og hjælpe børn, som ellers først ville have fået hjælp, når problemerne havde vokset sig store og komplekse.

Bestemmelsen betyder, at kommunen skal vurdere om eventuelle andre søskende må antages at trænge til særlig støtte. Kommunen skal således foretage en undersøgelse af eventuelle søskendes forhold, hvis det efter en konkret vurdering må antages, at eventuelle søskende har behov for særlig støtte. Hvis kommunen fx er ved at foretage en undersøgelse i forhold til et barn, der hovedsageligt har problemer som skyldes forhold, der vedrører barnet selv, fx barnets egne psykiske eller fysiske handicap, vil der ofte ikke umiddelbart være formodning for, at der ligeledes bør foretages en undersøgelse af eventuelle søskendes forhold. Omvendt vil der ofte være grund til at antage, at der bør gennemføres en undersøgelse af eventuelle søskende, hvis et barns problemer primært skyldes forhold i familien, fx forældrenes misbrug eller psykiske lidelser.

Hvis kommunen efter en konkret vurdering finder, at der skal gennemføres en undersøgelse efter § 38 af eventuelle andre søskendes forhold, skal kommunen træffe en afgørelse herom, jf. § 38, stk. 1.

Indhentning af eksisterende oplysninger uden samtykke, § 38, stk. 9

§ 38...

Stk. 9. Hvis forældremyndighedsindehaveren eller den unge, der er fyldt 15 år, ikke giver samtykke, jf. stk. 1, kan undersøgelsen gennemføres uden samtykke ved at indhente de nødvendige eksisterende oplysninger, jf. § 11 c, stk. 1, nr. 1, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

61. Udgangspunktet for en undersøgelse efter § 38 er som nævnt, at kommunen, jf. stk. 1, har samtykke til undersøgelsen fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år. Kommunen kan derfor ikke uden videre indhente oplysninger om barnets eller den unges forhold. Kommunen skal først prøve at få samtykke fra forældrene og den unge, der er fyldt 15 år.

Hvis forældrene eller den unge, der er fyldt 15 år, ikke vil give samtykke til undersøgelsen, har kommunen dog stadig mulighed for at undersøge sagen.

Dels kan der gennemføres en undersøgelse uden samtykke efter § 39. En undersøgelse efter § 39 kan kun gennemføres, når det må anses for at være nødvendigt for at afgøre, om der er åbenbar risiko for at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade, se pkt. 153.

Dels kan kommunen, jf. § 38, stk. 9, gennemføre en undersøgelse ved at indhente de nødvendige eksisterende oplysninger. For at indhente de eksisterende oplysninger efter § 38, stk. 9, kræves det alene, at det må antages, at barnet eller den unge trænger til særlig støtte.

Hvornår skal barnet eller den unge tilbydes en samtale

62. § 58 giver myndigheden en pligt til at tilbyde barnet eller den unge en samtale, inden der træffes afgørelser, som berører barnet eller den unge. Det vil sige, at barnet eller den unge bl.a. skal tilbydes en samtale, inden der træffes afgørelser om iværksættelse eller ophør af foranstaltninger, samt afgørelser om samvær under en anbringelse, valg af anbringelsessted mv. Konkret betyder § 58, at børn og unge skal tilbydes en samtale i forbindelse med afgørelser efter §§ 39, 40, 41, 42, 42 a, 43, 44, 45, 46 og § 47, stk. 2-4, samt §§ 55, 56 og 57.

Formålet med samtalen med barnet eller den unge

63. Formålet med samtalen med barnet eller den unge er for det første, at den myndighed, som skal træffe afgørelse i sagen – typisk kommunen - får et førstehåndskendskab til det barn eller den ung, som sagen drejer sig om. Der kan således gå væsentlige oplysninger tabt, hvis sagsbehandleren ikke selv taler med barnet eller den unge. For det andet er det vigtigt, at der bliver taget hensyn til barnets eller den unges egen opfattelse af situationen. Samtalen skal derfor klarlægge barnets eller den unges egen holdning til den påtænkte afgørelse.

Hvordan skal samtalen foregå

64. Samtalen med barnet eller den unge skal ske på en kvalificeret og respektfuld måde. Det er centralt, at kommunen gør sig tilstrækkelige anstrengelser for at finde frem til barnets eller den unges egen mening i sagen, og derfor skal mødet foregå så afslappet, roligt og så tillidsvækkende som overhovedet muligt.

Særligt for mindre børn skal samtalen foregå på en måde, der er afpasset barnets alder, modenhed og sagens art. Da det kan dreje sig om mindre børn, er det vigtigt, at barnet ikke sættes i situationer, som det ikke kan overskue og ikke har forudsætninger for at tage stilling til.

I forhold til børn og unge med væsentlige fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser kan det være nødvendigt at tage særlige hensyn eller anvende særlige fremgangsmåder for at sikre inddragelsen af også disse børn og unge.

Kommunen bør vejlede barnet eller den unge om retten til at have en bisidder som personlig støtte under samtalen.

Barnets eller den unges synspunkter skal tillægges passende vægt

65. Barnets eller den unges opfattelse skal, jf. § 32, stk. 3, tillægges passende vægt. Det betyder, at barnet eller den unges opfattelse bør tillægges betydning i den samlede vurdering af, hvilken afgørelse der skal træffes. Bestemmelsen indebærer dog ikke en pligt til at følge barnets eller den unges holdning og ønsker. Der kan være faglige overvejelser, der umuliggør opfyldelsen af barnets eller den unges ønsker. I de tilfælde, hvor barnets eller den unges holdning til sagen ikke tillægges vægt, bør der imidlertid i sagen foreligge oplysninger om, hvorfor dette er tilfældet.

Selv om børn og unge skal involveres, og deres synspunkter tillægges vægt, er det således myndighedens ansvar, at der træffes beslutning, og hvilken beslutning der træffes. Det er vigtigt, at kommunen gør barnet eller den unge opmærksom på, at der ikke er tale om, at barnet eller den unge selv kan vælge, hvad der skal ske. Dermed kan det for det første undgås, at barnet eller den unge oplever, selv at have ansvaret for beslutningen. For det andet sikrer dette, at barnet eller den unge ikke oplever unødigt skuffelse, hvis kommunen ender med at træffe en anden afgørelse end den afgørelse, barnet eller den unge havde ønsket.

Høringen af barnet eller den unge træder ikke i stedet for dennes mulighed for at udtale sig for børn og unge-udvalget, jf. § 62, stk. 2.

Systematisk inddragelse af familie og netværk

§ 57 a. Kommunen skal overveje, hvordan der kan ske en systematisk inddragelse af familie og netværk.

69. Inddragelse af barnet eller den unge, familien og netværket er et vigtigt grundlag for at opnå resultater af den sociale indsats. Inddragelsen skal for det første sikre, at de rigtige oplysninger ligger til grund for de beslutninger, der tages. For det andet skal inddragelsen sikre, at de involverede parter oplever at blive taget alvorligt, at de støtter op om indsatsen, og at man i videst muligt omfang undgår, at barnet eller den unge bliver midtpunktet i konflikter mellem myndighederne og familien. Det er således et spørgsmål om at styrke retssikkerheden for barnet og familien. Endelig kan inddragelsen af både forældrene og det øvrige netværk bidrage til at sætte fokus på ressourcerne frem for kun at se problemerne. Selvom barnet og forældrene har store problemer, findes der således ofte ressourcer i netværket, der kan trækkes på.

§ 57 a giver derfor kommunen pligt til at overveje, hvordan familie og netværk kan inddrages systematisk. Den systematiske inddragelse kan eksempelvis ske ved at anvende metoder som familierådslagning, netværksmøder eller familiekontrakter.

§ 57 a forpligter ikke kommunen til at anvende en bestemt metode, men kommunen kan efter behovene i den enkelte sag og den lokale prioritering på området selv beslutte, hvordan det skal sikres, at familien inddrages systematisk. Som det fremgår af pkt. 10 skal kommunerne til at udarbejde standarder for sagsbehandlingen. Et element heri er, at kommunen skal tage stilling til, hvordan kommunen vil arbejde med den systematiske inddragelse efter § 57 a. Den enkelte kommune vil således have standarder for, hvilke metoder der i kommunen skal anvendes for at leve op til § 57 a.

Med henblik på at andre myndigheder eller sagsbehandlere skal behandle sagen, skal kommunens overvejelser, om hvordan familie og netværk kan inddrages i den konkrete sag, samt efterfølgende hvordan inddragelsen er sket, fremgå af journalen.

Kommunens inddragelse af familie og netværk skal naturligvis ske under hensyntagen til reglerne om indhentelse og videregivelse af oplysninger, jf. retssikkerhedsloven, forvaltningsloven og persondataloven.

Handleplaner

§ 58 a. Kommunen skal udarbejde en handleplan, inden der træffes afgørelse om foranstaltninger efter § 40, § 42 eller § 62 a. Betyder hensynet til barnet eller den unge, at man ikke kan afvente udarbejdelsen af en handleplan, er en kortfattet angivelse af formålet med foranstaltningen tilstrækkelig. Det påhviler da kommunen snarest muligt og senest inden for fire måneder at opstille en handleplan.

Stk. 2. For unge under 18 år med et behandlingskrævende stofmisbrug skal kommunen udarbejde en handleplan for den behandling, der skal iværksættes, samt for den nødvendige støtte til den

- Før der træffes afgørelser om foranstaltninger efter § 40, § 42 eller § 62 a over for et barn eller en ung, der har behov for særlig støtte.
- Hvis et barn eller en ung under 18 år har et behandlingskrævende stofmisbrug.
- Hvis et barn eller en ung under 18 år har begået voldskriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet.
- Derudover skal kommunen tilbyde forældrene at udarbejde en særskilt plan for støtten til forældrene i forbindelse med en anbringelse uden for hjemmet.

De generelle regler om udarbejdelse af handleplaner, og reglerne om hvad handleplaner skal indeholde, gennemgås i pkt. 73ff. Reglerne om udarbejdelse af handleplaner i forbindelse med foranstaltninger gennemgås i pkt. 71. Reglen om, at forældre til anbragte børn skal tilbydes en særskilt plan for støtte til familien gennemgås i pkt. 79. Reglerne om handleplaner til børn og unge med behandlingskrævende stofmisbrug gennemgås i pkt. 80ff. Reglerne om handleplaner til børn og unge, der har begået voldskriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet gennemgås i kapitel 4.

Udarbejdelse af handleplaner i forbindelse med foranstaltninger, § 58 a, stk. 1

§ 58 a. Kommunen skal udarbejde en handleplan, inden der træffes afgørelse om foranstaltninger efter § 40, § 42 eller § 62 a. Betyder hensynet til barnet eller den unge, at man ikke kan afvente udarbejdelsen af en handleplan, er en kortfattet angivelse af formålet med foranstaltningen tilstrækkelig. Det påhviler da kommunen snarest muligt og senest inden for fire måneder at opstille en handleplan.

71. Som udgangspunkt skal der altid udarbejdes en handleplan, før der iværksættes en foranstaltning efter reglerne om særlig støtte til børn og unge i servicelovens kapitel 8. Handleplanen skal sikre, at formålet med foranstaltningen er beskrevet og at der er klare mål og delmål for indsatsen.

Da der således er et generelt krav om, at der skal udarbejdes en handleplan før der iværksættes støtteforanstaltninger, kræver det ikke forældrenes samtykke at udarbejde handleplanen.

Det kan eksempelvis være svært at få forældrenes samtykke til handleplanen i sager, hvor der træffes afgørelse om fx anbringelse uden for hjemmet uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren.

Det følger dog bl.a. af formålsbestemmelserne i § 1 og § 32, at handleplanen så vidt muligt skal udarbejdes i samarbejde med barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren. Et forpligtende samarbejde med forældremyndighedsindehaveren og barnet eller den unge er således det bedste udgangspunkt for at afhjælpe problemerne. Derfor er det også vigtigt, at både barnet eller den unge og forældrene forstår handleplanens enkelte elementer.

I forhold til anbringelser uden for hjemmet spiller handleplanen en særlig rolle. For en frivillig anbringelse efter § 40, stk. 3, nr. 8, er angivelsen af formålet tillige knyttet til bestemmelsen i § 54 om det informerede samtykke, hvorefter samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, skal omfatte formålet med anbringelsen, se pkt. 87ff. Ved tvangsmæssige anbringelser indgår handleplanen i kommunens indstilling til børn og unge-udvalget om, hvorvidt der skal træffes en sådan beslutning, og er derfor af væsentlig betydning for afgørelsen, se kap. 4.

Mål
delmål
indsats
Vanghede

tes over for familien i forbindelse med, at barnet eller den unge opholder sig uden for hjemmet, og i tiden efter barnet eller den unges hjemgivelse.

Stk. 7...

73. I § 58 a, stk. 5 og 6, opregnes de elementer, som handleplanen i alle tilfælde skal indeholde en beskrivelse af. Det centrale er, at handleplanen på en klar og konkret måde angiver både formål, mål og delmål for indsatsen. Handleplanen skal sikre en tilstrækkelig systematik i disse sager, sikre en god opfølgning på effekterne af indsatsen, give familien information om sagens forløb og give en konstruktiv overlevering af sagen ved et eventuelt sagsbehandlerskift.

Handleplanens enkelte elementer, jf. § 58 a, stk. 5

74. Handleplanen skal, jf. § 58 a, stk. 5, angive formålet med indsatsen, og hvilken indsats, der er nødvendig for at opnå formålet. Handleplanen skal bygge på den undersøgelse, der er gennemført efter § 38. Handleplanen skal således opstille mål og delmål i forhold til de samme seks temaer, der skal behandles som led i § 38-undersøgelsen.

Kravet i § 58 a, stk. 5, betyder således, at kommunen i forbindelse med udarbejdelsen af handleplanen tager stilling til, hvilke mål og delmål, der er i forhold til barnets eller den unges:

- udvikling og adfærd,
- familieforhold,
- skoleforhold,
- sundhedsforhold,
- fritid og venskaber,
- andre relevante forhold.

Der henvises til pkt. 51 for en gennemgang af indholdet i de seks punkter.

Kravet om mål og delmål betyder fx., at man ved beslutning om at anbringe et barn uden for hjemmet skal angive, hvilke forhold ved barnets eller den unges situation opholdet uden for hjemmet skal hjælpe med til at forbedre. Det kan eksempelvis angives, om det er barnets egne problemer eller forholdet til forældrene eller helt andre forhold, der fører til, at barnet i en periode anbringes uden for hjemmet. Og det skal angives præcist, hvad der skal ske i forhold til problemerne.

En klar sammenhæng mellem behov og indsats betyder, at man har et godt udgangspunkt for at styrke kontinuiteten i den enkelte sag. En tæt sammenhæng mellem undersøgelse, handleplan og opfølgning sikrer, at man undgår foranstaltninger, som ikke giver de ønskede forbedringer af situationen. Først og fremmest fordi man i højere grad kan vælge den rette foranstaltning allerede fra starten, men også fordi man bedre kan vurdere, hvornår indsatsen bør ændres. Der skal således være faglige argumenter for at ændre i indsatsen eller i handleplanen. Ændringerne kan fx være begrundet i, at mål eller delmål er nået hurtigere end forudsat, eller at sagens udvikling viser, at målene alligevel ikke kan nås med den valgte indsats.

Både mål og delmål skal derfor anføres så specifikt som muligt. Det betyder bl.a., at handleplanen skal give præcise og konkrete anvisninger på, hvad der skal ske i forhold barnets eller den unges problemer. Det er fx ikke tilstrækkeligt alene generelt at skrive, at der skal arbejdes på at forbedre barnets eller den unges relationer til jævnaldrene. Det bør fremgå, hvad der konkret skal ske, dvs. hvordan der skal arbejdes på barnets eller den unges relationer til jævnaldrene. Og det bør også fremgå konkret, hvad målet er, dvs. i dette tilfælde hvad det er, man vil opnå med indsatsen i forhold til barnets eller den unge relationer til jævnaldrene. Indsatsen og målsætningerne skal med andre ord beskrives så præcist, at de giver konkrete anvisninger på, hvad der skal ske i sagen. Samti-

else hos forældrene for, at anbringelsen må forløbe i overensstemmelse med den lagte handleplan, for at formålet kan opnås. En fælles forståelse af tidsperspektivet kan derfor bidrage til, at hjemgivelsesbegæringer i utide fra forældrene kan – om end ikke undgås - så dog formindskes.

Angivelse af støtten til familien, § 58 a, stk. 6

78. Som følge af den helhedsorienterede indsats omfattende både barnet eller den unge og familien, skal handleplanen beskrive hvilke former for støtte, der selvstændigt skal iværksættes over for familien i forbindelse med, at barnet eller den unge er anbragt uden for hjemmet, og i tiden efter barnets eller den unges hjemgivelse.

Det er vigtigt, at der under en anbringelse arbejdes med at støtte familien til en løsning af de problemer, som har været medvirkende til barnets eller den unges vanskeligheder. For det første fordi, det er vigtigt at arbejde på at løse familiens eventuelle problemer, således at barnet eller den unge igen kan hjemgives. For det andet fordi det er centralt at støtte forældrene i at kunne udfylde deres forælderrolle også under anbringelsen. Forholdet til forældrene er således væsentligt for barnet eller den unge også under anbringelsen, og forældrene kan spille en vigtig rolle i forhold til at sikre en positiv udvikling for barnet eller den unge.

Kommunerne har, jf. § 40 a, pligt til at tilbyde forældrene til anbragte børn en støtteperson under anbringelsen, se pkt. 111. Det forudsættes derfor, at omfanget og det nærmere formål med tildelingen af denne støtteperson er et par af de elementer, som planen for støtten til forældrene, kan omhandle. Derudover skal handleplanen beskrive den planlagte indsats i forhold til de problemer, der er i den enkelte familie. Det kan eksempelvis være forældrenes arbejdsmarkedssituation, behovet for familieterapi eller vejledning i forhold til forælderrollen, eventuelle problemer med misbrug eller psykiske lidelser mv. Beskrivelsen af støtten til familien kan således godt indeholde initiativer, der iværksættes efter anden lovgivning, således at der skabes overblik og sammenhæng i indsatsen

I særlige tilfælde kan det være formålsløst at iværksætte nye støtteformer over for forældrene. Dette kan fx være tilfældet i sager, hvor der tidligere har været iværksat flere forskellige former for støtte til familien, som har været resultatløse, fordi familien ikke har ønsket at indgå aktivt i et samarbejde med kommunen om løsning af problemerne, eller sager hvor familien har frasagt den tilbudte støtte efter kort tid. I sådanne særlige tilfælde vil oplysninger om, hvorfor det må anses for formålsløst at tilbyde familien yderligere støtte være tilstrækkeligt til at opfylde lovens krav om, at handleplanen skal angive støtten til familien.

Spørgsmålet om, hvilken støtte familien vil have behov for efter en hjemgivelse af barnet eller den unge, kan være vanskeligt at forudse på tidspunktet for handleplanens udarbejdelse, dvs. før afgørelsen om anbringelse træffes. Dette element i handleplanen vil imidlertid kunne konkretiseres ved den løbende vurdering og ved eventuelle revisioner af handleplanen under barnets eller den unges ophold uden for hjemmet. Dette element i handleplanen skal i hvert fald kunne beskrives klart ved den sidste revision af planen forud for en hjemgivelse, jf. § 46, stk. 4. Der henvises herom til pkt. 114.

Tilbud om en særskilt plan for støtten til forældrene, § 58 a, stk. 7

§ 58 a...

Stk. 7. Kommunen skal tilbyde forældrene at udarbejde en særskilt plan for støtten til forældrene i forbindelse med en anbringelse uden for hjemmet.

79. Ifølge § 58 a, stk. 7, skal kommunen tilbyde forældrene at udarbejde en særskilt plan for støtten til forældrene i forbindelse med en anbringelse uden for hjemmet.

Amternes traditionelle tilbud på stofmisbrugsbehandlingsområdet matcher ikke altid de unges behov for behandling og støtte, ligesom tilbuddene ikke opleves som attraktive, idet de unge ikke ser sig selv som misbrugere og ikke vil sættes i bås med ældre stofmisbrugere.

Samtidig er de unges problemer ofte så komplekse, at de kræver såvel amtslig som kommunal ekspertise og et tæt samarbejde. De unge, som har et så stort misbrug af stoffer, at de har behov for misbrugsbehandling, er ofte unge, der er opvokset under vanskelige vilkår. Der er sjældent tale om decideret afhængighed, men snarere om et eksperimenterende misbrug. Disse unge har derfor udover misbrugsproblemet ofte svære sociale problemer, som fx manglende tilknytning til uddannelsessystemet eller arbejdsmarkedet og ringe sociale kompetencer. Misbrugsproblemet er som regel ikke den unges eneste problem, og indsatsen skal derfor have fokus på viften af sociale problemer hos den unge og ikke kun på misbruget.

Hvad er et behandlingskrævende stofmisbrug?

83. Der foreligger et behandlingskrævende stofmisbrug, når forbruget af euforiserende stoffer har fået et sådant omfang og sker på en sådan måde, at det må betegnes som misbrug eller afhængighed, der medfører fysiske, psykiske og/eller sociale skader. Begrebet stofmisbrug dækker både hashmisbrug og misbrug af centralstimulerende stoffer.

Social behandlingsgaranti til unge stofmisbrugere under 18 år i særlige tilfælde, § 85, stk. 3

84. I forlængelse af reglerne om handleplaner til unge med stofmisbrug skal det fremhæves, at § 85, stk. 3, giver bemyndigelse til socialministeren til at fastsætte regler om garanti for social behandling efter stk. 1 og 2, af stofmisbrugere under 18 år i særlige tilfælde. [På baggrund af denne hjemmel, er der fastsat nærmere regler om social behandling af stofmisbrugere under 18 år i bekendtgørelsen nr. x af den xx. Bekendtgørelsen er optrykt som bilag x til denne vejledning. (Formentlig er bekendtgørelsen færdig til september, den er derfor ikke med i dette udkast)]

Formålet med bestemmelsen er, at amtskommunen skal fremskynde og handle hurtigt og effektivt for, at den unge kan komme i behandling for stofmisbruget. Med bestemmelsen sikres, at amtskommunen iværksætter et behandlingstilbud til unge med alvorlige stofmisbrugsproblemer inden for 14 dage fra henvendelsen.

Målgruppen er unge, som på grund af stofmisbruget har alvorlige sociale og adfærdsmæssige problemer, der medfører, at den unge ikke kan fungere i forhold til familie, uddannelse, arbejde eller skole. Den sociale behandlingsgaranti dækker kun i de særlige tilfælde, hvor stofmisbruget har udviklet sig sådan, at de unge har svært ved at modtage den almindelige støtte efter reglerne for børn og unge i servicelovens kapitel 8, førend der er sat en behandling i gang i forhold til deres stofmisbrugsproblemer.

Bestemmelsen ændrer ikke ved det ansvar for behandling af unge med stofmisbrugsproblemer som er fastsat i kapitel 8.

Det er altså ikke alle de børn og unge, som er i behandling for stofmisbrug, der er omfattet af garantien, men derimod den del af disse børn og unge, der har et så massivt og skadende stofmisbrug, at amtskommunen vurderer, at en hurtig indsats er påkrævet af hensyn til iværksættelse af tilbud efter servicelovens kapitel 8.

7) Udpegning af en fast kontaktperson for barnet eller den unge og for hele familien.

8) Anbringelse af barnet eller den unge uden for hjemmet i en netværksplejefamilie, i en plejefamilie, på eget værelse, i et kommunalt døgntilbud, på en døgninstitution eller på et godkendt opholdssted, som må anses for egnet til at imødekomme barnets eller den unges særlige behov, jf. §§ 40 b, 49, 49 a og 51.

9) Formidling af praktiktilbud hos en offentlig eller privat arbejdsgiver for den unge og i den forbindelse udbetaling af godtgørelse til den unge.

10) Anden hjælp, der har til formål at yde rådgivning, behandling og praktisk og pædagogisk støtte.

Stk. 4. Kommunen kan yde økonomisk støtte til udgifter i forbindelse med foranstaltninger efter stk. 3, samt yde økonomisk støtte, hvis støtten erstatter en ellers mere indgribende og omfattende foranstaltning efter stk. 3. Støtten kan ydes, når forældremyndighedsindehaveren ikke selv har midler dertil.

Stk. 5. Kommunen kan yde økonomisk støtte til udgifter, der bevirker, at en anbringelse uden for hjemmet kan undgås, eller at en hjemgivelse kan fremskyndes, samt til udgifter, der i væsentlig grad kan bidrage til en stabil kontakt mellem forældre og børn under et eller flere børns anbringelse uden for hjemmet.

Stk. 6. Hvis kommunen ønsker, at amtskommunen efter § 131 a medfinansierer udgifter ved foranstaltninger efter § 40, stk. 3-5, skal kommunen følge fremgangsmåden i § 131 b.

Betingelserne for at iværksætte foranstaltninger, § 40, stk. 1 og 2

85. Som udgangspunkt skal tre betingelser være opfyldt, før der kan iværksættes foranstaltninger efter § 40. For det første skal det materielle kriterium for iværksættelsen af frivillige foranstaltninger være opfyldt, se pkt. 86. For det andet skal der som udgangspunkt være gennemført en undersøgelse af barnets eller den unges forhold, se pkt. 49. Endelig skal der som hovedregel foreligge et samtykke fra forældremyndighedsindehaveren – og i anbringelsessager fra den unge, der er fylt 15 år, se pkt. 87.

behov for. En god undersøgelse er derfor en betingelse for, at man fra starten kan vælge den rigtige hjælp, kan beskrive formålet med foranstaltningen og løbende følge op på, om foranstaltningerne har de ønskede virkninger.

Kravet, om at der skal være gennemført en undersøgelse, inden der iværksættes foranstaltninger, kan fraviges, hvis særlige forhold gør sig gældende. Det kan fx være nødvendigt af hensyn til barnet eller den unge, at der akut iværksættes støtteforanstaltninger, før undersøgelsen er afsluttet. Sker det, skal kommunen efterfølgende gennemføre en undersøgelse efter § 38 snarest herefter, jf. også § 38, stk. 7, se pkt. 49ff.

Valg af foranstaltninger, § 40, stk. 2

89. Efter § 40, stk. 2., skal der blandt de i stk. 3, nævnte foranstaltninger vælges den eller de mindst indgribende formålstjenlige foranstaltninger, som kan løse de problemer, der er afdækket gennem undersøgelsen.

Udsatte børn og familier er forskellige, og de løsninger, der kan hjælpe dem er også forskellige. Ved valget af foranstaltning er det derfor afgørende at tage udgangspunkt i det enkelte barn eller den enkelte unge og vælge en løsning, der bedst muligt imødekommer netop dette barns eller denne unges behov. Grundlaget for dette er en grundig undersøgelse og en handleplan, der indeholder mål og delmål for indsatsen. Omkring kravet om handleplaner, se pkt. 70ff.

I forhold til undersøgelsen understreges det i § 40, stk. 2, at der skal være sammenhæng mellem undersøgelsens resultat og den indsats, der vælges. Det betyder, at der skal vælges en indsats, som er egnet til at imødekomme de behov, der er afdækket i undersøgelsen efter § 38. Det er vigtigt, at der allerede fra starten vælges den eller de foranstaltninger, der kan bidrage til en mere varig løsning af problemerne frem for hjælp, der alene sigter mod løsning af akut opståede problemer. Dette udelukker dog ikke, at der kan være situationer, hvor der er behov for at sætte fokus på akutte problemer i første omgang for derefter at sætte ind med en langsigtet indsats.

Bestemmelsen i § 40, stk. 2, skal i øvrigt ses i sammenhæng med formålsbestemmelsen i § 32, stk. 2, hvorefter problemerne så vidt muligt skal afhjælpes i hjemmet eller det nære miljø. Bestemmelsen bygger på de almindelige principper om proportionalitet og mindsteindgreb, som betyder, at der ikke må anvendes mere indgribende foranstaltninger, hvis mindre indgribende foranstaltninger er tilstrækkelige, og at der skal være et rimeligt forhold mellem mål og middel. Det er en selvfølge, at hjælpen ikke skal gå udover, hvad der er brug for i den enkelte sag, men det er lige så vigtigt, at familien ikke som følge af en misforstået brug af det mindste indgrebs princip skal gennemgå en række foranstaltninger, der hver især er utilstrækkelige til løsning af problemerne.

Det mindste indgrebs princip må ses i lyset af det overordnede princip om formålstjenlighed, således at der blandt de formålstjenlige foranstaltninger, som kan løse problemerne, vælges den mindst indgribende. Det betyder, at opregningen af mulige foranstaltninger i § 40, stk. 3, ikke er udtryk for en form for rangfølge, hvor det påhviler kommunen at gennemprøve rækken af mulige foranstaltninger eventuelt afsluttende med en anbringelse uden for hjemmet. Rækkefølgen i opstillingen af typerne af foranstaltningerne er således ikke udtryk for nogen prioritering, hverken i forhold til det tidsmæssige sagsforløb eller i forhold til hvor omfattende problemerne er.

Der vil således være tilfælde, hvor det allerede fra sagens start viser sig, at den mest formålstjenlige foranstaltning er en anbringelse. Der skal i alle tilfælde med det samme sættes på den hjælpemulighed – eventuelt en kombination af flere foranstaltninger – som efter en indledende undersøgelse af barnets eller den unges forhold må anses for den rette til opfyldelse af det konstaterede behov. Der skal i den forbindelse lægges afgørende vægt på, at støtten ydes ud fra barnets eller den unges bedste, jf. § 32, stk. 5. Hvis man har valgt at sætte en eller flere foranstaltninger i værk, skal der, jf.

Stk. 4...

90. De enkelte typer foranstaltninger er beskrevet i § 40, stk. 3, og gennemgås nedenfor.

Som nævnt ovenfor er det vigtigt, at indsatsen efter § 40 tager udgangspunkt i barnets eller den unges og familiens samlede situation. Indsatsen skal forsøge at løse problemerne og ikke blot mindske symptomerne på problemerne. Indsatsen skal derfor tilpasses den konkrete situation.

Derfor er det i § 40, stk. 3, oplyst en række forskellige *typer* af foranstaltninger. Oplysningen betyder derfor *ikke*, at der kun findes én bestemt 'værktøjskasse' med ti forskellige, givne, støttemuligheder, man skal vælge mellem i den enkelte sag. Hver enkelt type af foranstaltning kan have forskelligt indhold. Og de oplyste foranstaltningstyper kan og skal tilpasses behovene i den enkelte sag.

De enkelte typer af foranstaltninger har således hver især et indbygget formål - en kerne - men samtidig nogle fleksible ydre grænser. Det betyder, at indsatsen kan udvikles inden for de givne rammer, således at oplysningen ikke forhindrer udviklingen af nye tilbud. Fx kan et tilbud om støtte i hjemmet med henblik på at undgå anbringelse uden for hjemmet sammensættes, så der ydes en så omfattende og specialiseret støtte i hjemmet, at tilbuddet kan sammenlignes med et døgntilbud.

Med henblik på at sammensætte den rigtige hjælp i den konkrete situation kan foranstaltningerne både tilbydes enkeltvis, i kombination med hinanden eller i forlængelse af hinanden. De forskellige typer af foranstaltninger kan derfor godt anvendes samtidig, således at der fx ydes familiebehandling, mens barnet eller den unge er anbragt uden for hjemmet.

Det er nødvendigt, at kommunen inddrager amtskommunen ved afgørelse om optagelse i (visitaton til) døgntilbud, hvis kommunen ønsker amtslig medfinansiering. Det skal ses i sammenhæng med indførelsen af grundtakstfinansiering. Se nærmere i kapitel 12 om finansiering og i Socialministeriets vejledning nr. 202 af 12. december 2001 om grundtakstfinansiering af sociale serviceydelser.

Konsulentbistand, § 40, stk. 3, nr. 1

91. Konsulentbistand kan tilbydes familier, når det må antages, at der over et vist forløb kan være behov for støtte til barnet eller den unge eller familien. Der kan være tale om fx samlivsproblemer, opdragelsesproblemer, sociale eller psykiske problemer eller kriminalitet. Særligt sagkyndige kan inddrages i sagsbehandlingen, eventuelt ved inddragelse af amtskommunens særlige ekspertise.

Tilbudet om konsulentbistand efter nr. 1 adskiller sig således fra den almindelige rådgivning efter § 3 og den familieorienterede rådgivning efter § 5 derved, at bistanden har karakter af en egentlig foranstaltning, som der træffes afgørelse om at iværksætte, og at den tidsmæssigt vil strække sig over et vist forløb. Desuden vil der typisk i samarbejde med forældrene være opstillet nogle målsætninger for forløbet af samtalerne.

Forløbet af disse samtaler med familien og barnet eller den unge kan føre til, at der skønnes at være behov for at præcisere, at familien skal følge en bestemt fremgangsmåde, eventuelt i tilslutning til nærmere angivne foranstaltninger, fx at barnet skal søge et dagtilbud, eller at et barn eller en ung skal søge en skole eller andet uddannelsessted, en ungdomsklub eller lignende. Deltagelse i forskellige foreningsaktiviteter, fx sportsforeninger, kan også være en fornuftig løsning ud fra en konkret vurdering.

Anvendelsen af foranstaltningen må som udgangspunkt bygge på barnets eller den unges og forældremyndighedsindehaverens motivation til samarbejde. Beslutning om foranstaltningen kan dog træffes uden samtykke efter § 41, jf. pkt. 112.

Behandling af barnets eller den unges problemer kan ligeledes foregå på flere forskellige måder og efter forskellige behandlingsmetoder. Som eksempler kan nævnes behandlingsmetoderne Multi Systemisk Terapi og Ny Start, der de seneste år har været anvendt i stigende omfang. Behandling af barnets eller den unges problemer efter § 40, stk. 3, nr. 3, kan i varierende omfang involvere familien, og der er derfor en glidende overgang mellem familiebehandling og behandling af barnets eller den unges problemer.

Døgnophold for hele familien, § 40, stk. 3, nr. 4

94. Bestemmelsen i § 40, stk. 3, nr. 4, giver hjemmel til, at hele familien eller enkelte af dens medlemmer sammen med barnet eller den unge kan få ophold uden for hjemmet. Formålet med denne foranstaltning er at give familier et tilbud, der er mindre indgribende end døgnanbringelse af barnet eller den unge.

Opholdet vil oftest indgå som et led i en familiebehandling. Principperne herfor, jf. pkt. 92, gælder tilsvarende ved døgnophold for hele familien.

Opholdet skal ske på en døgninstitution, i en plejefamilie, på et andet godkendt opholdssted, i et kommunalt døgntilbud eller i et botilbud godkendt af amtskommunen efter reglerne i § 94 a. For en gennemgang af reglerne vedr. § 94 a henvises til Socialministeriets vejledning nr. 707 af 30. juni 2000 om servicelovens regler om godkendelse af og tilsyn med visse private botilbud for voksne.

Der er ingen egenbetaling for døgnophold for hele familien. I de tilfælde, hvor en familie modtager kontanthjælp eller pension samt børneydelser under opholdet, vil det ud fra princippet om at undgå dobbeltforsørgelse være rimeligt, at familien betaler et beløb for kosten. Fastsættelsen af et sådant kostbeløb må naturligvis tage hensyn til den husleje og de andre faste udgifter, som familien stadig må udrede under døgnopholdet uden for hjemmet.

Aflastningsophold, § 40, stk. 3, nr. 5

95. Bestemmelsen giver en særlig hjemmel til at iværksætte aflastningsophold, uden at aflastningen skal henføres under anbringelsesreglerne. Dette gælder, hvad enten aflastningen angår børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller børn og unge med sociale vanskeligheder. Der kan være flere formål med en aflastningsordning, fx aflastning af forældrene, støtte i opdragelsen af barnet eller forskellige former for optræning af barnet. Tidsmæssigt kan de enkelte aflastningsophold strække sig fra en til to dage til to til tre uger ad gangen, typisk weekends og ferieperioder. Selve aflastningsordningen vil kunne fungere for en længere årrække, eventuelt under hele opvæksten.

Aflastningsophold efter § 40, stk. 3, nr. 5, er således beregnet til ophold af kortere varighed. I den forbindelse henledes opmærksomheden på, at det er en betingelse for at bevare retten til børneydelserne, at et aflastningsophold efter § 40, stk. 3, nr. 5, er kortvarigt, jf. Ministeriet for Familie og Forbrugeranliggenders vejledning nr. 54 af 17. juni 2002 om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag.

Det er efter bestemmelsen et krav, at aflastningsopholdet finder sted i en netværksplejefamilie, i en plejefamilie, på eget værelse, i et kommunalt døgntilbud, på en døgninstitution eller på et godkendt opholdssted. Aflastningsordninger kan således kun finde sted på et anbringelsessted, der er oprettet efter reglerne i § 49, § 49 a, eller § 51.

I praksis bruges aflastningsophold også i kombination med døgnanbringelse på institution eller plejefamilie eller opholdssted. I disse tilfælde er aflastningsopholdet en integreret del af døgnanbringelsen, jf. § 40, stk. 3, nr. 8.

For så vidt angår udpegning af en fast kontaktperson til hele familien er denne mulighed bl.a. et led i styrkelsen af den særlige indsats overfor utilpassede unge. Der kan tilbydes en fast kontaktperson til hele familien, uafhængigt af om der er truffet beslutning om andre foranstaltninger efter § 40, stk. 3, dvs. også uanset om barnet eller den unge har eller får udpeget en fast kontaktperson.

Hvis der er behov for én person til at fungere som kontaktperson for barnet eller den unge og en anden person til at varetage opgaven som kontaktperson for hele familien, må det sikres, at ordningen tilrettelægges, så den ikke virker konfliktskabende, men bidrager positivt til en samlet løsning på familiens problemer. Det bør i den forbindelse sikres, at de to kontaktpersoner forfølger et fælles mål, og at ansvarsfordelingen mellem kontaktpersonerne er klar og veldefineret.

Det er kontaktpersonens opgave at medvirke til en koordineret indsats overfor hele familien. I modsætning til en støtteperson efter § 40 a, som tilbydes forældremyndighedsindehaver i forbindelse med barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet, er det ikke afgørende om et eller flere af familiens børn eller unge er anbragt udenfor hjemmet.

At kontaktpersonen tilknyttes hele familien indebærer, at indsatsen udover at inddrage forældre og børn eller unge, også inddrager eventuelle andre familiemedlemmer, som kan være af betydning for en forandring af forholdene i familien. Inddragelse af andre familiemedlemmer i arbejdet kan især være relevant i forhold til familier med anden etnisk baggrund end dansk, hvor fx onkler, tanter, bedsteforældre mv. kan spille en væsentlig rolle i familiens hverdagsliv.

Der er ikke regler for, hvem der kan være kontaktperson. Det vil således være en konkret vurdering, kommunen foretager i det enkelte tilfælde. Det kan ikke udelukkes, at det i særlige tilfælde kan være relevant, at et familiemedlem får denne rolle.

Samme kontaktperson kan være tilknyttet også andre børn eller unge med problemer og flere forskellige familier. Fx kan en sådan model anvendes, hvor der på grund af familiernes anden etniske baggrund end den danske kan være brug for en kontaktperson med særlig indsigt i disse forhold – fx en person, der selv har samme etniske baggrund. En sådan person med samme baggrund, og som selv er velintegreret i det danske samfund, vil også gennem sit virke som rolle-model eller forbillede kunne støtte og hjælpe familien med at ændre forholdene i hjemmet.

Anbringelse uden for hjemmet, § 40, stk. 3, nr. 8

98. Bestemmelsen giver hjemmel til at anbringe barnet eller den unge uden for hjemmet.

En anbringelse uden for hjemmet skal vurderes i sammenhæng med de øvrige foranstaltninger, som er nævnt i § 40, stk. 3. For at kunne opfylde formålet med anbringelsen, jf. § 58 a om udarbejdelse af en plan forud for anbringelsen, kan der derfor være behov for en kombination af foranstaltninger. Der kan fx være tale om, at der iværksættes støtte over for resten af familien, se bl.a. pkt. 93 om familiebehandling. Der kan også være tale om, at barnet eller den unge får en kontaktperson eller personlig rådgiver, der kan bistå barnet under anbringelsen og under den videre opvækst. En kontaktperson eller en personlig rådgiver kan være særligt relevant i visse situationer, fx hvis barnet eller den unge oplever et turbulent anbringelsesforløb eller i forhold til et barn eller en ung med fængselsindsatte forældre, hvor der behov for ekstra støtte til at kontakten til forældrene kan oprettes. Omkring anbringelsen og forholdene under anbringelsen i øvrigt henvises til kapitel 6.

Praktiktilbud, § 40, stk. 3, nr. 9

99. Efter bestemmelsen kan kommunen formidle et praktiktilbud hos en offentlig eller privat arbejdsgever for den unge og i den forbindelse udbetale en godtgørelse til den unge. Muligheden for at udbetale en godtgørelse til den unge i forbindelse med formidlingen af et praktiktilbud er et led i indsatsen overfor utilpassede unge, idet den giver mulighed for at motivere særligt socialt belastede

§ 40, stk. 4, giver bl.a. mulighed for at yde støtte til dækning af de udgifter som familien får som en følge af iværksættelse af de under § 40, stk. 3, nævnte foranstaltninger. Udgifterne til selve foranstaltningerne afholdes af kommunen efter reglen i § 129, stk. 3, nr. 1. Forældrene kan dog have udgifter som følge af foranstaltningen og der kan efter § 40, stk. 4, ydes støtte til disse udgifter. Der kan eksempelvis være tale om tilskud til tabt arbejdsfortjeneste som følge af familiebehandling iværksat efter nr. 3 og 4, samt dækning af udgifter til fx fritidsaktiviteter, efterskoleophold mv., der indgår som en del af indsatsen.

§ 40, stk. 4, giver også mulighed for at dække udgifter, der mere indirekte følger af en iværksat foranstaltning. Det betyder fx, at der vil kunne ydes støtte til udgifter til fx transport i forbindelse med, at et barn eller en ung, der er anbragt uden for hjemmet, har behov for at vedligeholde kontakten til en eller flere personer fra netværket.

Økonomisk støtte til efterskoleophold, § 40, stk. 4

101. I forhold til efterskoleophold skal der gøres særskilt opmærksom på, at bestemmelsen i § 40, stk. 4, også giver mulighed for at yde hjælp til dækning af forældrenes udgifter ved barnets eller den unges kost eller efterskoleophold, uden at der skal ske en egentlig anbringelse af barnet eller den unge uden for hjemmet. Bestemmelsen vil derfor kunne anvendes i en række tilfælde, hvor barnet eller den unge har et særligt behov for støtte, jf. § 40, stk. 1, men hvor barnets eller den unges problemer er mindre alvorlige end det, der danner grundlag for en anbringelse uden for hjemmet.

Der vil være tilfælde, hvor der er behov for, at et ophold på en kost- eller efterskole sker som led i en anbringelse uden for hjemmet efter § 40, stk. 3, nr. 8. Om opholdet på en kost- eller efterskole skal ske som en anbringelse efter § 40, stk. 3, nr. 8, eller om der alene skal ydes økonomisk støtte til opholdet efter § 40, stk. 4, må bero på, om der er behov for den opfølgning og hertil hørende beslutningskompetence for kommunen, som følger af en afgørelse om anbringelse uden for hjemmet.

For at kunne yde støtte efter den sociale lovgivning til et kost- eller efterskoleophold skal kriteriet i § 40, stk. 1, være opfyldt, det vil sige, at barnet eller den unge skal have behov for særlig støtte. De økonomiske forhold hos de biologiske forældre eller prisen på et kostskoleophold er altså ikke i sig selv et tilstrækkeligt grundlag for, at en foranstaltning sættes i værk med økonomisk støtte fra de sociale myndigheders side.

Om muligheden for at yde børnetilskud mv. under opholdet henvises til Ministeriet for Familie og Forbrugeranliggendes vejledning nr. 54 af 17. juni 2002 om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag.

Lovgivningen stiller ikke krav om, at der skal foreligge en generel godkendelse af stedet, for at der kan ydes tilskud efter denne bestemmelse. Det er derfor kommunen, der konkret må vurdere, om man finder, at den givne kost eller efterskole kan opfylde de behov, der er hos barnet eller den unge for støtte.

Økonomisk støtte, der erstatter foranstaltninger, § 40, stk. 4

102. § 40, stk. 4, giver ligeledes mulighed for, at der kan ydes økonomisk støtte, hvis den økonomiske støtte erstatter en ellers mere indgribende og omfattende foranstaltning efter § 40, stk. 3. Dermed dækkes fx de situationer, hvor man i forbindelse med familierådslagning, indgåelse af familiekontrakter og lignende aftaler en bestemt indsats, som forældremyndighedsindehaveren vanskeligt kan påtage sig. Det kan eksempelvis være en aftale om at sørge for rent tøj til barnet, som forældremyndighedsindehaveren ikke kan gennemføre uden hjælp. I stedet for at yde praktisk bistand i hjemmet kan det være både bedre og billigere fx at yde økonomisk støtte til en vaskemaskine.

Når støtten ydes for at undgå barnets eller den unges anbringelse eller for at fremme en hjemgivelse, er det en forudsætning, at der er en klar sammenhæng mellem ydelsen af økonomisk støtte og muligheden for at undgå anbringelse eller fremme hjemgivelse, og dette skal fremgå af sagsfremstillingen. Det er derfor af væsentlig betydning, at støtten indgår som et led i en samlet løsning af familiens problemer, og at støtten tilsigter at sætte familien i stand til selv at klare sine vanskeligheder. Bestemmelsen giver ikke mulighed for at yde en familie hjælp til løbende forsørgelsesudgifter. Som eksempler på bestemmelsens anvendelsesmuligheder kan nævnes hjælp til bedre bolig, fx hjælp til istandsættelse, flytning og indskud, sanering af gæld eller betaling af mindre anskaffelser.

Bestemmelsen giver ligeledes mulighed for at yde hjælp til udgifter i forbindelse med forældremyndighedsindehaverens samvær med barnet eller den unge under anbringelsen, for at støtte en stabil kontakt mellem forældre og børn. I disse situationer er det en forudsætning, at der er klar sammenhæng mellem ydelsen af økonomisk støtte og formålet at støtte en stabil kontakt mellem forældre og børn. Bestemmelsen giver således ikke generel mulighed for at yde tilskud til fødselsdags- og julegaver. Eksempelvis kan bestemmelsen anvendes til at yde hjælp til forældrenes transportudgifter i forbindelse med samvær eller til specielle udgifter, der er nødvendige for at et fysisk eller psykisk handicappet barn kan besøge forældrene i hjemmet. Der kan fx ydes støtte til udgifter til særlig indretning eller udstyr i hjemmet, som er nødvendigt for, at barnet eller den unge kan besøge forældrene i hjemmet.

Den økonomiske støtte er skattefri

106. De beløb, der ydes til forældremyndighedsindehaveren efter § 40, stk. 4 og 5, er skattefri for denne.

Samtykke til anbringelsen

§ 54. Samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, til en afgørelse efter § 40, stk. 3, nr. 8, skal omfatte formålet med anbringelsen, jf. § 58a, stk. 5, 1. pkt.

107. Det fastsættes i § 54, at samtykket fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, til en anbringelse uden for hjemmet skal omfatte formålet med anbringelsen.

§ 54 henviser til bestemmelsen i § 58a om udarbejdelsen af handleplaner for barnets eller den unges ophold uden for hjemmet, se pkt. 70ff. Med henvisningen til bestemmelsen i § 58 a opstilles der kvalitative krav til det samtykke, der skal foreligge forud for en anbringelse på frivilligt grundlag. Det er således handleplanens beskrivelse af formålet, dvs. hvad der kan opnås med en anbringelse, og hvad der skal ske undervejs, der danner grundlag for afgivelsen af samtykket fra forældremyndighedsindehaveren og tillige fra den unge, når denne er fyldt 15 år.

Som nævnt under pkt. 70ff. er det væsentligt, at handleplanen på forståelig måde angiver nogle tydelige rammer for indsatsen, og dermed fremstår som et rimeligt bedømmelsesgrundlag, således at det samtykke, der gives til en anbringelse, kan karakteriseres som et informeret samtykke.

Der stilles derimod ikke krav om samtykke til samtlige elementer i handleplanen. Det bør dog indgå som en vigtig del af sagsbehandlingen forud for en anbringelse, at forældremyndighedsindehaveren og barnet eller den unge får en grundig orientering om alle de elementer, der indgår i handleplanen.

Med opstillingen af kvalitative krav til samtykket er det hensigten, at forældremyndighedsindehaveren i højere grad vil føle sig forpligtet af sit samtykke, og at forældremyndighedsindehaver med

Er der behov for øjeblikkelig indgriben, fx i tilfælde af akut omsorgssvigt, kan det være nødvendigt at gribe til en foreløbig afgørelse efter § 45. En sådan afgørelse har virkning over for begge forældre, der har del i forældremyndigheden, og begge forældre skal derfor inden 24 timer efter afgørelsen have skriftlig besked herom og tilbud om advokatbistand, jf. § 45, stk. 2. I forbindelse med en sådan foreløbig afgørelse kan det forekomme, at der ikke har været den nødvendige tid til at kontakte den anden af forældrene. Det kan derfor forekomme, at der træffes afgørelse om en sådan tvangsmæssig foranstaltning over for denne, uanset om denne er egnet og villig til at have barnet eller den unge boende.

Viser det sig at være tilfældet, kan den foreløbige afgørelse imidlertid ophæves, således at barnet eller den unge kan hjemgives. Dette sker derved, at forældrene bliver enige om, at barnet eller den unge flytter over til den anden af forældrene, eller at forældremyndigheden - eventuelt ved en midlertidig afgørelse - tillægges denne alene.

Ophold uden for hjemmet for unge forældre under 18 år

109. Hvis en ung under 18 år, der selv har et barn, anbringes uden for hjemmet sammen med barnet, betragtes opholdet som en foranstaltning for den unge og barnet under ét. Der skal således ikke træffes en særskilt afgørelse vedrørende barnet, så længe barnet opholder sig sammen med den, der har forældremyndigheden.

Domfældte

110. Der kan ske overførsel af domfældte til behandlingsinstitutioner på børneområdet, jf. Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 571 af 5. juli 2002 og cirkulære nr. 94 af 16. maj 2001 om anbringelse af dømte i institution m.v. uden for fængsel eller arresthus efter straffuldbyrdelseslovens § 78. Det er en forudsætning for anvendelsen af servicelovens regler om børn og unge, at den domfældte er under 18 år ved visitationen.

Støtteperson til forældre i forbindelse med barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet

§ 40 a. Kommunen tilbyder forældremyndighedsindehaveren en støtteperson i forbindelse med barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet, jf. § 40, stk. 3, nr. 8, og §§ 42 og 42 a.

111. Kommunen skal tilbyde forældremyndighedsindehaver en støtteperson i forbindelse med barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet. Det gælder uanset om barnet eller den unge er anbragt med eller uden samtykke. Det er støttepersonens opgave at lytte og være der for forældrenes egen skyld. En støtteperson til forældrene kan være med til at dække de behov, som forældrene har under barnets anbringelse og derved også være med til at styrke forældrenes samarbejde og involvering i arbejdet omkring barnet. Det kan medføre en større gensidig respekt, hvor kommunen og anbringelsesstedet i højere grad forventes at respektere, at forældrene forsat er forældre, og hvor forældrene i højere grad oplever, at de har betydning for børnene også under anbringelsen.

Støttepersonen skal give forældrene modspil, hjælpe med udredning af spørgsmål i forhold til den måde det offentlige system fungerer på, hjælpe med forberedelse og evaluering af møder og hjælpe med at læse og forstå skriftligt materiale omkring anbringelsen. Det er vigtigt af hensyn til forældrene, at støtteordningen gøres så fleksibel som mulig. Støttepersonen varetager dog ikke opgaver af behandlingsmæssig karakter – fx i forhold til forældrenes misbrug, psykiske problemer mv. Støttepersonen kan medvirke til, at forældrene støttes til at blive afklaret i forhold til anbringelsen, og at forældrene under anbringelsen hjælpes til at forbedre forældreskabet, herunder fastholde kontakten

magistratsordning træffes afgørelsen af vedkommende magistratsmedlem.

112. § 41 giver mulighed for at træffe afgørelse om foranstaltninger i form af ydelse af konsulentbistand mv., udpegning af en personlig rådgiver og udpegning af en fast kontaktperson, selv om forældremyndighedsindehaveren ikke ønsker foranstaltningen iværksat. Afgørelse herom skal træffes i det udvalg, der efter § 17 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område varetager det pågældende sagsområde. I kommuner med magistratsordning træffes afgørelsen af vedkommende magistratsmedlem.

Bestemmelsen kan kun anvendes, når det kan anses for formålstjenligt at iværksætte en foranstaltning på trods af modstanden fra forældremyndighedsindehaveren. Der skal således foreligge forhold, der sandsynliggør, at der vil kunne opnås et positivt resultat af foranstaltningen trods den udviste modstand. Herudover skal betingelsen i § 40, stk. 1, om, at foranstaltningen skal være af væsentlig betydning af hensyn til barnets eller den unges særlige behov for støtte, være opfyldt.

Foranstaltningen kan i princippet iværksættes uanset barnets eller den unges modstand, men i forhold til større børn vil det normalt ikke være hensigtsmæssigt at træffe beslutning, hvis de modsætter sig støtten.

En afgørelse efter denne bestemmelse vil ikke kunne gennemtvinges, hvis indehaveren af forældremyndigheden modsætter sig foranstaltningen.

Delegationsforbud

113. En afgørelse efter § 41 skal træffes i et møde i det udvalg, der efter § 17 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område varetager det pågældende sagsområde. I magistratskommuner træffes afgørelsen af vedkommende magistratsmedlem. Kravet om, at afgørelsen skal træffes i et møde (af vedkommende magistratsmedlem) betyder, at der i disse sager er et forbud mod at delegere afgørelserne til forvaltningen.

Ophør af foranstaltninger, § 46

114. Efter § 46, stk. 1, skal foranstaltninger efter §§ 40, 41, 42 og 42 a ophøre, når formålet er nået, eller når de ikke opfylder deres formål under hensyn til barnets eller den unges særlige behov, eller når den unge fylder 18 år.

Bestemmelsen i § 46, stk. 1, er en lovfæstelse af det grundlæggende princip, at en hjælpeforanstaltning skal ophøre, når der ikke længere er behov for den, eller når den ikke længere gør gavn. Heri ligger også et krav om, at kommunen af egen drift løbende skal vurdere, om foranstaltningen fortsat opfylder sit formål. Kommunen skal i øvrigt også, jf. § 56 løbende følge op på indsatsen, se herom pkt. 120.

I forhold til ophør af anbringelser har kommunen en række særlige forpligtigelser i forhold til at sikre en planlagt hjemgivelse, se herom pkt. 230ff.

Tilbud til de over 18-årige

§ 62 a. Kommunen yder hjælp efter stk. 2 og 3, til unge i alderen fra 18 til 22 år, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til den unges behov for støtte, og hvis den unge er indforstået hermed.

Tilbud til de unge efter § 62 a, stk. 2 og 3, skal ophøre, når de ikke længere opfylder deres formål under hensyn til den unges behov for støtte, eller når den unge fylder 23 år. Det er kommunen, der træffer afgørelse om, hvorvidt betingelserne for tilbudet er opfyldt, ligesom kommunen træffer afgørelse om ophør af tilbudet. Den unge har adgang til at klage over kommunens afgørelser vedr. efterværn efter § 62 a, se kap. 10.

Hensigten med reglerne om tilbud til de 18-22-årige er ikke at fastholde unge over 18 år i tilbud til børn og unge. Det er derimod hensigten at give de unge, der har behov for denne særlige støtte, mulighed for en mere glidende overgang til voksentilværelsen. Når der skal laves en handleplan for en ung, der er anbragt uden for hjemmet i forbindelse med, at vedkommende fylder 18 år, skal der tages udgangspunktet i den unges behov og normalmiljø. Det er ikke alle anbragte unge, der har behov for efterværn, da de fleste uden væsentligt større problemer end deres jævnaldrende vil kunne træde ud i voksenlivet uden særlige vilkår.

Det væsentlige kriterium, ved vurderingen af, om der skal iværksættes efterværn efter § 62 a, er, om efterværnet vil kunne bidrage til, at den unge får en bedre overgang til voksenlivet. Overgangen kan f.eks. bidrage til en bedre indføring på arbejdsmarkedet, give støtte til gennemførelsen af en uddannelse eller give en mere glidende overgang til selvstændig bolig. Det er afgørende, at der sker en udvikling i den unges liv i løbet af den periode, hvor den unge fortsat er anbragt ud over det 18. år. Hvis det således fremgår af handleplanen, at en ung handicappet person skal flytte fra en institution for børn og unge til en institution for voksne uden, at der ellers sker ændringer i den unges levevilkår f.eks. i form af uddannelse eller job, kan det ikke anses for at være en overgang til voksenlivet, som det er forudsat i forhold til § 62 a. Der vil således ikke være tale om efterværn efter § 62 a, men alene et ophold efter voksenreglerne.

Når der er tale om opretholdelse eller genetablering af foranstaltninger efter lovens kapitel 8, bevarer kommunens forpligtelse efter reglerne om særlig støtte til børn og unge, for så vidt angår tilsyn og revision af planer.

En personlig rådgiver og en fast kontaktperson, § 62 a, stk. 2

§ 62 a...

Stk. 2. Kommunen kan træffe afgørelse om, at en tildelt personlig rådgiver eller en fast kontaktperson, jf. § 40, stk. 3, nr. 6 og 7, kan opretholdes eller tildeles igen efter det fyldte 18. år.

Stk. 3...

116. Kommunen kan efter § 62 a, stk. 2, træffe afgørelse om, at en rådgiver eller en fast kontaktperson, der er tildelt den unge før det 18 år, opretholdes.

Kommunen kan ligeledes træffe afgørelse om, at den unge igen skal have en personlig rådgiver eller en fast kontaktperson, selv om den personlige rådgiver eller den faste kontaktperson har været frataget den unge efter det fyldte 18. år.

Erfaringer har vist, at nogle 18-årige afslår et tilbud om efterværn, der gives i forbindelse med at de fylder 18 år, fordi de på dette tidspunkt har lyst til at stå på egne ben. Bestemmelsen i § 62 a giver mulighed for i stedet at etablere støtten senere, hvis den unge eventuelt efterfølgende løber ind i problemer og fortryder sit afslag. Kommunen kan således på et hvilket som helst tidspunkt i perioden, hvor den unge er mellem 18 og 22, tildele den unge en tidligere tildelt foranstaltning i form af en personlig rådgiver eller fast kontaktperson. Det er ikke nødvendigt, at foranstaltningen personligt varetages af den samme person som tidligere.

om aktiv socialpolitik. Dette indebærer blandt andet, at man skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet. Hvis den unge ikke opfylder betingelserne for at få kontanthjælp, er kommunen forpligtet til at sørge for den unges forsørgelse og betale for kost, logi, tøj og lommepege mv. på samme vis, som hvis det drejede sig om et barn eller en ung under 18 år.

Se nærmere om handlekommune i forbindelse med efterværn i pkt. 233.

Fleksibelt efterværn, § 62 a, stk. 6

§ 62 a...

Stk. 6. Kommunen skal, i det omfang det er muligt, sørge for, at unge, som har været anbragt uden for hjemmet efter reglerne i kapitel 8, umiddelbart inden det fyldte 18. år får mulighed for at vende tilbage til det tidligere anbringelsessted kortvarigt, uanset om der iværksættes foranstaltninger efter stk. 3.

118. Efter § 62 a, stk. 6, skal kommunen sørge for, at unge, som har været anbragt uden for hjemmet efter reglerne i kapitel 8, umiddelbart inden det fyldte 18. år har mulighed for at vende tilbage til det tidligere anbringelsessted kortvarigt. § 62 a, stk. 6, giver således kommunen et ansvar for at sikre denne mulighed findes, eksempelvis ved at træffe aftaler med anbringelsesstederne herom.

Hvis det er muligt, skal tidligere anbragte således have mulighed for at komme tilbage på besøg på anbringelsesstedet kortvarigt, fx i forbindelse med ferier og højtider. Unge, der har været anbragt lang tid et sted, har ofte opbygget et særligt forhold til de voksne på anbringelsesstedet. Ligeledes kan nogle unge have behov for at kunne komme tilbage, fx i forbindelse med ferier og højtider. Nogle tidligere anbragte kan således have et meget sparsomt netværk og savne nogle at fejre eks. julen sammen med.

Hensigten med bestemmelsen er at give alle tidligere anbragte mulighed for at vende tilbage til anbringelsesstedet, hvis de selv mener, at de har behov for dette. Kommunen har derfor ikke adgang til at lade muligheden afhænge af kommunens vurdering af behovet. Kommunen skal dog stadig tage stilling til, om der er behov for mere omfattende efterværn i form af udslusning, kontaktperson el. lign. Bestemmelsen i § 62 a, stk. 6, omhandler således alene kortvarige besøg på anbringelsesstedet, og omfanget er begrænset til et mindre antal dage i løbet af året. Der er heller ikke noget krav, at den unge skal kunne overnatte på det tidligere anbringelsessted.

Forudsætningen for at § 62 a, stk. 6, kan finde anvendelse, er naturligvis, at anbringelsesstedet fortsat eksisterer. I forhold til anbringelsessteder som fortsat eksisterer, vil den overvejende hovedregel være, at den unge har mulighed for fleksibelt efterværn.

Der kan dog undtagelsesvist være situationer, hvor dette ikke er muligt, fx hvis forholdene omkring anbringelsen eller hensynet til nuværende anbragte børn gør dette umuligt. Det kan fx være uhensigtsmæssigt at gennemføre det fleksible efterværn, hvis en plejefamilie har modtaget et nyt og meget skrøbeligt barn, som ikke ville kunne håndtere besøg af et eller flere tidligere anbragte unge.

Der kan ligeledes være særlige anbringelsessteder som fx sikrede afdelinger og skibsprojekter, hvor det ikke umiddelbart er praktisk muligt eller relevant med muligheden for fleksibelt efterværn.

§ 62 b. Den unge betaler for døgnoophold efter § 62 a, stk. 3, nr. 1, og for udslus-

ring. Ved anbringelse uden for hjemmet skal vurderingen ske på baggrund af det løbende tilsyn med barnet eller den unge på anbringelsesstedet, jf. § 55, stk. 2, og efter kontakt med forældremyndighedsindehaveren. Vurderingen skal omfatte såvel de dele af handleplanen og indsatsen, som retter sig mod barnet eller den unge, som de dele, der omhandler indsatsen over for familien. Afgørelse om revision af handleplanen træffes så vidt muligt med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år.

Stk. 2. Er der udarbejdet en særskilt plan for støtten til forældrene efter § 58 a, stk. 7, skal kommunen tilbyde at revidere denne plan, når der er behov for det. Kommunen skal senest tre måneder efter, at barnet eller den unge har fået ophold uden for hjemmet, tilbyde en revision af planen. Kommunen skal herefter med højst 12 måneders mellemrum foretage en vurdering af, om der er behov for at tilbyde en revision af planen.

120. Når der er iværksat foranstaltninger over for en barn eller en ung, eller dennes familie, er det vigtigt, at kommunen løbende følger op på foranstaltningen. En god løbende opfølgning kan således sikre, at foranstaltningen hele tiden tilgodeser barnets eller den unges behov og fortsat bidrager til at nå de mål, der er opstillet i den enkelte sag. § 56 opstiller en række minimumskrav til denne opfølgning.

Opfølgning tre måneder efter iværksættelse af en foranstaltning

121. § 56, stk. 1, giver kommunen pligt til at vurdere om indsatsen skal ændres, og om handleplanen skal revideres, tre måneder efter, at der er iværksat en foranstaltning over for barnet eller den unge.

Iværksættelsen af en foranstaltning kan således betyde en radikal ændring af barnets eller den unges tilværelse. Derfor kan der allerede kort tid efter iværksættelsen af en foranstaltning vise sig nye eller ændrede behov, som betyder, at indsatsen skal ændres.

Der kan ligeledes vise sig forhold eller situationer, som man ikke fra starten var opmærksom på, og som giver behov for, at kommunen foretager en nærmere tilrettelæggelse og koordinering af indsatsen. Det kan eksempelvis være muligt at beskrive særlige forhold vedrørende indsatsen, som i den oprindelige handleplan kun er beskrevet i hovedlinjer.

I forhold til anbringelsessager skal revisionen tre måneder efter iværksættelsen af en foranstaltning derudover ses i sammenhæng med, at risikoen for at en anbringelse bryder sammen, er højst i den første tid efter etableringen af en anbringelse. Derfor kan der specielt i denne periode opstå behov for særlige initiativer for at forebygge sammenbrud. I anbringelsessager er det derfor vigtigt, at kommunen i forbindelse med revisionen efter tre måneder er opmærksomme på, om der er tegn på, at anbringelsen kunne bryde sammen. Kommunen kan fx være særligt opmærksom på forældrenes

kan dog være tilfælde, hvor forældrenes samtykke til revision af handleplanen ikke kan opnås – og her kan kommunen trods det manglende samtykke revidere handleplanen. Dermed er det også muligt i disse sager, at tilgodese et barns behov for en ny handleplan.

I forbindelse med opfølgningen på både anbringelser og andre foranstaltninger er det vigtigt, at man kan se kommunens tidligere overvejelser i en sag. Bl.a. fordi andre myndigheder eller sagsbehandlere senere skal kunne tage stilling til sagen. Kommunens overvejelser i forbindelse med opfølgningen skal derfor fremgå af journalen.

Kapitel 4

Børn og unge, der har begået kriminalitet

I det efterfølgende afsnit beskrives de regler i serviceloven, som vedrører børn og unge der har begået voldskriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet. Det drejer sig primært om udarbejdelse af handleplaner, netværksstøtte og ungdomssanktionen.

Særligt om udarbejdelse af handleplaner i forbindelse med kriminalitet

125. § 58 a, stk. 3, giver kommunerne pligt til at udarbejde en handleplan, når en ung under 18 år, der har begået voldskriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet. Handleplanen skal beskrive en indsats, der kan modvirke yderligere kriminalitet, så der kan ydes den nødvendige støtte til den unge. Udover voldskriminalitet omfatter begrebet anden alvorlig kriminalitet, såsom voldtægt, røveri, grovere former for hærværk og tyveri samt forsøg på sådanne forbrydelser.

Det er ikke et krav, at den unge er dømt eller det på anden måde er bevist, at den unge faktisk har begået voldskriminalitet eller anden form for alvorlig kriminalitet. Det er hensigten, at der skal sættes ind så tidligt som muligt. Det er derfor ikke formålstjenligt at afvente en eventuel domsfældelse. I den forbindelse bemærkes, at unge under den kriminelle lavalder på 15 år ikke er omfattet af straffeloven, således at skyldspørgsmålet ikke kan afgøres ved domstolene. Der skal dog alligevel udarbejdes handleplaner for denne aldersgruppe.

Kommunens behandling af sagen kan, i de tilfælde hvor der ikke er tale om bevist kriminalitet, alene ske ud fra, at der er foretaget en underretning om formodet kriminalitet. Dokumentationen fra politiet er et udgangspunkt for aktivt at inddrage barnet eller den unge og forældrene i sagen.

Foreløbig handleplan, § 58 a, stk. 4

126. Kommunen skal efter § 58 a udarbejde en foreløbig handleplan senest syv dage efter, kommunen har modtaget dokumentation fra politiet om den begåede kriminalitet. Hvis den pågældende i forvejen er kendt af kommunen, vil en handleplan ofte kunne foreligge hurtigere. I det omfang kommunen imidlertid ikke i forvejen kender barnet eller den unge, der pågribes i alvorlig kriminalitet, kan selv syv dage anses for kort tid til at udarbejde en langsigtet handleplan for indsatsen.

Kravet omfatter i disse tilfælde alene en foreløbig handleplan. Den foreløbige handleplan indebærer, at der er mulighed for efterfølgende justeringer, når barnets eller den unges situation er undersøgt yderligere. syv dags-fristen skal således vise barnet eller den unge og familien, at der reageres hurtigt på kriminaliteten. I den foreløbige handleplan skal kommunen tage stilling til, hvad der her og nu skal gøres, for at hindre at den unge begår ny kriminalitet. Den foreløbige handleplan kan fx omfatte:

- at der straks indkaldes til et møde med forældrene og den unge, hvor det drøftes, hvad der kan gøres for at forebygge yderligere kriminalitet,
- at den unge får tilknyttet en støtte- eller kontaktperson, eller
- at den unge anbringes uden for hjemmet, for at hindre at der begås ny kriminalitet.

og unge kan bl.a. fås i inspirationskataloget "Børn og kriminalitet" fra 2000 og inspirationshæftet "Ungdomskontrakter" fra 2001 eller guiden om "Indsats over for kriminelle unge" fra 2003 udgivet af bl.a. Socialministeriet.

Ulønnet netværksstøtte til børn og unge, der har begået voldskriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet

131. Børn og unge, der har begået voldskriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet, har ofte et stort behov for at få et andet perspektiv i deres liv.

De unge har ikke brug for flere professionelle, når de skal hjælpes i gang med beskæftigelse. Derimod kan voksne fra barnets eller den unges netværk, som frivillige og ulønnede have en særlig tilgang til problemerne, alene ud fra et ægte medmenneskeligt engagement.

Den frivillige skal kunne rumme den unge og medvirke til at skabe en frugtbar dialog, der skal kunne støtte den unges udvikling.

Erfaringerne fra projekter, der sigter til, at udsatte unge kan blive integreret på arbejdsmarkedet, viser, at medarbejderen på arbejdspladsen i almindelighed ikke ser det som en opgave, som han skal betales penge for. Det handler mere om engagement og medmenneskelighed og om at kunne lide at blive udfordret.

Kommunen opfordres derfor til at afdække disse børn og unges netværk for at finde en voksenperson, der har opnået, eller som formodes at kunne opnå en god relation til barnet eller den unge, og som kan anses for egnet til at støtte barnet eller den unge.

Ungdomssanktionen

132. Straffelovens § 74 a giver mulighed for, at retten kan bestemme, at en ung, der på gernings-tidspunktet ikke var fyldt 18 år, og som har begået grovere personfarlig kriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet, skal undergive sig en ungdomssanktion. Ungdomssanktionen er en dom til en struktureret, kontrolleret socialpædagogisk behandling af to års varighed. En ungdomssanktion kan idømmes i sager, hvor domstolene ellers ville idømme en ubetinget fængselsstraf i intervallet fra 30 dage op til et år og hvor det må anses for formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Retten kan give den dømte pålæg svarende til de vilkår, der kan fastsættes efter straffelovens § 57 om betingede domme.

En ungdomssanktion kan kort beskrives som en dom til længerevarende socialpædagogisk behandling, hvori der indgår et element af fastholdelse. Ungdomssanktionen kan sammenlignes med dom med fastsættelse af særvilkår med behandlingsmæssigt sigte. Dette formuleres i reglen som en bemyndigelse til tilsynsmyndigheden, (typisk kommunen for de 15 – 17-årige) til på baggrund af særvilkårene at træffe beslutning om, hvordan særvilkårene skal opfyldes efter reglerne i den sociale lovgivning. I almindelighed formuleres særvilkår i generelle vendinger, således at der overlades tilsynsmyndigheden vide beføjelser med henblik på at kunne tilpasse vilkårene efter den dømtes aktuelle behov.

Ungdomssanktionen giver dermed mulighed for at fastholde den unge i et behandlingsforløb, der på længere sigt kan få den unge på rette kurs, især ved at styrke den unges muligheder for at opnå uddannelse og beskæftigelse. En ungdomssanktion idømmes af retten bl.a. på baggrund af en indstilling fra de sociale myndigheder. I de følgende punkter, vil der være specielt fokus på de sociale myndigheders opgaver og roller i forbindelse med ungdomssanktionen.

Hvem kan idømmes en ungdomssanktion

138. Det er dommeren, som på baggrund af blandt andet kommunens indstilling og kriminalitetens alvorlighed afvejer kriterierne og vurderer, om den unge skal dømmes til en ungdomssanktion, samt fastsætter rammer for dommen.

Elementerne i en ungdomssanktion

139. En ungdomssanktion har en samlet varighed på to år. De tre typiske elementer i en ungdomssanktion er et indledende ophold i en sikret afdeling, herefter et ophold i en døgninstitution eller et egnet opholdssted og en tredje periode i ambulans regi med tilsyn af de sociale myndigheder. Den dømte kan ved dommen fx pålægges at overholde kommunens nærmere bestemmelser om den socialpædagogiske behandling og efterkomme de sociale myndigheders pålæg om opholdssted, herunder overførsel, tilbageførsel eller fortsat anbringelse på sikret afdeling eller døgninstitution eller godkendt opholdssted ud over det i dommen fastsatte, men inden for de generelle længstetider.

1. fase – sikret afdeling

140. Ungdomssanktionen indledes med et institutionsophold, typisk i en sikret afdeling. Formålet med dette ophold er dels at få standset den unges kriminelle handlinger ved at fjerne den unge fra lokalmiljøet og dels at tilvejebringe grundlaget for den videre socialpædagogiske behandling. Det er vigtigt, at der fra både institutionen eller opholdsstedet og kommunens side er fokus på udviklingen af den unges sociale og faglige kompetencer. Varigheden vil almindeligvis være to måneder, svarende til den normale varighed af en socialpædagogisk observation. Har den pågældende ikke behov for at være i en sikret afdeling, er der ikke noget til hinder for, at de sociale myndigheder indstiller, at ungdomssanktionen indledes på en almindelig døgninstitution eller opholdssted, jf. nærmere under pkt. 132. Der kan i dommen fastsættes kortere eller længere varighed, eller der kan fastsættes en maksimal varighed, fx "indtil fire måneder". Det samlede ophold på en sikret afdeling må dog ikke overstige 12 måneder.

Handleplan

141. De sociale myndigheders handleplan kan tilpasses undervejs i forløbet, og det løbende arbejde med handleplanen er afgørende for et vellykket forløb. Den unge skal opleve medejerskab til handleplanen. Det er derfor vigtigt, at kommunen i så høj grad som muligt inddrager både den unge selv, forældrene samt institutionen eller opholdsstedet fra starten af forløbet og løbende. Dette vil styrke både den unges og personalets bevidsthed om forløbet af – og målet med – sanktionen.

2. fase – åben institution eller opholdssted

142. Efter det indledende institutionsophold skal kommunen anbringe den unge under lempeligere former, fx på en (ikke sikret) institution eller et egnet opholdssted. Varigheden af dette ophold bør almindeligvis være op til 12 måneder, således at det samlede institutionsophold bliver på højst 14 måneder. Den samlede længstetid for ophold på institution eller opholdssted, inkl. opholdet på sikret afdeling, må ikke overskride et år og seks måneder.

Det anbefales, at kommunen i god tid inden den unge overgår til fase 2, finder en egnet institution eller opholdssted, og at den unge orienteres om dette, så snart institutionen er fundet. For at skabe kontinuitet i forløbet, kan man lade den unge besøge institutionen inden overførslen fra fase et til fase to.

3. fase – ambulans regi

143. En tredje periode foregår i ambulans regi med tilsyn af de sociale myndigheder.

Tilsyn og pålæg

144. Under ungdomssanktionen har kommunen den sædvanlige tilsynsforpligtelse i alle tre faser af forløbet.

kommunens ansvar inden for bemyndigelsen i dommen, at udfylde disse rammer, således at formålet med foranstaltningen bedst muligt kan opnås.

Handleplanen kan således inden for dommens overordnede rammer løbende tilpasses af kommunen. Et kvalificeret arbejde med handleplanen er afgørende for et vellykket forløb. Linjerne heri skal være gennemdrøftet med den unge og dennes forældre, og stå klart for den unge. Det er vigtigt for kommunen at have fokus på den behandlingsmæssige del i samtlige faser af ungdomssanktionen, og linjerne i forløbet skal derfor, udover for den unge, stå klart for de ansatte, der yder den socialpædagogiske indsats i forhold til den unge.

Det er kommunen, der - indenfor de rammer der følger af dommen - træffer afgørelser om, på hvilken institution eller hvilket opholdssted, anbringelsen skal finde sted. Det er således kommunens opgave at afgøre, hvilke institutioner eller opholdssteder den unge skal anbringes på i alle faser af ungdomssanktionen.

Kommunens ansvar medfører ligeledes, at kommunen inden for bemyndigelsen i dommen, kan tilpasse handleplanen løbende uden rettens godkendelse, selv om handleplanen er en del af indstillingen til retten ved idømmelsen af sanktionen. Samtidig skal det understreges, at serviceloven ligeledes gælder for unge, der er idømt ungdomssanktion, hvilket bl.a. betyder, at servicelovens foranstaltninger kan tilbydes sideløbende med en afsoning af ungdomssanktionen. Det kan fx være, at den unge får en kontaktperson tilknyttet, som et fast holdepunkt gennem alle 3 faser. I tilrettelæggelsen og gennemførelsen af en ungdomssanktion, må der stræbes efter at motivere den unge til forandring og samarbejde, fx gennem relevante tilbud om beskæftigelse og uddannelse.

149. Kommunen bør tilstræbe størst mulig kontinuitet i ungdomssanktionsforløbet. Amtet vil evt. kunne yde kommunen bistand med hensyn til at finde plads i et egnet døgntilbud, der kan magte den unge. Kontinuitet vedrører også den behandlingsmæssige indsats. Det er derfor vigtigt undervejs at føre dialog med både personalet på de pågældende institutioner eller opholdssteder, den unge og dennes forældre. Ligeledes kan det være værdifuldt, hvis der er mulighed for, at personale kan følge den unge gennem flere faser i forløbet, fx fra den sikrede afdeling til et åbent døgntilbud og evt. i det videre forløb. Kommunen bør også grundigt forberede den unge på evt. skift, således at formålet med at yde en særlig indsats til stadighed står klart for den unge.

Kommunen bør fra tidspunktet, hvor et ungdomssanktionsforløb anses for en realistisk mulighed for den pågældende unge, afdække mulighederne for et kontinuert forløb.

At den unge er idømt en behandlingsdom (ungdomssanktion) betyder alene, at kommunen ikke kan ændre på varigheden af den samlede indsats eller nedsætte varigheden af institutionsopholdene, hvis dommen angiver faste rammer for disse. Normalt vil dommen dog give mulighed for, at varigheden af institutionsopholdene kan forkortes eller forlænges alt efter den unges adfærd og udvikling.

Kommunen kan efter bemyndigelse i dommen lempe foranstaltningen ved at afkorte det indledende ophold i en sikret afdeling eller lade den unge overgå til den ambulante periode tidligere, end man oprindeligt havde regnet med, hvis den unges opførsel og udvikling taler for dette.

Kommunen kan ligeledes efter bemyndigelse i dommen træffe beslutning om, at den unge skal tilbageføres til eller forblive på en sikret afdeling, på en døgninstitution eller et opholdssted, også selv om det måtte indebære, at den unge kommer til at tilbringe mere tid i institutionen eller opholdsstedet end oprindeligt forudsat i dommen.

Forbliven i, overførsel til eller tilbageførsel til en sikret afdeling kræver dog, at det amt, hvor den sikrede afdeling er beliggende, giver tilsagn til dette. Forbliven i, overførsel eller tilbageførsel til en

Kapitel 5

Foranstaltninger mv. der kan gennemføres tvangsmæssigt

Afgørelser der træffes af børn og unge-udvalget

§ 62. Børn og unge-udvalget efter § 18 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område træffer i et møde afgørelse om

1) gennemførelse af undersøgelse efter § 39,

2) anbringelse uden for hjemmet efter § 42,

3) opretholdelse af en anbringelse i op til tre måneder efter § 42 a,

4) opretholdelse af anbringelse efter § 43,

5) gennemførelse af lægelig undersøgelse eller behandling efter § 44,

6) godkendelse af foreløbig afgørelse efter § 45, stk. 3,

7) ændring af anbringelsessted efter § 55, stk. 3 eller 4, jf. § 42,

8) afbrydelse af forbindelsen mv. efter § 57, stk. 3,

9) flytning eller hjemtagelse efter § 64, stk. 4, og

10) brev- og telefonkontrol efter § 108, stk. 2.

11) anbefaling til Ankestyrelsen af adoption uden samtykke, jf. adoptionsloven.

Stk. 2-6. ...

152. Som beskrevet i kapitel 3 er det ved iværksættelse af en foranstaltning, herunder en anbringelse uden for hjemmet, vigtigt, at der sker en grundig orientering og inddragelse af forældrene og barnet eller den unge. Det er vigtigt, at familien får en reel mulighed for at tage stilling til, om de vil give samtykke til den påtænkte foranstaltning. Det kan være nødvendigt med en længerevarende dialog og et længerevarende samarbejde for at sikre familiens medvirken til foranstaltningen, så barnet eller den unge får størst muligt udbytte af indsatsen. Hvis der på trods af dialogen ikke kan opnås samtykke fra indehaveren af forældremyndigheden og/eller den unge, der er fyldt 15 år, til den påtænkte foranstaltning, kan den kun gennemføres, hvis de særlige betingelser for en tvangsmæssig foranstaltning er opfyldt.

Afgørelser om tvangsmæssig gennemførelse af foranstaltninger ophører, når den unge fylder 18 år.

Nedenfor gennemgås de foranstaltninger, der kan gennemføres tvangsmæssigt, jf. § 62.

Undersøgelse uden samtykke

§ 39. Når det må anses for nødvendigt for at afgøre, om der er åbenbar risiko for

Af hensyn til familien og barnet eller den unge er der i § 39 fastsat en frist for undersøgelsens maksimale varighed. Undersøgelsen skal således være afsluttet inden to måneder regnet fra børn og unge-udvalgets afgørelse om gennemførelsen af undersøgelsen.

Når undersøgelsen er afsluttet, dvs. når barnets eller den unges tilstedeværelse på institutionen eller sygehuset ikke længere er nødvendig for at sikre undersøgelsens gennemførelse, skal barnet eller den unge hjem til forældrene. Bestemmelsen giver således ikke adgang til at beholde barnet eller den unge på undersøgelsesstedet, mens kommunen udarbejder sin redegørelse om undersøgelsens resultater. Hvis det på baggrund af undersøgelsen vurderes, at der er grundlag for en øjeblikkelig anbringelse, kan formanden for børn og unge-udvalget træffe en midlertidig afgørelse om anbringelse uden for hjemmet.

I de tilfælde, hvor Ankestyrelsen efter § 123 giver en anke over en afgørelse om gennemførelse af en tvangsmæssig undersøgelse opsættende virkning, løber 2-måneders fristen fra Ankestyrelsens afgørelse om gennemførelse af undersøgelsen.

Er behovet for at kunne iværksætte en undersøgelse så akut, at der må handles hurtigt af hensyn til barnet eller den unge, kan afgørelsen om iværksættelse af en tvangsmæssig undersøgelse træffes efter reglerne om foreløbige afgørelser, jf. § 39, stk. 2. I dette tilfælde regnes to måneders fristen fra formandens afgørelse.

Undersøgelse eller behandling uden samtykke

§ 44. Hvis forældremyndighedsindehaveren undlader at lade et barn eller en ung undersøge eller behandle for en livstruende sygdom eller en sygdom, der udsætter barnet eller den unge for betydelig og varigt nedsat funktionsevne, kan børn og unge-udvalget træffe afgørelse om at gennemføre undersøgelsen eller behandlingen.

Stk. 2...

155. I de tilfælde, hvor der udelukkende er behov for at sikre, at der foretages en lægelig undersøgelse eller behandling af barnet eller den unge, er det ikke nødvendigt at foretage en anbringelse af barnet eller den unge. Der vil efter bestemmelsen være mulighed for at lade behandlingen foregå ambulant, således at barnet eller den unge i øvrigt har ophold i hjemmet. En afgørelse om lægelig behandling indebærer, at barnet eller den unge i fornødent omfang kan indlægges under behandlingen. Afgørelsen vil også kunne omfatte tilfælde, hvor der er tale om flere på hinanden følgende behandlinger med kort tidsinterval, og hvor barnet eller den unge i de mellemliggende perioder kan opholde sig i hjemmet. Her vil afgørelsen kunne træffes således, at den dækker det samlede behandlingsforløb. Kommunens indstilling til børn og unge-udvalget skal være baseret på, hvad der er den mindst indgribende, formålstjenlige foranstaltning, da en foranstaltning efter § 44, bør være så skånsom som mulig.

Betingelserne for at iværksætte en lægelig undersøgelse eller behandling

156. Anvendelsen af § 44 forudsætter ligesom ved indlæggelse på sygehus til undersøgelse efter § 39, at der foreligger tilslutning fra den behandlende overlæge. Det bør endvidere oplyses fra sygehus eller behandlende læge, hvilken behandling barnet eller den unge har behov for, og hvilke konsekvenser det vil få, hvis denne behandling undlades. Det må i øvrigt formodes, at initiativet til en afgørelse efter § 44 oftest vil udgå fra lægelig side, eksempelvis i forbindelse med et behov for

3) misbrugsproblemer, kriminel adfærd eller andre svære sociale vanskeligheder hos barnet eller den unge eller
4) andre adfærds- eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge, kan børn og unge-udvalget uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, træffe afgørelse om, at barnet eller den unge anbringes uden for hjemmet, jf. § 40, stk. 3, nr. 8. Der kan kun træffes en afgørelse efter 1. pkt., når der er begrundet formodning for, at problemerne ikke kan løses under barnets eller den unges fortsatte ophold i hjemmet.
Stk. 2...

Det centrale kriterium

159. Det centrale kriterium for at kommunen kan gennemføre en anbringelse tvangsmæssigt er, at der foreligger åbenbar risiko for alvorlig skade på barnets eller den unges sundhed eller udvikling. Ved sundhed forstås i denne sammenhæng barnets eller den unges almentilstand, hvori der indgår ikke blot helbredsmæssige forhold, men også andre forhold af betydning for barnets eller den unges trivsel.

Begreberne »åbenbar risiko« og »sundhed eller udvikling« angiver endvidere, at der skal tages hensyn til såvel barnets eller den unges øjeblikkelige tilstand som til de fremtidige opvækstbetingelser. Behovet for at beskytte børn tilsiger, at der bør være mulighed for at gribe ind inden det tidspunkt, hvor barnet eller den unge er skadet i en sådan grad, at det bliver meget vanskeligt at hjælpe. Det er således ikke en betingelse for tvangsmæssig anbringelse, at der kan konstateres en allerede indtruffet alvorlig skade. Bestemmelsen giver adgang til tvangsindgreb i tilfælde af åbenbar risiko for alvorlig skade på sundhed eller udvikling. En sådan åbenbar risiko vil efter omstændighederne kunne foreligge, hvis det – fx på grund af forældremyndighedsindehaverens tidligere adfærd over for søskende til barnet - kan fastslås, at denne er helt ude af stand til at tage vare på barnet. Dette skal ses i sammenhæng med § 38 stk. 8, der fastslår, at kommunen, i forbindelse med en undersøgelse af barnets eller den unges forhold, skal vurdere, om der er behov for en undersøgelse af eventuelle andre børn i familien.

Årsager til åbenbar risiko for alvorlig skade på sundhed eller udvikling

160. Kravet om, at der skal foreligge åbenbar risiko for alvorlig skade på barnets eller den unges sundhed eller udvikling, suppleres med en udtømmende opregning i § 42, stk. 1, nr. 1-4. Formålet med denne opregning er at beskrive de forhold i hjemmet eller hos barnet eller den unge og/eller familien, der kan begrunde en tvangsmæssig gennemførelse af en anbringelse. Forholdene, der er opregnet i nr. 1-4 giver ikke i sig selv grundlag for en beslutning om tvangsmæssige foranstaltninger. Selv om forældremyndighedsindehaveren har fået stillet en bestemt diagnose eller har specifikke problemer, kan dette ikke i sig selv begrunde en tvangsmæssig anbringelse. Det afgørende vil altid være, hvilken indflydelse en eventuel lidelse hos indehaveren af forældremyndigheden har på det enkelte barns eller unges sundhed eller udvikling. Kun når de forhold, der er nævnt i nr. 1-4, fører til åbenbar risiko for alvorlig skade på barnets eller den unges sundhed eller udvikling, og når

stk. 6, hvorefter en undersøgelse af barnets eller den unges forhold skal resultere i en begrundet stillingtagen til, om der er grundlag for at iværksætte foranstaltninger og i bekræftende fald, af hvilken art disse bør være, jf. pkt. 49ff.

Det følger også af betingelsen, at kommunen inden, der træffes beslutning om at indstille til en tvangsmæssig anbringelse, skal sørge for en grundig vejledning af forældremyndighedsindehaveren, således at denne får kendskab til, hvilke andre muligheder for hjælp der findes, som vil kunne anvendes med forældremyndighedsindehavers medvirken.

En begrundet formodning for, at problemerne ikke kan løses under barnets eller den unges fortsatte ophold i hjemmet, betyder, at det ikke er en betingelse for at iværksætte en anbringelse, at kommunen først har afprøvet alternative foranstaltninger. Dette har især betydning i sager med massiv omsorgssvigt over for helt små børn. En begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses under barnets eller den unges fortsatte ophold i hjemmet, vil fx kunne foreligge, hvis barnet eller den unge har søskende, som det har været nødvendigt at tvangsanbringe på grund af utilstrækkelig omsorg fra forældremyndighedsindehaverens side, og hvor det ud fra de foreliggende oplysninger om dennes aktuelle situation må forudses, at forebyggende foranstaltninger i hjemmet ikke vil være tilstrækkelige til, at sikre at barnet eller den unge får den fornødne omsorg og pleje. Også i andre situationer, hvor det ud fra det foreliggende materiale må forudses, at forebyggende foranstaltninger i hjemmet ikke vil være tilstrækkelige til at sikre, at barnet eller den unge får den fornødne omsorg og pleje, vil der ud fra de eksisterende oplysninger kunne træffes afgørelse om anbringelse uden for hjemmet.

Det må i hvert enkelt tilfælde vurderes, om det er nødvendigt at indhente nye ekspertundersøgelser eller udtalelser til belysning af forældremyndighedsindehaverens omsorgs- eller forældreevne i forhold til det konkrete barn eller den unge, eller om det foreliggende materiale er tilstrækkeligt, til at der kan træffes afgørelse i sagen. Blandt de formålstjenlige foranstaltninger i § 40, skal der altid vælges den eller de mindst indgribende, jf. § 40, stk. 2, 2. pkt., der henvises til pkt. 85ff. herom.

Anvendelse af tvangsreglerne uanset samtykke

§ 42. ...

Stk. 2. Når hensynet til barnet eller den unge på afgørende måde taler for det, kan børn og unge-udvalget beslutte, at barnet eller den unge skal anbringes uden for hjemmet efter stk. 1, selv om forældremyndighedsindehaveren og den unge giver samtykke til anbringelse efter § 40, stk. 3, nr. 8.

Stk. 3-4...

165. Det afgørende kriterium for at anvende bestemmelsen er, at hensynet til barnet eller den unge på afgørende måde taler derfor. Der tænkes her på tilfælde, hvor det kan frygtes, at barnet eller den unge vil blive krævet hjemgivet umiddelbart efter, at anbringelsen har fundet sted, selv om der er behov for en længerevarende indsats over for barnet eller den unge og familien. Som eksempel kan nævnes tilfælde, hvor der kan herske tvivl om, hvorvidt samtykket er alvorlig ment, herunder om forældremyndighedsindehaveren fuldt ud har forstået retsvirkningerne af en anbringelse. I øvrigt forudsætter anvendelsen af bestemmelsen, at betingelserne i § 42, stk. 1, er opfyldt, jf. pkt. 159-164.

For forældremyndighedsindehaveren er konsekvensen, at barnet eller den unge ikke frit kan hjemtages, som det ville have været tilfældet ved en frivillig anbringelse. Derfor gælder de processuelle regler for en tvangsmæssig afgørelse efter § 42, stk. 1, fuldt ud ved en afgørelse efter stk. 2.

anbringelse, forudsætter opretholdelse af en foranstaltning efter § 42 ud over to år fra børn og unge-udvalgets afgørelse fornyet afgørelse i udvalget.

Stk. 3. Er sagen efter stk. 1 og 2, indbragt for Ankestyrelsen eller forelagt landsretten eller Højesteret, regnes fristen fra den endelige afgørelse eller dom. Uanset bestemmelsen i stk. 1 og 2, kan børn og unge-udvalget, Ankestyrelsen eller retten fastsætte en kortere frist for fornyet behandling i udvalget.

Stk. 4. Børn og unge-udvalget kan ved afgørelser efter § 42 undtagelsesvis fastsætte en længere frist end nævnt i stk. 1-3, når de forhold, der ligger til grund for afgørelsen, med overvejende sandsynlighed må antages at vedvare ud over fristen. Samme beføjelser har Ankestyrelsen og retten.

Stk. 5. Stk. 1-4, finder tilsvarende anvendelse ved afgørelser, som Ankestyrelsen træffer efter § 47, stk. 4.

167. Når børn og unge-udvalget træffer afgørelse om en tvangsmæssig anbringelse efter § 42, skal der altid tages stilling til genbehandlingsfristen, jf. § 43, hvilket vil sige tidspunktet for børn og unge-udvalgets genbehandling af sagen for at påse, om betingelserne for den tvangsmæssige anbringelse fortsat er opfyldt. Efter § 43, stk. 1, forudsætter opretholdelse af en foranstaltning efter § 42 ud over et år fra børn og unge-udvalgets afgørelse fornyet afgørelse i udvalget, hvis barnet eller den unge ikke har været anbragt uden for hjemmet inden for det seneste år før datoen for den aktuelle anbringelse. Den etårige genbehandlingsfrist gælder således i de tilfælde, hvor barnet i en længere periode, det vil sige et år eller mere ikke har været inde i et frivilligt eller tvangsmæssigt anbringelsesforløb.

Hvis barnet eller den unge derimod har været anbragt uden for hjemmet inden for det seneste år før datoen for den aktuelle anbringelse, er børn og unge-udvalget først forpligtet til at genbehandle en sag om tvangsmæssig anbringelse efter § 42, to år efter afgørelsen blev truffet, jf. § 43, stk. 2. Et barn eller en ung, der i året forud for sagens behandling har været anbragt ved en foreløbig beslutning, betragtes som anbragt uden for hjemmet inden for det seneste år. Dette gælder uanset, om den foreløbige afgørelse er blevet godkendt på det efterfølgende møde i børn og unge-udvalget eller ej.

Den toårige genbehandlingsfrist gælder således i de tilfælde, hvor barnet eller den unge allerede er - eller for nylig har været - inde i et anbringelsesforløb, frivilligt eller tvangsmæssigt.

Er sagen indbragt for Ankestyrelsen eller forelagt for landsretten eller Højesteret, regnes fristen fra den endelige afgørelse eller dom. Dette gælder både for den etårige og den toårige genbehandlingsfrist. Ved ankemyndighedernes behandling af en klage, der alene drejer sig om genbehandlingsfristen, regnes den fastsatte frist, hvis der ikke træffes anden beslutning, fra afgørelsen i børn og unge-udvalget.

unge-udvalget kan kommunen træffe afgørelse om hjemgivelse, da det er vigtigt hele tiden at være opmærksom på, om formålet med anbringelsen er nået, jf. servicelovens § 46. Dette skal ses i sammenhæng med den regelmæssig gennemgang af handleplanen og det årlige tilsynsbesøg på anbringelsesstedet, jf. § 56 og § 55, stk. 2. Hvis formålet er nået, skal en eventuel hjemgivelse ikke afvente en afgørelse herom i børn og unge-udvalget.

Fremgangsmåden ved foranstaltninger mv. der gennemføres tvangsmæssigt

171. Børn og unge-udvalgets kompetence til at træffe afgørelser om iværksættelse af foranstaltninger uden samtykke er opregnet i § 62, stk. 1.

Børn og unge-udvalget har kun kompetence til at tage stilling til, hvorvidt der er grundlag for at gennemføre de tvangsmæssige foranstaltninger, som forvaltningen indstiller til. Udvalget kan således eksempelvis ikke træffe beslutning, om at forbindelsen mellem barnet og forældrene skal afbrydes, hvis der kun foreligger en indstilling om, at samværet skal være overvåget. Børn og unge-udvalget har heller ikke kompetence til at fastsætte vilkår i forbindelse med en afgørelse om, at barnet eller den unge skal anbringes et specifikt sted eller, at der skal foranstaltes et bestemt behandlingstilbud.

De beføjelser, der er henlagt til børn og unge-udvalget, kan ikke varetages af andre, hverken i forvaltningen eller i andre udvalg i kommunen. Hvis afgørelsen af hensyn til barnets eller den unges øjeblikkelige behov ikke kan afvente, at sagen behandles i udvalget, kan formanden eller i dennes fravær næstformanden træffe en foreløbig afgørelse efter reglerne i § 45, jf. pkt. 185. Forvaltningen kan således ikke iværksætte akutte foranstaltninger uden, at formanden for børn og unge-udvalget eller dennes stedfortræder har truffet afgørelse i sagen.

Aktindsigt mv.

§ 61. Forinden der træffes afgørelse i en sag som nævnt i § 60, påhviler det kommunen at gøre indehaveren af forældremyndigheden og den unge, der er fyldt 15 år, bekendt med retten til efter forvaltningsloven at se sagens akter og retten til at udtale sig, inden afgørelsen træffes.

Stk. 2. Tilsvarende forpligtelse har kommunen over for de i § 60, stk. 2 og 3, nævnte personer, for så vidt angår de heri nævnte afgørelser.

172. Forinden der træffes afgørelse i en sag som nævnt i § 60, påhviler det kommunen efter § 61 at gøre indehaveren af forældremyndigheden bekendt med retten til efter forvaltningsloven at se sagens akter og udtale sig om sagen, forinden der træffes afgørelse.

Forvaltningslovens regler gælder fuldt ud for de afgørelser, der træffes efter reglerne i serviceloven om tvangsmæssig gennemførelse af foranstaltninger i sager vedrørende børn og unge. § 61 fastsætter imidlertid en egentlig pligt for kommunen til at gøre indehaveren af forældremyndigheden bekendt med de rettigheder, der tilkommer denne efter forvaltningsloven, først og fremmest retten til aktindsigt samt retten til at udtale sig om sagen, forinden der træffes afgørelse. Det bemærkes herved, at kommunen skal være særlig opmærksom på denne pligt i de tilfælde, hvor forældrene ikke ønsker at gøre brug af tilbudet om advokatbistand. Selv om kommunen har en vejledningsforpligtelse efter § 61, er den stadig forpligtet til at partshøre over oplysninger, der indføres i sagen, og

8) afbrydelse af forbindelsen mv. efter § 57, stk. 3, og

9) brev- og telefonkontrol, jf. § 108, stk. 2.

Stk. 2. Forældremyndighedsindehaveren, den unge, der er fyldt 15 år, og plejeforældrene skal have tilbud om gratis advokatbistand under en sag om flytning eller hjemtagelse privat familiepleje efter § 64, stk. 4.

Stk. 3. En ung, der er fyldt 15 år, skal have tilbud om gratis advokatbistand under en sag som nævnt i stk. 1, nr. 1-7

Stk. 4. Under en sag om afbrydelse af forbindelsen mv. efter § 57, stk. 3, og en sag om brev- og telefonkontrol efter § 108, stk. 2, med den af forældrene, der ikke har del i forældremyndigheden, skal denne have tilbud om gratis advokatbistand.

Stk. 5. ...

173. Den, der er part i en sag om tvangsmæssige foranstaltninger, har ret til gratis advokatbistand.

Loven fastsætter, at der skal gives et tilbud om advokatbistand, men det er forældremyndighedsindehaveren, den unge eller andre berettigede, der afgør, om de vil tage imod tilbudet, og hvilken advokat de ønsker at lade sig bistå af. Kommunen kan ikke påtvinge forældremyndighedsindehaveren eller andre en advokat mod deres vilje. Der er imidlertid ikke noget til hinder for, at kommunen som en del af den almindelige vejledning opfordrer parterne til at benytte sig af tilbudet. Kommunen kan ikke begrænse valget af advokat, men den kan dog afslå at godtgøre de udgifter der er forbundet med, at der vælges en advokat uden for retskredsen.

I de tilfælde, hvor der af fx forældremyndighedsindehaveren eller den unge, der er fyldt 15 år, gives udtryk for ønske om at tage imod tilbudet, men hvor den pågældende ikke selv er i stand til eller ikke selv ønsker at tage kontakt med en advokat, bør kommunen udfolde en aktiv indsats for at skaffe en advokat til den pågældende. Hvis der er sket tilstrækkelig vejledning, er det ikke ugyldighedsgrund, at parten møder uden advokat, hvis parten alligevel ønsker mødet gennemført. Men der bør foretages en konkret afvejning af, om sagen bør udsættes, når partens advokat ikke møder op.

Indehavere af forældremyndigheden, som bor sammen, og som er enige, er berettigede til gratis bistand fra én advokat. Loven stiller ikke krav om, at indehaveren af forældremyndigheden og den unge, der er fyldt 15 år, får hver sin advokat. Forældremyndighedsindehaveren og den unge over 15 år kan dog have modsatrettede interesser. Det vil derfor være uhensigtsmæssigt af retssikkerhedsmæssige grunde, hvis barnet og forælderen har samme advokat. Adgangen til advokatbistand udelukker ikke indehaveren af forældremyndigheden eller andre fra at benytte en bisidder, der kan være til støtte for den pågældende under sagen. Udgifterne til bisidder til forældremyndighedsindehaveren kan ikke dækkes af kommunen.

Der er ikke i loven fastsat et tidspunkt for, hvornår der skal gives et tilbud om advokatbistand. Det må imidlertid anses for afgørende for advokatens mulighed for at bistå under sagen, at advokaten får en rimelig tid til at sætte sig ind i sagen inden mødet i børn og unge-udvalget.

Selv om barnet eller den unge ikke giver udtryk for et ønske om personlig støtte i forbindelse med orienteringen om de påtænkte foranstaltninger, jf. § 32 stk. 3, må sagsbehandleren være opmærksom på, om barnet eller den unge eventuelt alligevel har behov for personlig støtte fra en udenforstående. Sagsbehandleren bør i givet fald medvirke til, at barnet eller den unge får den nødvendige støtte. Barnet eller den unge kan have behov for en udenforstående, som han eller hun kan støtte sig til, men dette kan sikres på forskellig vis. Hvis der allerede i barnets eller den unges omgivelser er en person, som barnet eller den unge føler sig tryk ved, og som er villig til påtage sig opgaven, vil dette være en oplagt løsning. En anden mulighed kan være formidling af samtaler med rådgivere uden for kommunen fx i amtsligt regi, jf. § 34.

Forelæggelse for børn og unge-udvalget

176. I Socialministeriets bekendtgørelse om forretningsordenen for børn og unge-udvalgene, der bringes som bilag til denne vejledning, er det bl.a. fastsat, at kommunalbestyrelsen er ansvarlig for, at sagen om tvangsmæssige foranstaltninger forelægges børn og unge-udvalget sammen med sagens akter og en indstilling, der bl.a. skal indeholde en redegørelse for sagen.

Indstilling vedrørende anbringelse efter § 42 eller indstilling om fortsat anbringelse uden samtykke efter § 42 a

§ 59. En indstilling om anbringelse uden for hjemmet efter § 42 skal indeholde en redegørelse for

- 1) grundlaget for, at betingelserne i § 42 anses for opfyldt,
- 2) de foranstaltninger efter § 40, stk. 2, der har været iværksat eller har været tilbudt familien, og grundene til, at foranstaltninger af denne karakter nu må anses for utilstrækkelige eller uanvendelige,
- 3) de forhold i familien og hos barnet eller den unge eller i dennes omgivelser, som under barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet kan bidrage til at klare vanskelighederne,
- 4) den handleplan for anbringelsen, jf. § 58 a, stk. 4, herunder den støtte og de initiativer, som er påtænkt for barnet eller den unge og dennes familie under anbringelsen uden for hjemmet og i tiden derefter, og
- 5) barnets eller den unges holdning til den påtænkte foranstaltning.

§ 59 a. En indstilling om, at et barn eller en ung ikke kan hjemtages i op til tre måneder efter § 42 a, skal indeholde en redegørelse for

- 1) grundlaget for, at betingelserne i § 42 a anses for opfyldt,

familien. Der skal endvidere redegøres for, hvorfor eventuelle foranstaltninger må anses for uanvendelige. Alle foranstaltninger skal ikke nødvendigvis have været forsøgt, før der træffes beslutning om at indstille til anbringelse uden samtykke, og der kan være tilfælde, hvor ingen øvrige foranstaltninger bør forsøges, da de må anses for uanvendelige. Dette skal ses i sammenhæng med, at kommunen skal finde det tilstrækkelige middel til at løse problemerne i hjemmet, hvilket i nogle tilfælde kan føre til at en anbringelse uden for hjemmet er nødvendig som det første skridt i sagen.

Netop i sager, hvor der indstilles til tvangsmæssig anbringelse eller fortsat anbringelse uden samtykke i op til seks måneder, er det vigtigt ikke ensidigt at beskæftige sig med manglerne og svaghederne hos barnet eller den unge eller i familien. Derfor skal der redegøres for de ressourcer, der findes i barnets eller den unges familie eller i netværket, jf. § 38 stk. 3, og § 59, nr. 3, og § 59 a, nr. 2. Det kan give mulighed for at afdække om, der er andre løsninger end en anbringelse uden for hjemmet eller om anbringelsen kan ske i barnets eller den unges netværk, jf. § 49, stk. 2.

Handleplanen for indsatsen overfor barnet eller den unge under anbringelsen, skal laves, før et barn eller en ung anbringes uden for hjemmet, jf. § 58 a, skal ligeledes indgå i indstillingen, jf. § 59, nr. 4, og § 59 a, nr. 3.

Endelig skal det af indstillingen fremgå, hvorledes barnet eller den unge forholder sig til anbringelsen, jf. § 59, nr. 5, og § 59 a, nr. 4. § 32 stk. 3, og § 58 fastsætter, at der altid bør ske en og inddragelse af barnet eller den unge i hele sagsforløbet. Det betyder, at man løbende bør orientere barnet eller den unge om, hvad der sker i sagen. I § 59 nr. 5 og § 59 a nr. 4 understreges inddragelsen af barnet eller den unge i sagen, idet der skal ske en orientering af barnet eller den unge om anbringelsen uden for hjemmet, inden der træffes beslutning om tvangsmæssig anbringelse. Barnets eller den unges reaktion på indstillingen om en anbringelse uden for hjemmet skal beskrives. Det er vigtigt, at denne pligt til at inddrage barnet eller den unge i processen ikke forveksles med et forsøg på at få barnet eller den unge til at give samtykke. Derfor er der heller ikke fastsat en nedre aldersgrænse. Der vil naturligvis være tilfælde, hvor et barn er så lille, at det bliver meningsløst at beskrive dets holdning. Det må dog samtidig understreges, at selv ret små børn har behov for at vide, hvad der skal ske med dem. Se i øvrigt pkt. 62ff om høring af barnet.

Barnet eller den unge må på ingen måde presses til at have en holdning, men man bør forsøge at sikre sig, at barnet eller den unge har forstået, hvad der skal ske. Hvis barnet eller den unge vægrer sig mod at udtale sig, vil oplysningerne herom være tilstrækkelige til at opfylde kravet i bestemmelserne.

Genbehandling

179. § 59 om de indholdsmæssige krav til indstillingen finder tilsvarende anvendelse ved genbehandling af en sag ved børn og unge-udvalget efter § 43 med de modifikationer, der følger af, at der er tale om genbehandling og ikke en førstegangsbehandling af en indstilling om tvangsmæssig anbringelse uden for hjemmet. Således vil henvisningen til at den i § 58 a, nævnte handleplan skal forelægges børn og unge-udvalget have mindre betydning ved genbehandlingen af sagen, da der i § 56, stk. 1, er krav om, at kommunen løbende skal vurdere, om en ændring af handleplanen er nødvendig.

Foretræde for udvalget

180. Inden der træffes afgørelse, skal indehaveren af forældremyndigheden, barnet eller den unge, advokaten og eventuel anden bisidder for forældremyndighedsindehaveren eller barnet eller den unge efter § 62, stk. 2, 1. pkt., have lejlighed til at udtale sig over for børn og unge-udvalget. Barnets opholdskommune kan yde støtte til forældrenes transport til møder i barnets opholdskommune, jf. § 53. Tilbud efter 1. pkt. til barnet eller den unge kan undlades, hvis barnet er under 12 år, eller

familien. Der skal endvidere redegøres for, hvorfor eventuelle foranstaltninger må anses for uanvendelige. Alle foranstaltninger skal ikke nødvendigvis have været forsøgt, før der træffes beslutning om at indstille til anbringelse uden samtykke, og der kan være tilfælde, hvor ingen øvrige foranstaltninger bør forsøges, da de må anses for uanvendelige. Dette skal ses i sammenhæng med, at kommunen skal finde det tilstrækkelige middel til at løse problemerne i hjemmet, hvilket i nogle tilfælde kan føre til at en anbringelse uden for hjemmet er nødvendig som det første skridt i sagen.

Netop i sager, hvor der indstilles til tvangsmæssig anbringelse eller fortsat anbringelse uden samtykke i op til seks måneder, er det vigtigt ikke ensidigt at beskæftige sig med manglerne og svaghederne hos barnet eller den unge eller i familien. Derfor skal der redegøres for de ressourcer, der findes i barnets eller den unges familie eller i netværket, jf. § 38 stk. 3, og § 59, nr. 3, og § 59 a, nr. 2. Det kan give mulighed for at afdække om, der er andre løsninger end en anbringelse uden for hjemmet eller om anbringelsen kan ske i barnets eller den unges netværk, jf. § 49, stk. 2.

Handleplanen for indsatsen overfor barnet eller den unge under anbringelsen, skal laves, før et barn eller en ung anbringes uden for hjemmet, jf. § 58 a, skal ligeledes indgå i indstillingen, jf. § 59, nr. 4, og § 59 a, nr. 3.

Endelig skal det af indstillingen fremgå, hvorledes barnet eller den unge forholder sig til anbringelsen, jf. § 59, nr. 5, og § 59 a, nr. 4. § 32 stk. 3, og § 58 fastsætter, at der altid bør ske en og inddragelse af barnet eller den unge i hele sagsforløbet. Det betyder, at man løbende bør orientere barnet eller den unge om, hvad der sker i sagen. I § 59 nr. 5 og § 59 a nr. 4 understreges inddragelsen af barnet eller den unge i sagen, idet der skal ske en orientering af barnet eller den unge om anbringelsen uden for hjemmet, inden der træffes beslutning om tvangsmæssig anbringelse. Barnets eller den unges reaktion på indstillingen om en anbringelse uden for hjemmet skal beskrives. Det er vigtigt, at denne pligt til at inddrage barnet eller den unge i processen ikke forveksles med et forsøg på at få barnet eller den unge til at give samtykke. Derfor er der heller ikke fastsat en nedre aldersgrænse. Der vil naturligvis være tilfælde, hvor et barn er så lille, at det bliver meningsløst at beskrive dets holdning. Det må dog samtidig understreges, at selv ret små børn har behov for at vide, hvad der skal ske med dem. Se i øvrigt pkt. 62ff om høring af barnet.

Barnet eller den unge må på ingen måde presses til at have en holdning, men man bør forsøge at sikre sig, at barnet eller den unge har forstået, hvad der skal ske. Hvis barnet eller den unge vægrer sig mod at udtale sig, vil oplysningerne herom være tilstrækkelige til at opfylde kravet i bestemmelserne.

Genbehandling

179. § 59 om de indholdsmæssige krav til indstillingen finder tilsvarende anvendelse ved genbehandling af en sag ved børn og unge-udvalget efter § 43 med de modifikationer, der følger af, at der er tale om genbehandling og ikke en førstegangsbehandling af en indstilling om tvangsmæssig anbringelse uden for hjemmet. Således vil henvisningen til at den i § 58 a, nævnte handleplan skal forelægges børn og unge-udvalget have mindre betydning ved genbehandlingen af sagen, da der i § 56, stk. 1, er krav om, at kommunen løbende skal vurdere, om en ændring af handleplanen er nødvendig.

Foretræde for udvalget

180. Inden der træffes afgørelse, skal indehaveren af forældremyndigheden, barnet eller den unge, advokaten og eventuel anden bisidder for forældremyndighedsindehaveren eller barnet eller den unge efter § 62, stk. 2, 1. pkt., have lejlighed til at udtale sig over for børn og unge-udvalget. Barnets opholdskommune kan yde støtte til forældrenes transport til møder i barnets opholdskommune, jf. § 53. Tilbud efter 1. pkt. til barnet eller den unge kan undlades, hvis barnet er under 12 år, eller

Sagens afgørelse i børn og unge-udvalget

183. Børn og unge-udvalget er kun beslutningsdygtigt, når såvel dommeren som den pædagogisk-psykologiske sagkyndige - eller deres respektive stedfortrædere - er til stede.

Efter § 62, stk. 4, kræves der til vedtagelse af afgørelser efter § 39, § 42, § 42 a, § 43, § 44, § 45, stk. 3, § 55, stk. 5, jf. stk. 3 og 4, § 57, stk. 3, § 108, stk. 2, samt ved afgørelse om anbefaling af adoption uden samtykke, at mindst fire af samtlige af børn og unge-udvalgets medlemmer stemmer for afgørelsen. Udvalget er således kun beslutningsdygtigt, hvis mindst fire af udvalgets medlemmer (inkl. dommer og pædagogisk-psykologisk sagkyndig) er til stede, og vedtagelse af beslutningen kræver, at samtlige skal stemme for beslutningen, jf. forretningsordenen for børn og unge-udvalgene § 7, stk. 2.

Ved en afgørelse efter § 64, stk. 4, er udvalget beslutningsdygtigt, når tre af udvalgets medlemmer, herunder dommer og pædagogisk-psykologisk sagkyndig, er til stede, jf. § 62 stk. 4. Afgørelsen træffes i disse tilfælde ved almindelig stemmeflerhed, dvs. at et flertal af de fremmødte skal stemme for beslutningen.

I forretningsordenens § 8 fastsættes, at ingen udover udvalgets medlemmer og protokolføreren må deltage i mødet under voteringen.

Afgørelsen og begrundelsen for denne indføres umiddelbart efter voteringen i protokollen. Et medlem af udvalget kan kræve, at der tilføres protokollen en kort begrundelse for sit standpunkt. Når mødet er afholdt vil alene de dokumenter, som kommunen og parterne har tilført sagen samt protokollen være genstand for aktindsigt. Eventuelle notater som medlemmerne af udvalget og sekretariatet har gjort sig undervejs er at betragte som interne arbejdsdokumenter, som der ikke er ret til aktindsigt i, jf. forvaltningsloven § 12.

I § 62, stk. 5, fastsættes, at såfremt dommeren ikke er enig i den trufne afgørelse, skal dette tilføres udvalgets protokol, og meddelelsen om udvalgets afgørelse skal indeholde oplysning om dommerens afvigende opfattelse.

Der skal gives meddelelse om den trufne afgørelse snarest muligt. Børn og unge-udvalgets afgørelser skal efter § 62, stk. 6, meddeles skriftligt. Afgørelserne skal være begrundede og indeholde oplysning om klageadgang.

Fuldbyrdelse af børn og unge-udvalgets afgørelser

184. Det er kommunen, der har ansvaret for, at de afgørelser, der træffes af børn og unge-udvalget, jf. § 62 eller af formanden for udvalget efter reglerne om foreløbige afgørelser, jf. § 45, bliver ført ud i livet.

Fuldbyrdelsen af en anbringelse skal ske så skånsomt som muligt over for barnet eller den unge og familien. En god information, og inddragelse af barnet eller den unge og familien i det forberedende arbejde forud for anbringelsen, jf. § 32 stk. 3 og 4, kan give såvel barnet eller den unge som familien en bedre oplevelse og forståelse af, at barnet eller den unge skal bo et andet sted, således at selve anbringelsen bliver mindre problemfyldt. Kommunen kan fx lade familien og barnet eller den unge besøge det påtænkte anbringelsessted eller der kan foranstaltes et møde med en person fra stedet.

En afgørelse truffet af børn og unge-udvalget skal iværksættes i umiddelbar tilknytning til afgørelsens vedtagelse for at kunne bevare sin retsvirkning.

Efter § 48 fuldbyrdes afgørelser efter §§ 39, 42 og 44 af kommunen. Kommunen har med henblik på at fuldbyrde børn og unge-udvalgets afgørelser adgang til forældremyndighedsindehaverens bolig uden retskendelse. Da afgørelsen om en tvangsmæssig anbringelse er truffet i forhold til foræl-

kan træffes foreløbigt af formanden eller i dennes fravær næstformanden for børn og unge-udvalget.
Stk. 2-5. ...

185. Efter § 45 kan børn og unge-udvalgets formand eller dennes stedfortræder træffe en foreløbig afgørelse om gennemførelse af undersøgelse efter § 39, anbringelse uden for hjemmet herunder flytning, fortsat anbringelse uden for hjemmet i op til seks måneder, jf. §§ 42 og 42 a, lægelig undersøgelse og behandling efter § 44, afbrydelse af forbindelsen mv., jf. § 57, stk. 3, forbud mod flytning og hjemtagning fra privat familiepleje, jf. § 64 stk. 4, og brev- og telefonkontrol, jf. § 108, stk. 2.

I de tilfælde, hvor en foreløbig afgørelse skal følges op af en afgørelse om opretholdelse af foranstaltningen, vil der normalt være tale om en behandling af sagen i tre dele. Da afgørelser om undersøgelse efter § 39, og en afgørelse om fortsat anbringelse i op til seks måneder, jf. § 42 a, har en indlagt tidsbegrænsning i bestemmelserne, gælder der særlige regler herfor. For afgørelser efter § 64, stk. 4, gælder der ligeledes særlige regler, jf. nedenfor.

Betingelserne for at træffe en foreløbig afgørelse

186. Betingelsen for at træffe en foreløbig afgørelse er, at en afgørelse om iværksættelse af den pågældende foranstaltning mv. af hensyn til barnet eller den unges øjeblikkelige behov ikke kan afvente forelæggelse for børn og unge-udvalget. Anbringelsen skal således være akut nødvendig. Dette vil fx ikke være tilfældet, hvis et barn er indlagt på hospital med forældrenes medvirken, og der ikke er frygt for, at barnet vil blive hjemtaget. Herudover skal de betingelser i den bestemmelse, som den foreløbige afgørelse angår, være opfyldt.

Behovet for foreløbige afgørelser kan opstå i en række forskellige situationer. Det kan således dreje sig om akut opståede behov for en ganske kortvarig foranstaltning men også om situationer, hvor der udover det øjeblikkelige behov kan være eller vise sig at være behov for en længerevarende indsats. Det skal bemærkes, at adgangen til at træffe en foreløbig afgørelse efter § 45 i denne forbindelse alene vedrører foranstaltninger, hvortil der ikke kan opnås samtykke fra indehaveren af forældremyndigheden. Om akutte anbringelser *med* samtykke henvises til pkt. 85 og 98.

Når der skal træffes en foreløbig afgørelse, kan der være tilfælde, hvor afgørelsen ikke kan afvente, at det bliver almindelig arbejdstid. Kommunerne skal derfor sikre sig, at det er muligt at fat i en medarbejder fra kommunen, der kan tage hånd om et barn eller en ung, i de tilfælde, hvor der er akut brug for støtte til barnet eller den unge. Det kan for eksempel være i de tilfælde, hvor politiet skal afhøre et barn eller en ung under 18 år i forbindelse med kriminalitet. I disse tilfælde skal politiet kunne tilkalde en kommunal repræsentant, der kan bistå den unge, jf. Socialministeriets bekendtgørelse nr. 79 af 4. februar 1998 om kommunens bistand til børn og unge i forbindelse med uden- og indenretlig afhøring. Bekendtgørelsen er optrykt som bilag til denne vejledning. Der kan endvidere være situationer, hvor der er begået alvorlige overgreb mod et barn eller en ung, således at det ikke er forsvarligt, at lade barnet eller den unge forblive i hjemmet. Kommunerne kan søge socialministeren om tilladelse til at oprette en fælles social vagtordning, jf. lov om retssikkerhed og administration på det sociale område § 9 d.

Ankestyrelsen har en døgntelefon, hvor man kan rette henvendelse, hvis en kommune undlader at træffe foranstaltninger over for et barn eller en ung.

Kompetencen til at træffe foreløbige afgørelser

187. En foreløbig afgørelse efter § 45, stk. 1, træffes af formanden for børn og unge-udvalget eller i dennes fravær af næstformanden. Det er alene formanden, eller i dennes fravær næstformanden,

189. Formandens afgørelse efter § 45, stk. 1, skal snarest muligt og senest syv dage efter, at afgørelsen er truffet, forelægges udvalget til godkendelse, selv om foranstaltningen måtte være ophørt, jf. § 45 stk. 3. Syvdages fristen for forelæggelsen for børn og unge-udvalget regnes fra iværksættelsen. Ved beregningen af syvdages fristen medregnes dagen for iværksættelsen samt søn- og helligdage. Hvis der ikke er taget stilling til den foreløbige afgørelse inden syv dage, bortfalder afgørelsen. Syvdages fristen er ufravigelig, uanset om forældremyndighedsindehaveren ikke kan deltage på mødet, da det er et tilbud og ikke en pligt.

Godkendelsen af den foreløbige afgørelse efter § 45, stk. 3, drejer sig alene om den foreløbige afgørelse, som formanden har truffet. Bedømmelsen af gyldigheden af afgørelsen sker kun med udgangspunkt i det beslutningsgrundlag, som kommunen forlagde formanden, da formanden for børn og unge-udvalget traf sin afgørelse. Der skal ikke på dette tidspunkt tages stilling til, om der er grundlag for efterfølgende at træffe afgørelse om eksempelvis barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet, jf. § 42. Formanden bliver ikke inhabil som medlem af børn og unge-udvalget, selv om vedkommende traf den foreløbige afgørelse.

Ved godkendelsen skal udvalget tage stilling til, om betingelserne for den pågældende foranstaltning var opfyldt, og om foranstaltningen af hensyn til barnets eller den unges øjeblikkelige behov ikke kunne afvente, at der blev holdt et møde i børn og unge-udvalget.

Hvor længe gælder en foreløbig afgørelse

190. Efter § 45, stk. 4, har en foreløbig afgørelse, der er godkendt efter stk. 3, gyldighed i en måned. Derefter skal foranstaltningen ophøre med mindre børn og unge-udvalget i mellemtiden har truffet afgørelse om at opretholde foranstaltningen efter § 62.

Fristen beregnes fra afgørelsen om børn og unge-udvalgets godkendelse af den foreløbige afgørelse.

I de tilfælde, hvor foranstaltningen er ophørt inden udløbet af fristen i stk. 4, kræves der ikke fornyet forelæggelse for børn og unge-udvalget, da formålet med en fornyet forelæggelse vil være at tage stilling til, om der fortsat skal være tvangsmæssige foranstaltninger. Selv om foranstaltningen er ophørt inden syvdages fristen er udløbet, skal børn og unge-udvalget alligevel godkende den foreløbige afgørelse, jf. § 45 stk. 3.

191. Der er tre undtagelser fra bestemmelsen om gyldighedsperioden for en foreløbig afgørelse.

Hvis der er truffet afgørelse om undersøgelse af barnet eller den unge efter § 39, skal afgørelsen ikke forelægges udvalget inden en måned, da afgørelsen om en undersøgelse efter § 39, jf. § 45, stk. 4, har gyldighed, indtil undersøgelsen er afsluttet, dog højst to måneder. I dette tilfælde regnes to måneders fristen fra formandens afgørelse efter § 45, stk. 1.

Hvis der er truffet afgørelse om fortsat anbringelse af barnet eller den unge uden for hjemmet i indtil seks måneder, selv om betingelserne for en tvangsmæssig afgørelse om anbringelse uden for hjemmet ikke er opfyldt, jf. § 42 a, skal afgørelsen ikke forelægges udvalget, da den alene har gyldighed for hjemtagelsesperioden, det vil sige højst seks måneder. Såfremt der træffes en foreløbig afgørelse om, at et barn eller en ung ikke må hjemtages fra en privat familiepleje, jf. § 64 stk. 4, vil dette ikke ændre på det forhold, at der er tale om et privat plejeforhold, foranstaltet af forældremyndighedsindehaveren selv. Afgørelsen vil derfor have gyldighed, indtil der træffes en ny afgørelse om flytning eller hjemtagelse.

Særligt om klage over foreløbige afgørelser

192. Forældremyndighedsindehaveren, den unge over 15 år, samt andre parter i sagen har adgang til at klage over foreløbige beslutninger, jf. § 123. Hvis der ikke skal ske fornyet forelæggelse for

ensstemmelse med handleplanen, jf. § 58 a. Samtidig med valg af anbringelsessted skal der tages stilling til barnets eller den unges skolegang. Er anbringelsesstedet beliggende i en anden kommune end barnets eller den unges opholdskommune, har opholdskommunen pligt til at underrette den stedlige kommune forud for anbringelsen.

Stk. 2. Kommunen fører løbende tilsyn med barnets eller den unges forhold under opholdet uden for hjemmet. Kommunen skal som led i tilsynet mindst én gang om året tale med barnet eller den unge under besøg på anbringelsesstedet.

Stk. 3. I det omfang det må anses for nødvendigt under hensyn til formålet med anbringelsen, træffer kommunen afgørelse om ændret anbringelsessted, behandling, uddannelse, samvær med personer fra netværket mv. under opholdet.

Stk. 4. Kommunens afgørelse om ændring af anbringelsessted kræver samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, jf. dog stk. 5 og 6.

Stk. 5. Er anbringelse sket med samtykke efter § 40, stk. 3, nr. 8, og kan samtykke til ændret anbringelsessted ikke opnås, kan børn og unge-udvalget træffe afgørelse efter § 42, hvis betingelserne herfor er til stede. Afgørelse om valg af anbringelsessted træffes herefter af kommunen, jf. stk. 1.

Stk. 6. Er anbringelse sket uden samtykke efter § 42 eller § 42 a, og kan samtykke til ændret anbringelsessted ikke opnås, kan børn og unge-udvalget træffe fornyet afgørelse efter § 42, hvis betingelserne herfor er til stede. Forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, kan dog meddele samtykke til, at der ikke skal træffes fornyet afgørelse efter § 42. Afgørelse om valg af anbringelsessted træffes herefter af kommunen, jf. stk. 1, uanset om børn og unge-udvalget efterprøver anbringelsesgrundlaget.

ofte ikke er nødvendigt med særlige arbejdsmetoder og -redskaber over for disse børn og unge. Det handler i højere grad om at have forståelse for de vilkår, der kan gøre det sværere for forældre og børn at håndtere en anbringelse: Det kan fx være sprogproblemer, andre samfundsforståelser, eller forhold som at anbringelsesstedet mangler personale med samme etniske baggrund eller personale med forståelse for familiens etniske baggrund.

Når der ikke er tid til at udarbejde en handleplan

197. I tilfælde, hvor behovet for en anbringelse opstår så akut, at det ikke er forsvarligt at lade anbringelsen afvente udarbejdelsen af en handleplan, træffer kommunen afgørelse om valg af anbringelsessted på baggrund af den foreliggende viden, og den kortfattede angivelse af formålet, der under alle omstændigheder er pligt til at lave. Kommunen skal da efterfølgende snarest muligt udarbejde en handleplan, se herom i pkt. 72.

Inddragelse af forældrene og barnet eller den unge i valget af anbringelsessted

198. Forældrenes og barnets eller den unges accept af det konkrete anbringelsessted har stor betydning for, at indsatsen kan blive til barnets bedste. Forskningen har således vist, at konflikter mellem forældrene og anbringelsesstedet påvirker barnet meget negativt. Derfor bør der lægges vægt på at inddrage både forældrene og barnet eller den unge i valget af anbringelsessted. Det kan fx være konstruktivt, at forældrene og barnet eller den unge besøger anbringelsesstedet, før der træffes afgørelse om valg af anbringelsessted. Det er under alle omstændigheder et krav, at barnet eller den unge tilbydes en samtale, før der træffes afgørelse om valg af anbringelsessted, se pkt. 62 om høring af barnet eller den unge.

Der er ikke krav om, at forældremyndighedsindehaveren eller barnet eller den unge samtykker til kommunens valg af anbringelsessted. Til gengæld har både forældremyndighedsindehaveren og børn, der er fyldt 12 år, adgang til at klage over, kommunens afgørelse om valg af det konkrete anbringelsessted. Dvs. at der fx kan klages over, at kommunen vælger et bestemt opholdssted frem for et andet. En klage over kommunens valg af anbringelsessted har opsættende virkning. Se i øvrigt pkt. 319 om reglerne i forbindelse med klage over valget af anbringelsessted.

Stillingtagen til skolegang i forbindelse med valg af anbringelsessted, § 55, stk. 1

199. § 55, stk. 1, betyder, at der skal tages stilling til barnets eller den unges skolegang i forbindelse med valg af anbringelsessted. Derfor bør valget af anbringelsessted finde sted på grundlag af en tværfaglig vurdering, hvor også pædagogisk psykologisk rådgivning inddrages.

Skolegangen er meget vigtig for anbragte børn og unge. Både socialt set i forhold til barnets eller den unges hverdag og muligheder for venskaber. Men også i forhold til barnets eller den unges videre muligheder for uddannelse og beskæftigelse. Derfor er det vigtigt, at der fra starten bliver taget hånd om denne problemstilling. Kravet om stillingtagen til skolegang allerede i forbindelse med valget af anbringelsessted, skal således sikre, at det som hovedregel er besluttet, hvor barnet eller den unge skal gå i skole, før en anbringelse gennemføres.

Baggrunden for denne bestemmelse er for det første, at barnets eller den unges behov i forhold til skoletilbud kan have stor betydning for, hvilket anbringelsessted der vælges. Fx kan det spille en rolle for valget af anbringelsessted, at der findes en folkeskole tæt på en plejefamilie, hvor det vurderes, at barnet vil kunne få et konstruktivt skoleforløb, både fagligt og socialt. Ved valget af anbringelsessted skal kommunen således sikre sig, at barnet eller den unge kan få dækket behovet for undervisning, helst på en lokal folkeskole eller, hvis det er nødvendigt, på opholdsstedets interne skole eller i et andet specialundervisningstilbud. Kommunen skal således være opmærksom på, at

skal ydes af anbringelsesstedet. Det anbefales, at der indgås en skriftlig aftale herom med anbringelsesstedet.

I forbindelse med indgåelse af aftalen må det tydeliggøres, at der forudsættes et tæt samarbejde mellem kommunen, forældrene og anbringelsesstedet.

Det er meget vigtigt for anbringelsesstedet, at det modtager alle de oplysninger vedrørende barnet eller den unge, som har betydning for anbringelsesstedets opgave med hensyn til barnet eller den unge. Der kan i den forbindelse henvises til, at private, der efter aftale udfører opgaver efter service-loven, er omfattet af forvaltningsloven og offentlighedsloven, når opgaven udføres. Der henvises til Socialministeriets vejledning nr. 21 af 24. februar 2004 om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Den af kommunen udarbejdede handleplan er primært et arbejdsredskab for kommunen selv. Indeholder handleplanen alene oplysninger, som er af relevans for anbringelsesstedet, vil handleplanen kunne udleveres til anbringelsesstedet til støtte for arbejdet med barnet eller den unges problemer. Det væsentligste er imidlertid, at kommunen i sin aftale med anbringelsesstedet på baggrund af handleplanen klart definerer, hvilken indsats der skal ydes over for barnet eller den unge.

Samtidig aftales arten og omfanget af kommunens bistand, herunder den fornødne faglige støtte og supervision under opholdet.

Endvidere aftales det nærmere, hvorledes og i hvilket omfang anbringelsesstedet skal indgå i et samarbejde med kommunen om barnets eller den unges samvær og kontakt med forældrene.

Endelig bør aftalen indeholde bestemmelser om opsigelsesvarsel for begge parter samt om opholdsbetalingen og eventuelt nærmere om de enkelte bestanddele af denne.

En kontrakt mellem en kommune og en plejefamilie eller et opholdssted bør ikke indgå i selve børnesagen, men alene indgå i kommunens personalesager el. lign. af hensyn til adgangen til aktindsigt. Forældrene bør således ikke via børnesagen kunne have adgang til aktindsigt i de kontraktmæssige aftaler mellem plejeforældrene eller opholdsstedet og kommunen.

Underretning af stedlig kommune

202. Efter § 55, stk. 1, skal kommunen altid underrette den stedlige kommune forud for anbringelsen, hvis anbringelsesstedet ligger i en anden kommune end den anbringende.

Kommunens tilsyn med barnet og den unge under anbringelsen, § 55, stk. 2

203. Kommunen (forældremyndighedsindehaverens opholdskommune) fører løbende tilsyn med barnets eller den unges forhold under opholdet uden for hjemmet, jf. § 55, stk. 2. Dette gælder uanset hvilken type anbringelsessted, barnet eller den unge er anbragt i.

Kommunen skal som led i tilsynet mindst én gang om året besøge barnet eller den unge på anbringelsesstedet. I nogle sager vil det være nødvendigt at besøge barnet eller den unge hyppigere, andre gange kan supplerende kontakt foregå telefonisk eller via møder på forvaltningen. Erfaringer viser, at et hyppigt tilsyn og en grundig opfølgning er centralt for at sikre et godt udbytte af anbringelsen, og for at sikre, at anbringelsen ophører på det rette tidspunkt. Hvordan tilsynet tilrettelægges mest hensigtsmæssigt, vil variere fra sag til sag. Eksempelvis kan det i sager med større børn være en fordel, at barnet eller den unge selv har sagsbehandlerens telefonnummer, så barnet eller den unge også selv kan kontakte sagsbehandleren.

I forbindelse med besøget på anbringelsesstedet skal kommunen tale med barnet eller den unge. Formålet er, at få et førstehåndsindtryk af det pågældende barn eller den pågældende unge, og af barnets eller den unges egen vurdering af situationen.

De afgørelser, som kommunen kan komme til at træffe, kan angå såvel forhold, som udtrykkeligt er omhandlet i handleplanen, som forhold, der er nye eller uomtalte. En række praktiske spørgsmål om barnets eller den unges dagligdag kan ligeledes nødvendiggøre en egentlig afgørelse fra kommunens side, såfremt der opstår konflikter med forældrene om disse spørgsmål.

Det følger af det vidtgående ansvar for barnet eller den unge, som kommunen overtager ved anbringelsen, at kommunen også om nødvendigt træffer afgørelse om undersøgelse og om lægebehandling af barnet eller den unge, herunder om indlæggelse til behandling på sygehus, såvel på somatisk som på psykiatrisk afdeling. Sådanne beslutninger bør dog så vidt muligt træffes i forståelse med forældremyndighedsindehaveren, ligesom forældremyndighedsindehaveren bør informeres i forbindelse med besøg på skadestuen eller lignende.

Retten til at bestemme over en række meget personlige forhold vedrørende barnet eller den unge vil dog fortsat under en anbringelse tilkomme forældremyndighedsindehaveren. Som typiske eksempler på spørgsmål, som det tilkommer forældrene at træffe bestemmelse om, kan nævnes spørgsmål om dåb (navngivning) og konfirmation.

Kommunen kan også i forbindelse med udarbejdelsen af og revision af handleplanen bestemme, at forældremyndighedsindehaveren i overensstemmelse med formålet med anbringelsen kan få indflydelse på nærmere afgrænsede forhold fx skolevalg og fritidsaktiviteter og herunder selv afholde udgifterne hertil.

Fremsætter forældremyndighedsindehaveren anmodning om at få barnet eller den unge undersøgt for egen regning hos en læge, psykolog eller anden sagkyndig, som de selv vælger, træffer kommunen afgørelse om, hvorvidt anmodningen kan efterkommes. En sådan anmodning bør som udgangspunktet efterkommes, medmindre ganske tungtvejende modstående hensyn gør sig gældende. Disse hensyn må vurderes i forhold til formålet med anbringelsen samt en eventuel risiko for, at den ønskede undersøgelse kan volde barnet eller den unge skade.

Særligt om samvær med personer fra netværket under en anbringelse

206. Som det fremgår af § 55, stk. 3, har kommunen adgang til bl.a. at træffe afgørelser om barnets eller den unges samvær med andre end forældrene.

Det betyder, at kommunen skal foretage en vurdering af barnets eller den unges behov for at bevare kontakten til en eller flere personer fra netværket, samt om der er behov for, at der tages særlige initiativer for at sikre, at dette sker. Kommunen skal således sørge for, at barnets eller den unges forbindelse til andre nærtstående end forældrene holdes ved lige i det omfang, det findes at være til gavn for barnet eller den unge.

Kommunen skal i den forbindelse lægge vægt på barnets eller den unges egne ønsker om at bevare tilknytningen til bestemte personer. Behovet for kontakten til en eller flere personer fra netværket kan således dels afdækkes gennem samtalerne med barnet eller den unge selv. Desuden skal barnets eller den unges relationer til personer i netværket, fx søskende, bedsteforældre, andre familiemedlemmer, venner mv., være afdækket i § 38-undersøgelsen, så der vil allerede fra sagens start være et godt indblik i, hvilke værdifulde relationer, der bør bevares under anbringelsen. Se eventuelt pkt. 49ff. om § 38-undersøgelsen.

Samvær og kontakt med andre personer fra netværket kan være centralt i forhold til at sikre barnet eller den unge stabile relationer til andre børn og voksne under anbringelsen. Desuden kan kontakten til personer fra netværket spille en vigtig rolle i tiden efter en anbringelse, og forhindre, at barnet eller den unge her oplever at stå uden netværk.

Såfremt der er søskende, der er anbragt forskellige steder, bør kommunen være særligt opmærksom på kontakten mellem disse. Kontakten til andre søskende kan ofte have stor betydning for disse

afgørelse foreligger. Er behovet for flytning så akut, at den ikke kan afvente en behandling i børn og unge-udvalget, vil en afgørelse eventuelt kunne træffes som en foreløbig afgørelse efter reglerne herom.

Børn og unge-udvalget har i disse situationer alene til opgave at tage stilling til anbringelsesgrundlaget, dvs. hvorvidt kriterierne i § 42 for anbringelse uden for hjemmet uden samtykke (fortsat) er til stede. Børn og unge-udvalget skal således ikke forholde sig til selve ændringen af anbringelsesstedet. Det er kommunen, som - efter børn og unge-udvalgets afgørelse - træffer afgørelse om valg af anbringelsessted. Forældrene og børn, der er fyldt 12 år, kan klage over kommunens afgørelser om valg af anbringelsessted. En klage over kommunens valg af anbringelsessted har opsættende virkning, se pkt. 319.

Ændring af anbringelsessted ved frivillige anbringelser, § 55, stk. 5

209. Hvis anbringelsen af barnet eller den unge er sket efter § 40, stk. 3, nr. 8, dvs. som en frivillig anbringelse, og der ikke kan opnås samtykke til ændret anbringelsessted, følger det af § 55, stk. 5, at anbringelsesstedet kun kan ændres, hvis børn og unge-udvalget træffer afgørelse om, at anbringelsesgrundlaget efter § 42 er opfyldt. Den frivillige anbringelse ændres således til en anbringelse uden samtykke. Når børn og unge-udvalget har truffet afgørelse om, at der er grundlag for en anbringelse uden samtykke, skal kommunen træffe afgørelse om, hvilket nyt anbringelsessted, der vælges, jf. § 55, stk. 1.

Ændring af anbringelsessted ved anbringelser uden samtykke, § 55, stk. 6

210. Er anbringelsen sket uden samtykke, efter § 42 eller 42 a, kræver en ændring af anbringelsesstedet uden samtykke, som hovedregel ligeledes en afgørelse i børn og unge-udvalget om at anbringelsesgrundlaget efter § 42 er opfyldt. I den forbindelse fastsættes en ny genbehandlingsfrist efter § 43.

Hvis forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, giver samtykke til, at der ikke skal træffes en fornyet afgørelse efter § 42, kan kommunen dog træffe afgørelse om ændring af anbringelsessted uden at forelægge sagen for børn og unge-udvalget til efterprøvelse af, om tvangskriterierne i § 42 fortsat er opfyldt.

Baggrunden for, at der ikke er et ubetinget krav om forelæggelse for børn og unge-udvalget, når anbringelsesgrundlaget er § 42, er, at børn og unge-udvalget alene har til opgave at tage stilling til anbringelsesgrundlaget. Hvis forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, ikke ønsker en fornyet efterprøvelse af, om tvangsgrundlaget er opfyldt, men alene modsætter sig kommunens plan om at ændre anbringelsesstedet, kan de derfor give samtykke til, at der ikke træffes fornyet afgørelse i børn og unge-udvalget efter § 42, forinden kommunen træffer afgørelse om ændret anbringelsessted. Forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, kan således i nogle tilfælde ønske at undgå en fornyet behandling i børn og unge-udvalget, fordi de finder dette for belastende.

Når børn og unge-udvalget har truffet afgørelse om, at der fortsat er grundlag for en anbringelse uden samtykke efter § 42, skal kommunen træffe afgørelse om, hvilket nyt anbringelsessted, der vælges, jf. § 55, stk. 1.

211. De særlige regler i § 55, stk. 4-6, finder kun anvendelse på de egentlige flyttesituationer, hvor ændringen af anbringelsesstedet er bestemt af det formål, der søges opnået ved anbringelsen. Bestemmelserne omfatter således ikke de flytninger, der er nødvendige som følge af udefra kommende begivenheder, såsom lukning af døgninstitutionen eller plejefamiliens ophør som plejefamilie. I

En sådan afgørelse sidestilles med en afbrydelse af forbindelsen og skal træffes af børn og unge-udvalget efter stk. 3. Kommunen kan med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, træffe afgørelse om, at samværet mellem forældre og barnet eller den unge skal støttes ved, at der er en tredje person til stede.

Stk. 3. Når det er nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges sundhed eller udvikling, kan børn og unge-udvalget for en bestemt periode træffe afgørelse om, at samvær kun må foregå under tilstedeværelse af en repræsentant for kommunen. Under de samme betingelser og ligeledes for en bestemt periode kan der træffes afgørelse om at afbryde forbindelsen i form af samvær eller brev-, mail- eller telefonforbindelse mellem forældrene og barnet eller den unge, ligesom der kan træffes afgørelse om, at barnets eller den unges anbringelsessted ikke må oplyses over for forældrene.

Stk. 4. En afgørelse efter stk. 3, kan træffes foreløbigt efter reglerne i § 45, når betingelserne herfor er opfyldt.

Stk. 5. En afgørelse om kontrol med barnets eller den unges brevveksling, telefonsamtaler eller anden kommunikation med forældrene kan alene træffes efter § 108, stk. 2.

212. Forældrene og barnet eller den unge har ret til samvær og kontakt under anbringelsen uden for hjemmet. Retten til samvær omfatter både en ret for forældrene til at besøge barnet eller den unge og en ret til, at barnet eller den unge kan besøge forældrene. Retten til kontakt omfatter også brev- og telefonkontakt samt anden kommunikation. Udtrykket forældrene dækker både indehavere af forældremyndigheden og forældre, der ikke har del i forældremyndigheden.

Det er af stor betydning for barnets eller den unges forhold under opholdet uden for hjemmet, at kontakten med forældrene opretholdes, og efter § 57, stk. 1, påhviler det kommunen at sørge for, at forbindelsen mellem forældrene og barnet eller den unge holdes ved lige. Forpligtelsen omfatter begge forældrene, uanset hvem der har forældremyndigheden. Denne aktive forpligtelse for kommunen vil især få betydning, når det drejer sig om svage forældre.

Foruden selve bestræbelsen på, at holde kontakten ved lige kan det i nogle sager være hensigtsmæssigt, at der arbejdes på at forbedre kontaktens kvalitet. I disse tilfælde kan der efter § 40 træffes afgørelse om fx rådgivning eller familiebehandling sideløbende med anbringelsen, se pkt. 93ff.

Desuden kan der være behov for særlige tiltag, hvis forældrene ikke taler dansk. Det er således centralt, at forældrene og barnet eller den unge ikke med tiden mister evnen til at kunne kommunikere nuanceret på grund af sproglige problemer. I sådanne tilfælde kan der sættes ind både i forhold til at

Hvis der er behov for overvågning af samværet, skal der træffes afgørelse om at iværksætte overvåget samvær efter § 57, stk. 3, se pkt. 218.

Samvær og kontakt med forældre uden del i forældremyndigheden

215. Som nævnt dækker retten til kontakt og samvær også forældre uden del i forældremyndigheden. Kommunen skal derfor være opmærksom på, at også kontakten til og samværet med forældre uden del i forældremyndigheden holdes ved lige. For det anbragte barn eller den anbragte unge kan relationen til en forælder uden del i forældremyndigheden således spille en vigtig rolle både under anbringelsen - og i tiden efter en anbringelse, hvor barnet eller den unge har brug for voksne at støtte sig til.

Statsamtet har ifølge §§ 17, 18 og 26 i lov om forældremyndighed og samvær kompetencen til at fastsætte, ændre og ophæve samværet mellem et barn eller en ung og den forælder, der ikke har forældremyndigheden. Dette gælder, uanset om barnet eller den unge er anbragt uden for hjemmet.

Har statsamtet før anbringelsen fastsat samvær, er det statsamtets fastsættelse af samværet, som er udgangspunkt for samværet under anbringelsen. Kommunen kan dog af hensyn til barnet eller den unge indskrænke samværet, se nedenfor. Kommunen har dog ikke kompetence til at tillægge forældrene en videregående ret til samvær og kontakt med barnet eller den unge end den, der eventuelt er fastsat af statsamtet. Kommunen kan således ikke lempe et af statsamtet fastsat vilkår for samværet, fx om overvågning eller deponering af pas. Kommunen kan derimod inden for den af statsamtet fastsatte tidsmæssige ramme, tilrettelægge den praktiske afvikling af samværet, fx fordele samværet over to dage.

Hviler en ret til samvær og kontakt på en aftale forældrene imellem, er det den aftalte ret, der danner udgangspunkt for samværet og kontakten.

Er der ikke forud for anbringelsen aftalt eller fastsat samvær, har kommunen kompetence til at fastsætte samvær og kontakt med en forælder uden del i forældremyndigheden under et barns anbringelse uden for hjemmet. Forældremyndighedsindehaveren bør høres, inden beslutningen om samvær træffes. Den endelige beslutning om samvær beror dog alene på kommunens vurdering. Det er i disse situationer ikke nødvendigt eller hensigtsmæssigt at involvere statsamtet.

Statsamtet har dog fortsat pligt til at behandle en ansøgning om samvær fra den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, selv om barnet er anbragt uden for hjemmet. Statsamtet skal høre forældremyndighedsindehaveren om dennes holdning til samvær med den anden forælder, selv om barnet er anbragt uden for hjemmet. Desuden vil statsamtet normalt indhente en udtalelse fra kommunen, hvis der i forbindelse med en samværssag bliver bekendt med, at barnet eller den unge er anbragt uden for hjemmet. Kommunens indstilling til samværet vil ofte blive fulgt.

I alle tilfælde – dvs. uanset om der foreligger en samværsresolution, eller der er indgået en aftale mellem forældrene - kan kommunen træffe afgørelse om at regulere eller midlertidigt afbryde den aftalte ret, hvis betingelserne i § 57, stk. 2-4, er opfyldt, se nedenfor.

Regulering af samvær og kontakt, § 57, stk. 2

216. Afviklingen af retten til samvær og kontakt kan rejse en række praktiske problemer. Retten kan naturligvis ikke udøves af forældrene uden hensyntagen til, at barnet eller den unge nu er i et nyt miljø, og at anbringelsesstedet har sin tilrettelæggelse af dagligdagen, som må respekteres. Udgangspunktet er derfor, at forældrene og anbringelsesstedet aftaler, hvornår samværet skal foregå, således at afviklingen af samværet kommer til at passe begge parter.

I nogle tilfælde kan det dog blive nødvendigt, at kommunen regulerer afviklingen af samværet. Kommunen har efter § 57, stk. 2, adgang til om nødvendigt at træffe afgørelse om omfanget og ud-

kontakt. Det betyder fx, at der kan træffes afgørelse om, at samværet skal afbrydes, uden at den telefoniske forbindelse afbrydes.

En afgørelse efter § 57, stk. 3, skal angive, for hvilken periode den er gældende.

Adgangen til at afbryde kontakten mellem en forælder og barnet eller den unge omfatter også den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, uanset at statsamtet har lavet en samværsresolution.

Afbrydelse af forbindelsen

219. Afbrydelse af samvær og/eller kontakt er et meget alvorligt indgreb. En afgørelse om ikke at måtte have forbindelse med barnet eller den unge kan af forældrene føles som endog mere vidtgående, end en afgørelse om at anbringe barnet eller den unge uden deres samtykke. Det skal derfor være nødvendigt, af hensyn til barnets eller den unges sundhed eller udvikling, at træffe en sådan afgørelse.

Som nævnt oven for, skal en afgørelse, som medfører, at samvær og kontakt kun må finde sted mindre end en gang om måneden, betragtes som en afgørelse om at afbryde forbindelsen mellem barnet eller den unge. En afgørelse om, at samvær og/eller kontakt skal være helt afbrudt i en periode, eller kun må finde sted mindre end en gang om måneden, fx hvert kvartal, skal derfor træffes af børn og unge-udvalget efter § 57, stk. 3.

En afbrydelse af forbindelsen mellem forældrene og barnet eller den unge angår i første række forældrenes kontakt til barnet eller den unge. Afgørelsen bør derimod ikke automatisk medføre, at barnet eller den unge afskæres fra at sende breve til forældrene, da barnet eller den unge uanset den skadelige virkning, som den gensidige kontakt medfører, kan have et væsentligt behov for at meddele sig til forældrene såvel positivt som negativt om situationen. En afskæring heraf bør kun ske, hvis denne ensidige kontakt kommer i direkte modstrid med formålet med anbringelsen.

Der skal også gøres opmærksom på, at § 57, stk. 3, alene giver mulighed for at afbryde brev, mail og telefonforbindelsen, men ikke adgang til at kontrollere barnets brev-, mail- eller telefonforbindelse med forældrene. Brev- og telefonkontrol kan kun finde sted efter reglerne i § 108, se pkt. 223.

Overvåget samvær

220. Under samme betingelser, som for at træffe afgørelse om at afbryde forbindelsen, kan der efter § 57, stk. 3, træffes afgørelse om, at samværet skal være overvåget. Dvs. at samværet kun må foregå under tilstedeværelse af en repræsentant for kommunen, dvs. en af kommunen udpeget person. En afgørelse om overvåget samvær bør kun træffes, når formålet ikke kan opnås med mindre indgribende forholdsregler såsom en stedlig regulering af samværet efter § 57, stk. 2.

Kommunen bør være omhyggelig ved valget af den repræsentant, der skal foretage overvågningen af samværet for at undgå, at der opstår loyalitetskonflikter. Dette kan der være risiko for, såfremt en plejeforælder overlades opgaven.

Kommunen skal ligeledes være opmærksom på de særlige forhold, der kan opstå, hvis forældrene taler et andet sprog end dansk. I sådanne situationer kan det blive nødvendigt at anvende en overvåger, der forstår forældrenes sprog.

Anonymisering af anbringelsesstedet

221. § 57, stk. 3, giver endvidere adgang til at træffe afgørelse om, at barnets eller den unges anbringelsessted ikke må oplyses over for forældrene (anonymisering af anbringelsesstedet). Betingel-

Kontrol med breve og telefonsamtaler mv. kan alene ske, når betingelserne i § 108, stk. 2, er opfyldt, herunder at barnet eller den unge har ophold på en døgninstitution. Afgørelsen skal i øvrigt træffes for en bestemt periode.

Er barnet eller den unge i plejefamilie eller et opholdssted kan kontrol med breve og telefonsamtaler således ikke finde sted. Er barnet eller den unge i plejefamilie eller et opholdssted kan regulering af samværet, herunder regulering af telefonkontakt, kun finde sted efter § 57, stk. 2-4.

Kommunens adgang til at træffe afgørelse om omfanget og udøvelsen af samværet eller kontakten omfatter også den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, uanset at statsamtet har udfærdiget en samværsresolution.

En afgørelse om brev- og telefonkontrol kan sammenlignes med en afgørelse om overvåget samvær. I begge tilfælde gør hensynet til barnets eller den unges sundhed eller udvikling det ikke påkrævet helt at afskære kontakten med forældrene, men barnets eller den unges forhold tilsiger dog, at det er nødvendigt at have kendskab til, hvordan samværet eller kontakten forløber.

De nærmere regler om kontrol med brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation er fastsat i Socialministeriets Bekendtgørelse nr. 1309 om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet af 14. december 2004, der er optrykt som bilag til denne vejledning.

Forældrenes og barnets eller den unges betaling for døgnophold

§ 52. Forældrene og barnet eller den unge betaler for døgnopholdet efter regler, der fastsættes af socialministeren.

224. Reglerne om forældres og børns og unges betaling for døgnophold er fastsat i Socialministeriets Bekendtgørelse nr. 1093 om betaling for ophold i anbringelsessteder for børn og unge under 18 år samt for døgnophold og udslusningsophold for unge i alderen 18 til og med 22 år af 8. december 2000. Bekendtgørelsen er optrykt som bilag til denne vejledning.

Bekendtgørelsen indeholder regler om hel eller delvis fritagelse for betalingen, når visse betingelser er opfyldt. Fx er ophold for børn og unge med en betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne gratis for forældrene, når anbringelsen har et udpræget behandlingssigte. Kommunen indtræder i retten til børnebidrag fra en eventuel bidragspligtig. Opholdsbetalingen opkræves af kommunen.

Om unges betaling for døgnophold for unge i alderen 18 til og med 22 år henvises til pkt. 119.

Hjemgivelse eller ophør af anbringelsen

§ 46. Foranstaltninger efter §§ 40, 41, 42 og 42 a skal ophøre, når formålet er opnået, når de ikke længere opfylder deres formål under hensyn til barnets eller den unges særlige behov, eller når den unge fylder 18 år.

Stk. 2. Kommunen træffer afgørelse om hjemgivelse, uanset om barnet eller den unge er anbragt uden for hjemmet efter § 40, stk. 3, nr. 8, § 42 eller § 42 a, jf. dog stk. 3. Hvis kommunen træffer afgørelse om hjemgivelse af et barn eller en ung, der er anbragt efter § 42, skal kom-

Ved frivillige anbringelser kan samtykket fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, til enhver tid tilbagekaldes. Ved tilbagekaldelse af samtykket er betingelserne for den frivillige anbringelse ikke længere opfyldt. Hjemgivelse kræver i denne situation ikke nogen afgørelse fra kommunens side, og barnet eller den unge skal hjemgives umiddelbart.

§ 46, stk. 4, stiller dog krav om, at kommunen forud for en hjemgivelse skal revidere handleplanen, se herom pkt. 228. Ved frivillige anbringelser har kommunen ofte et udmærket samarbejde med forældrene og barnet eller den unge. Der vil sædvanligvis i disse tilfælde i forbindelse med den sidste revision af planen kunne opnås enighed om eller forståelse for, at der kan være behov for en forberedelsesperiode, inden barnet eller den unge kommer hjem til forældrene.

Det kan dog forekomme, at samtykket til anbringelsen uden for hjemmet pludselig tilbagekaldes, fx som følge af en opstået konflikt mellem anbringelsesstedet eller kommunen og forældremyndighedsindehaveren, og hvor barnet eller den unge kræves hjemgivet øjeblikkeligt. I sådanne situationer giver § 42 a mulighed for, at børn og unge-udvalget kan træffe afgørelse om, at barnet eller den unge i op til seks måneder fra tilbagekaldelsen af samtykket ikke skal kunne hjemtages, såfremt hensynet til barnet eller den unge på afgørende måde taler for dette, se herom i pkt. 230.

Hvis det er kommunen, som tager initiativet til hjemgivelsen, skal kommunen altid tilbyde barnet eller den unge en samtale, før der træffes afgørelse om hjemgivelse.

Det er i det hele taget vigtigt, at der er et godt samarbejde med både barnet eller den unge og forældrene omkring hjemgivelsen. Som det også fremgår nedenfor i afsnit 216 giver det således særlige vanskeligheder, hvis forældrene ikke ønsker, at barnet eller den unge kommer hjem at bo. I de tilfælde hvor barnet eller den unge og/eller forældrene modsætter sig, at anbringelsen ophører, skal kommunen derfor være særligt opmærksom på, at barnet eller den unges behov tilgodeses. Forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, har i øvrigt mulighed for at klage over kommunen afgørelse om hjemgivelse.

Når forældrene og den unge, der er fyldt 15 år, ikke er enige om at tilbagekalde et samtykke

227. Er forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, enige om at tilbagekalde det givne samtykke, gælder det ovenfor anførte. Anderledes stiller det sig i tilfælde, hvor der er uenighed mellem forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, om tilbagekaldelse af samtykket.

Hvis forældremyndighedsindehaveren ønsker at hjemtage den unge, mens den unge modsætter sig hjemgivelsen og opretholder sit samtykke til anbringelsen, bør kommunen overveje, om der er grundlag for at indstille til børn og unge-udvalget, at der træffes afgørelse om at anbringe den unge efter bestemmelsen i § 42, stk. 3.

Er det den unge, der begærer sig hjemgivet, mens forældremyndighedsindehaveren modsætter sig hjemgivelsen, må kommunen være opmærksom på, at en forsvarlig hjemgivelse forudsætter, at hjemmet er indstillet på at modtage den unge. I en sådan situation bør kommunen overveje, om der er grundlag for at indstille til børn og unge-udvalget, at der træffes afgørelse om at anbringe den unge efter bestemmelsen i § 42, stk. 1.

Hjemgivelse ved tvangsmæssigt gennemførte anbringelser

228. Tvangsmæssigt gennemførte anbringelser kan ligeledes ophøre enten på initiativ af kommunen eller på initiativ af forældremyndighedsindehaveren eller den unge, der er fyldt 15 år.

For det første skal kommunen, som ved andre foranstaltninger løbende påse, at betingelserne for at opretholde foranstaltningen er opfyldt. Hvis kommunen ikke længere finder, at der er grundlag

Hjemgivelsesperiode, § 42 a

§ 42 a. Er et barn eller en ung med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, anbragt uden for hjemmet, og tilbagekaldes samtykket, kan børn og unge-udvalget træffe afgørelse om, at barnet eller den unge i op til seks måneder fra tilbagekaldelsen af samtykket ikke skal kunne hjemgives, uanset at betingelserne i § 42 ikke er opfyldt. En sådan afgørelse om en hjemgivelsesperiode kan træffes, når hensynet til barnet eller den unge på afgørende måde taler for det.

Stk. 2. Er et barn eller en ung anbragt uden for hjemmet uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, og er der ikke grundlag for at opretholde anbringelsen, jf. § 42, kan børn og unge-udvalget beslutte, at barnet eller den unge i op til seks måneder fra afgørelsen ikke skal kunne hjemgives. En sådan beslutning om en hjemgivelsesperiode kan træffes, når hensynet til barnet eller den unge på afgørende måde taler for det.

Stk. 3. Afgørelser efter stk. 1 og 2, kan træffes foreløbigt efter reglerne i § 45, når betingelserne herfor er opfyldt.

230. § 42 a giver mulighed for at opretholde en anbringelse, selv om anbringelsesgrundlaget er bortfaldet. § 42 a kan således anvendes, dels i de situationer, hvor forældremyndighedsindehaveren pludseligt tilbagekalder samtykket til en anbringelse. Dels i de få situationer, hvor grundlaget for en tvangsmæssig anbringelse bortfalder så pludseligt, at der ikke har været tid til at forberede barnet eller den unge på hjemgivelsen.

Efter § 42 a kan børn og unge-udvalget i disse situationer beslutte, at anbringelsen opretholdes i op til seks måneder, når hensynet til barnet eller den unge på afgørende måde taler for det. Det vil bero på en konkret vurdering, om hensynet til barnet eller den unge på afgørende måde taler for, at der skal etableres en udslusningsperiode, og hvor længe denne udslusningsperiode skal vare.

Udslusningsperioden kan således vare op til seks måneder. Anvendelsen af op til seks måneders udslusningsperiode er især tiltænkt de situationer, hvor barnet eller den unge har stor tilknytning til anbringelsesstedet og omgivelserne, og hvor barnet eller den unge har brug for mere tid til at blive forberedt på hjemgivelsen, fx hvis et barn efter et godt forløb hos en plejefamilie med velfungerende skole og netværk skal hjemgives til den biologiske familie.

Kommunen skal i den enkelte sag konkret vurdere, hvor lang tid det vil være nødvendigt at udsætte hjemgivelsen. Hvis der undtagelsesvis måtte opstå behov for at forlænge en fastsat hjemtagelsesperiode, kan perioden forlænges ved en fornyet afgørelse, men perioden kan ikke forlænges ud over det tidspunkt, hvor der er forløbet seks måneder fra tilbagekaldelsen af samtykket.

der er taget stilling til det videre forløb. En revision af handleplanen betyder således, at der bliver lagt en plan for bl.a. skolegang, eventuelle fritidsaktiviteter og andre tiltag, der skal støtte barnet eller den unge og familien i tiden efter anbringelsen. I planen må det bl.a. anføres, i hvilken udstrækning der vil blive taget kontakt til det dagtilbud eller klubtilbud, skole mv., som barnet eller den unge skal fortsætte i efter hjemgivelsen.

Denne revision af handleplanen bør så vidt muligt foregå i samarbejde med forældremyndighedsindehaveren og barnet eller den unge. Samarbejdet er bl.a. vigtigt, fordi revision af handleplanen bl.a. sker med henblik på at beskrive den støtte, der kan tilbydes familien i forbindelse med selve hjemgivelsen og på lidt længere sigt efter hjemgivelsen.

Anbringelsessteder vil ofte være velegnede til, i forbindelse med hjemgivelsen og i en periode herefter, at yde barnet eller den unge støtte. Dette forudsætter, at der foreligger en aftale med kommunen herom. Det vil fx være en mulighed at udpege en medarbejder fra anbringelsesstedet, som personlig rådgiver eller fast kontaktperson for barnet eller den unge, såfremt der er behov herfor, jf. § 40, stk. 3. Under alle omstændigheder er det væsentligt, at de nødvendige informationer om barnet eller den unge følger med til de personer, der efter anbringelsen skal varetage en støtte til barnet, den unge og familien.

Kommunen skal også være opmærksom på, om der er behov for særlige initiativer i tiden før hjemgivelsen. Hjemgivelsen er således et miljøskift for barnet eller den unge, og det er vigtigt, at barnet eller den unge og familien forberedes på ændringen gennem besøg i hjemmet, fx weekendbesøg i en periode. Det samvær og den kontakt, der hele tiden bør have været mellem barnet eller den unge og familien, skal derfor intensiveres i takt med, at familiens problemer løses og situationen bedres.

Særligt om hjemgivelse i forbindelse med, at den unge fylder 18 år, § 46, stk. 5

233. Efter § 46, stk. 5, har kommunen pligt til at træffe afgørelse om, hvorvidt der skal iværksættes efterværn efter § 62 a, senest seks måneder før den unge fylder 18 år. Ved samme lejlighed skal kommunen i samarbejde med den unge revidere handleplanen og tage stilling til, hvad der i øvrigt skal ske i forhold til den unges uddannelse, beskæftigelse og andre relevante forhold.

Pligten til at tage stilling til den unges videre uddannelse og beskæftigelsesforløb har til hensigt at sikre, at den unge efter anbringelsen fortsætter i et hensigtsmæssigt og fremadrettet forløb. I de tilfælde, hvor den unge allerede er inde i et godt uddannelses- eller beskæftigelsesforløb, der ikke afbrydes ved hjemgivelsen, er det tilstrækkeligt for kommunen at konstatere dette i handleplanen. I andre tilfælde kan der være behov for initiativer fra kommunens side, fx med et samarbejde mellem de relevante afdelinger i kommunen. Efter gældende ret på uddannelsesområdet og beskæftigelsesområdet har den unge en række muligheder for og ret til rådgivning og støtte. Kommunen skal på baggrund af § 46 stk. 5, sikre, at den unge kommer i kontakt med de relevante hjælpesystemer, herunder centrene for Ungdommens Uddannelsesvejledning, således at den unge kommer i gang med relevant uddannelse eller beskæftigelse.

Hvilke forhold, kommunen i øvrigt skal inddrage i revisionen af handleplanen, vil afhænge af den konkrete sag. Der kan fx være tale om boligforhold, familiesituation mv.

Kravet om, at kommunen i alle tilfælde skal træffe en egentlig afgørelse om efterværn, betyder at den unge får en skriftlig og begrundet afgørelse samt mulighed for at få afgørelsen efterprøvet i klagesystemet. Klage over afslag på efterværn, jf. § 62 a, har som udgangspunkt opsættende virkning, se pkt. 320.

I de situationer, hvor opholdskommunen træffer afgørelse om efterværn, jf. § 62 a, der skal gennemføres i en anden kommune, følger det af reglerne om mellemkommunal refusion i lov om rets-

Stk. 3. Den kommune, der godkender, jf. stk. 1 og 2, skal i forbindelse med godkendelsen sørge for, at plejefamilien deltager i et kursus i at være plejefamilie.

Stk. 4. Egne værelser, kollegier og kollegielignende opholdssteder, hvor den unge selv råder over sin egen bolig, skal være godkendt som generelt egnede af den stedlige kommune.

Stk. 5. Opholdssteder for børn og unge skal være godkendt som generelt egnede af den stedlige amtskommune.

Stk. 6...

§ 49 a. Kommunen kan etablere døgntilbud til børn og unge, der har brug for særlig støtte, hvor der ikke er behov for et specialiseret behandlingstilbud, og hvor andre tilbud er utilstrækkelige.

Stk. 2. Kommunen orienterer den stedlige amtskommune om etablering af døgntilbud efter stk. 1.

§ 51. Amtskommunen sørger for, at der er det nødvendige antal pladser på institutioner for børn og unge, der skal anbringes uden for hjemmet herunder på grund af en betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Endvidere skal amtskommunen sørge for, at der er det nødvendige antal pladser og mulighed for ambulat behandling på institutioner for børn og unge med sociale adfærdsproblemer.

Stk. 2. Institutionerne kan oprettes og drives af en eller flere amtskommuner, kommuner eller som selvejende institutioner, som amtskommunen indgår aftale med.

236. Anbringelse uden for hjemmet efter § 40, stk. 2, nr. 8, kan ske i følgende anbringelsessteder:

- Plejefamilier for børn og unge, der er godkendt som generelt egnede af den stedlige kommune, jf. § 49, stk. 1, og der honoreres, gennem vederlagsbetaling,
- Netværksplejefamilier, jf. § 49 stk. 2, der er godkendt til at have det konkrete barn eller den unge boende af den anbringende kommune. Netværksplejefamilien får dækket omkostningerne ved at have barnet eller den unge boende og kan eventuelt modtage tabt arbejdsfortjeneste, jf. § 50 stk. 2,
- Opholdssteder for børn og unge, dvs. anbringelsessteder, der er godkendt som generelt egnede af den stedlige amtskommune, jf. § 49 stk. 5, og hvor betalingen sker på baggrund af et godkendt budget, herunder skibsprojekter,

kreds, hvor ansøgeren bor. I begæringen skal det angives, at straffeattesterne skal benyttes i forbindelse med en ansøgning om godkendelse af en plejefamilie efter § 49.

Ansøgerne bør i en helbreds erklæring stå inde for, at de helbredsmæssigt er i stand til at påtage sig opgaven. Egentlige helbredsattester for ansøgerne bør kun indhentes, hvis kommunen finder et særligt behov herfor. Den kommune, der ønsker at se en helbredsattest, afholder udgiften dertil.

KL har udgivet Familieplejehåndbogen, der giver vejledning og inspiration til, hvordan kommunerne skal foretage den generelle godkendelse samt udfærdigelsen af den konkrete kontrakt med en plejefamilie.

Plejefamilien skal i øvrigt deltage i et kursus i forbindelse med godkendelsen, se punkt 248.

Indholdet af kommunens generelle godkendelse af plejefamilier

240. Kommunens vurdering af plejefamiliens generelle egnethed som plejefamilie skal munde ud i en begrundet, skriftlig afgørelse. Hvis kommunen ikke kan godkende plejefamilien som generelt egnet, skal der ske en nærmere begrundelse af afslaget. Reglerne i forvaltningsloven om partshøring, aktindsigt, skriftlig begrundelse mv. gælder også i disse sager. Et afslag på godkendelse som egnet plejefamilie kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 49, stk. 6.

I ganske særlige tilfælde kan det være hensigtsmæssigt at forsyne plejefamilie med en foreløbig godkendelse. Kommunen kan ikke på forhånd afvise at foretage en generel egnethedsvurdering, selv om der ikke lokalt er brug for de pågældende pladser.

Der er ingen begrænsning i adgangen til at benytte plejefamilier beliggende uden for egen kommune, når blot der forinden er foretaget en generel egnethedsvurdering og godkendelse af den stedlige kommune. Af hensyn til kontakten til barnets eller den unges netværk bør det dog overvejes nøje, før et barn eller en ung anbringes i en plejefamilie langt væk fra forældrene.

Den endelige godkendelse af en plejefamilie som generelt egnet skal indeholde, hvor mange børn og unge plejefamilien kan have boende, samt eventuelt om forældremyndighedsindehaveren kan anbringes sammen med barnet. Godkendelsen skal derudover angive, hvilke aldersgrupper og særlige karakteristika hos børnene eller de unge, som plejefamilien er vurderet egnet til at have boende. Det kan fremgå af godkendelsen, at familien er fundet bedst egnet til at have børn og unge i aflastning, men kravene til den generelle godkendelse er den samme. Godkendelsen må ikke gøres afhængig af krav, som det tilkommer den anbringende kommune at stille. Det gælder blandt andet i forhold til plejefamiliens arbejdsomfang og arbejdsforhold. Da den generelle godkendelse normalt kun gives til den ene forælder, kan det dog være relevant at vurdere, om ægtefællens arbejde er af et omfang, der gør det svært at etablere et familieliv med et anbragt barn eller en ung.

Der anbefales et maksimum på fire børn i en plejefamilie, men dette kan fraviges ud fra en konkret vurdering, fx i de tilfælde, hvor der allerede eksisterer en aflastningsordning for nogle plejebørn, samtidig med at der kommer fuldtidsplejebørn ind.

Kommunen skal herefter følge udviklingen i plejefamilien og påse, at der ikke modtages flere personer, end plejefamilien er godkendt til samt at de øvrige forudsætninger for godkendelsen er opfyldt. Den anbringende kommune skal give den kommune, der har givet den generelle godkendelse meddelelse om, at der anbringes et barn hos familien, således at der kan føres tilsyn med, at plejefamilien fortsat opfylder den generelle godkendelse. Kommunen foretager i øvrigt en løbende faglig støtte og vurdering for at sikre det indhold, plejefamilien er godkendt til.

241. Forholdene i plejefamilierne kan ændre sig, fx i tilfælde af ændrede arbejdsvilkår, graviditet, sygdom eller skilsmisse, hvilket kan få konsekvenser for det antal eller den type børn og unge, der kan modtages. Større ændringer skal meddeles til kommunen, og de anbringende myndigheder un-

Det er dog kun de biologiske eller retlige forældre, der har forsørgelsespligt over for deres børn, jf. § 2 i lov om aktiv socialpolitik og § 13 i lov om børns forsørgelse. Ved retlige forældre forstås adoptivforældre.

I tilfælde, hvor forældremyndigheden ved forældremyndighedsindehaverens død tillægges personer, der ikke har forsørgelsespligt over for barnet, vil en eventuel efterlevende forælder fortsat være forpligtet til at bidrage til forsørgelsen af barnet eller den unge. Bidragspligten iværksættes ved at kontakte forældrerens bopælskommune. Hvis forældremyndighedsindehaveren er afgået ved døden, kan kommunen yde hjælp til barnets forsørgelse med henvisning til lov om aktiv socialhjælp § 84. Ydelser efter § 84 i lov om aktiv socialpolitik er skattefri og udbetales uafhængigt af forældremyndighedsindehaverens økonomiske forhold, men er afhængig af barnets eller den unges indtægt. Se vejledning nr. 39 af 5. marts 1998 om lov om aktiv socialpolitik. Der kan kun ydes kontanthjælp til mindreårige i de tilfælde, hvor barnet eller den unge selv er forsørger på grund af, at vedkommende har fået et barn eller har indgået ægteskab.

Anbringelse i netværksplejefamilier

244. Det er vigtigt, at ressourcerne i barnets familie og netværk udnyttes, da det kan give en bedre opvækst for udsatte børn og unge. SFI's forskningsoversigt "*Anbringelser af børn og unge uden for hjemmet*" fra 2003 peger på, at anbringelser i netværket er gode. Børnene har bedre kontakt til deres biologiske familie og udsættes i mindre grad for opbrud og skift i anbringelsesforløbet. Derved bidrager netværksanbringelser til at styrke kontinuiteten for barnet.

Børn og unge kan anbringes i netværksplejefamilier, der alene godkendes som konkret egnede. Godkendelsen foretages af den anbringende kommune, da det er naturligt, at det er den anbringende kommune, der varetager godkendelsen, da de kender barnet eller den unge bedst.

Familien skal vurderes til at være egnet til at modtage ét bestemt barn, og det er ikke relevant, om de ville kunne modtage andre børn.

Det generelle egnedskriterium er således ikke altid velegnet, når der er tale om netværksanbringelser. I netværksanbringelser kan barnets kontakt og relation til familien have større betydning end eksempelvis familiens alder og uddannelsesmæssige baggrund.

Netværksanbringelser er anbringelser hos familiemedlemmer eller andre fra barnets netværk. Ordet netværksanbringelser anvendes – i stedet for slægtsanbringelser – for at understrege, at der ikke nødvendigvis skal være et biologisk bånd mellem barn og plejeforældre. Det centrale er, at der er en vis tilknytning mellem barn og plejeforældre.

I kommunernes vurdering, af om der er tale om en plejefamilie, der skal godkendes som generelt egnet, eller om der er tale om en netværksplejefamilie, er det afgørende, at der lægges vægt på den personlige relation mellem plejefamilien og barnet eller den unge. Hvis den personlige relation mellem familien og barnet eller den unge er afgørende for, at denne familie vælges som anbringelsessted, er der tale om en netværksanbringelse.

Er der tale om anbringelse hos familiemedlemmer som f.eks. bedsteforældre, mostre, onkler, m.v., vil det som udgangspunkt altid være en netværksanbringelse, også selvom der ikke er tale om biologisk familie, men alene social familie eller stedfamilie.

I de tilfælde, hvor det eksempelvis kan være fodboldtræneren, skolelæreren eller klubpædagogen, der har en god relation til barnet eller den unge, vil vurderingen ofte bero på, hvorvidt den pågældende generelt ønsker at arbejde som plejefamilie, eller om ønsket alene vedrører det konkrete barn. Der kan godt ske godkendelse som netværksplejefamilie, selvom vedkommende i princippet kunne opnå en godkendelse som generelt egnet.

nelle, som kommunen betaler for denne ydelse. Kommunen kan således beslutte at yde forskellige foranstaltninger efter § 40, stk. 3, samtidig med anbringelsen.

247. Udover reglerne om godtgørelse til netværksplejefamilier skal en anbringelse i en netværksplejefamilie følge samtlige almindelige regler om anbringelser. Det betyder, at barnet eller den unge, forældrene og netværksplejefamilien skal have den samme støtte som ved anbringelse i almindelig familiepleje. Samtidig gælder kommunens forpligtigelse efter § 57 til at støtte op omkring samarbejdet mellem anbringelsessted og forældre også i forhold til netværksplejefamilier, og netværksplejefamilien skal deltage i et kort kursus i forbindelse med godkendelsen, se herom pkt. 248. Der skal udarbejdes handleplan, føres tilsyn, forældrene skal tilbydes en støtteperson m.v. Endelig gælder der de samme regler om, at der under anbringelsen kan ydes anden støtte efter § 40, hvis barnet har behov for det.

Kursus til plejefamilier og netværksplejefamilier

Stk. 3. Den kommune, der godkender, jf. stk. 1 og 2, skal i forbindelse med godkendelsen sørge for, at plejefamilien deltager i et kursus i at være plejefamilie.

248. § 49, stk. 3, stiller krav om, at den kommune, der godkender plejefamilien, jf. stk. 1 og 2, skal sørge for, at både plejefamilier og netværksplejefamilier deltager i et kursus, som giver dem den fornødne information og viden om at være plejefamilie. Kurset skal gives i forbindelse med godkendelsen og har til formål at opkvalificere tilbuddene og mindske risikoen, for at plejeforholdet bryder sammen. Kurserne skal derfor både give kommende plejeforældre viden om, hvilken opgave de går ind til og redskaber til at løse opgaven. Kurset omfatter begge plejeforældre og skal være påbegyndt inden godkendelsen, dvs. inden plejefamilien modtager børn eller unge.

Kurset skal som minimum omhandle følgende tre aspekter:

1. Omsorg for og opdragelse af børn, herunder forståelse for anbragte børns særlige situation og eventuelle forstyrrelser i børnenes udvikling samt forståelsen for relationen mellem plejefamilie, plejebarn og plejefamiliens egne børn.
2. Samarbejdet med barnets forældre, herunder hvordan barnets og forældrenes relation støttes.
3. Plejefamiliens rolle i samarbejdet med de professionelle omkring barnet eller den unge.

Kommunen fastlægger selv det nærmere indhold og længden af kurset ud fra bl.a. de kommende plejefamiliers behov og den information, kommunen i øvrigt tilbyder. Et kortere kursus i løbet af en eller to weekender vil f.eks. være tilstrækkeligt til at opfylde kravet i bestemmelsen. Kommunerne kan bl.a. hente inspiration til, hvad det er hensigtsmæssigt at inkludere i et sådant kursus fra udviklingsprojektet RUGO samt i Familieplejen Danmarks plejeforældreuddannelse.

Anbringelse på eget værelse

Stk. 4. Egne værelser, kollegier og kollegielignende opholdssteder, hvor den unge selv råder over sin egen bolig, skal være godkendt som generelt egnede af den stedlige kommune.

249. Unge kan anbringes på eget værelse eller kollegium efter § 49, stk. 4.

I kollegier eller kollegielignende opholdssteder, hvor den unge selv råder over en bolig i form af en lejlighed eller et værelse, anses den enkelte bolig eller værelse for et anbringelsessted, og disse

Der skal desuden foretages en vurdering af, i hvilken grad stedet er i stand til at støtte op om barnets eller den unges samvær og kontakt med forældrene.

For de mindre og de lidt større børn er det vigtigt, at de sædvanligvis har fælles bolig med nogle medarbejdere, eller at der er fastboende medarbejdere i en særskilt afdeling.

For unge kan det være udviklende, hvis de i forbindelse med en overgangsfase til en selvstændig tilværelse kan få deres egen bolig eller kan bo i et fællesskab med afpasset støtte fra medarbejdere.

Modtages der børn i skolealderen, er det væsentligt, at opholdsstedet er i stand til at skabe et godt samarbejde med skolen, og at der kan sikres støtte til skolearbejdet.

Hvis opholdsstedet modtager større børn og unge, må opholdsstedet tilbyde meningsfulde og udviklende aktiviteter, herunder opbakning til deltagelse i fritidsaktiviteter uden for opholdsstedet.

Mulighederne for at kunne støtte børnene og de unge i tiden fra de forlader opholdsstedet, til de har fået fodfæste i den nye tilværelse, må indgå i vurderingen af opholdsstedet.

251. Opholdsstedet er selv ansvarlig for at indhente børneattest efter lov om indhentelse af børneattest. Vedrørende indhentelse af helbredserklæring og den almindelige straffeattest gælder det samme som anført i pkt. 298.

Anbringelse på kost- og efterskoler

252. Ved anbringelse af et barn eller en ung på fx en efterskole eller en fri grundskole med kostafdeling eller en tilsvarende skole, jf. § 49, stk. 2, der allerede er godkendt af Undervisningsministeriet efter reglerne herom, og hvor myndighederne løbende fører tilsyn med stedet, kan amtskommunens godkendelse basere sig på oplysningerne fra kost- eller efterskolen, om det antal pladser, der er til rådighed for anbragte børn og unge, hvilke aldersgrupper der kan modtages, prisen for tilbudet og særlige karakteristika hos de børn og unge, som stedet mener at kunne modtage som led i en anbringelse. Den amtskommunale godkendelse kan på denne baggrund indskrænke sig til at lægge de nævnte oplysninger til grund for en godkendelse.

Amtskommunens generelle godkendelse af kost- og efterskoler som anbringelsessteder er med til at sikre, at amtskommunen har det fulde overblik over, hvilke opholdssteder der er i amtet, samt hvor mange pladser der er til rådighed. Det er kun i de tilfælde, hvor der foreligger såvel en godkendelse som et tilsyn fra Undervisningsministeriet, at den amtskommunale undersøgelse kan basere sig på de nævnte oplysninger.

Amtskommunen vil i øvrigt altid ud fra sit lokale kendskab skulle vurdere, om der er brug for supplerende oplysninger, forinden der kan udstedes en generel godkendelse af stedet.

En kost- eller efterskole er ikke et socialpædagogisk opholdssted, men et skoletilbud, som visse børn og unge, der skal anbringes uden for hjemmet, kan have gavn af. Det gælder især ældre børn, der ikke har brug for særlig socialpædagogisk støtte, men primært har brug for ikke at bo hjemme.

Undervisningsministeriet og Socialministeriet har udarbejdet en supplerende vejledning om de sociale myndigheders anvendelse af frie grundskoler med kostafdeling til børn og unge, der skal anbringes uden for hjemmet, jf. vejledning nr. 135 af den 21. juni 2001 om de sociale myndigheders anvendelse af frie grundskoler med kostafdeling til børn og unge, der skal anbringes uden for hjemmet. Vejledningen er optrykt som bilag til denne vejledning.

Socialpædagogiske skibsprojekter

253. Ophold i socialpædagogiske skibsprojekter kan finde sted enten efter reglerne om døgninstitutioner for børn og unge i § 51 eller efter reglerne om opholdssteder i § 49.

Ansøgning om godkendelse af projektet rettes af ejer eller reder til Søfartsstyrelsens nærmeste regionskontor.

For at kunne opnå tilladelse til sejlads i et større område end inden for linierne Skagen - Færder, Kalmar - Darlowo, skal fritidsfartøjet omregistreres til lastskib.

I forbindelse med omregistreringen skal skibet synes af Søfartsstyrelsen efter »Skibstilsynets meddelelser F« og Teknisk forskrift nr. 1 af 6. februar 1992 og 8. oktober 2001 for last- og fiske-skibe der medtager maksimalt 12 passagerer.

Anmodning om omregistrering fra fritidsfartøj til lastfartøj skal ske ved, at skibets ejer eller reder retter henvendelse til Søfartsstyrelsen.

Det påhviler den amtskommune, der efter serviceloven har det generelle tilsyn med landbasen, herunder skibsprojektet, at påse, at et skibsprojekt for indtil tre unge har den fornødne godkendelse fra Søfartsstyrelsen.

256. Anbringelse i et skibsprojekt for indtil tre unge iværksættes af kommunen. Der gælder ingen alderskrav for skibsprojekter på fritidsfartøjer under 20 tons, men den anbringende kommune må sikre sig, at det er forsvarligt at anbringe den unge i den særlige form for et opholdssted, som et skibsprojekt er. For ophold i skibsprojekter på fartøjer over 20 tons er der et alderskrav på 16 år.

Kommunen må sikre sig, at den unge inden anbringelsen gennemgår en lægeundersøgelse med henblik på at afklare, om den unge fysisk og psykisk er i stand til at opholde sig om bord på et skib. Kommunen skal ligeledes sikre sig, at den unge inden anbringelsen gennemgår et af Søfartsstyrelsen godkendt søsikkerhedskursus.

Ved anbringelse på skibsprojekter med fartområde uden for linierne Skagen - Færder, Kalmar - Darlowo, påhviler der kommunen en særlig forpligtelse til at sikre sig, at den unge har en fysik og en modenhed, der gør anbringelsen på et skib med det større fartområde forsvarlig.

Det løbende tilsyn med den unge om bord på skibsprojekter med indtil tre unge føres af den anbringende kommune, jf. pkt. 255.

Opmærksomheden henledes på, at skibsprojekter efter den 1. januar 2001 skal godkendes i henhold til Søfartsstyrelsens tekniske forskrift nr. 15 af 20. november 2000, Teknisk forskrift om skibe til særlige formål (bevaringsværdige skibe, lystfiskerskibe mv.). Denne forskrift gælder for uddannelsesskibe, socialpædagogiske skibsprojekter, lejrskoleskibe, klubskebe eller til lignende særlige formål, som ikke er egentlig passagersejlad, og er ombygget til formålet inden forskriftens ikrafttræden. Forskriften kan findes på www.sofartsstyrelsen.dk.

Skibsprojekter for én ung

257. Socialpædagogiske projekter med en elev kan iværksættes af kommunen. Den anbringende kommune skal dog i hvert enkelt tilfælde i forbindelse med den konkrete anbringelse have dokumentation af skibsfører eller reder for følgende:

Skibet, der kan være et lastskib, fiskeskib, passagerskib eller fritidsfartøj, skal være over 20 tons og have gyldig fartshjemmel, og der skal være godkendte opholdsrum for alle ombordværende. Skibene skal være bemanded i overensstemmelse med lov om skibes besætning.

Dokumentation for, at skibsprojektet er godkendt af Søfartsstyrelsen, skal foreligge, inden der træffes aftale om en konkret placering af en ung.

Det løbende tilsyn med den unge om bord på skibsprojekter med en ung føres af den anbringende kommune.

Når der indgås en aftale mellem en amtskommune og en kommune om amtets anvendelse af kommunalt drevne institutioner skal amtsrådet sikre sig, at institutionen står til rådighed, mod, at der betales for de løbende udgifter til institutionens drift. Uanset at der er indgået aftale om amtskommunens anvendelse af et kommunalt tilbud, vil det fortsat være driftskommunen, der har kompetence til at træffe beslutning om personaleantal, ansættelse og afskedigelse og løn- og ansættelsesforhold.

261. Amtskommunens opgave er beskrevet i § 51, stk. 1. Amtskommunens opgave er at supplere opholdsstederne og de kommunale tilbud, således at det sikres, at der er de fornødne tilbud til de børn og unge, der har særlige behov. De særlige behov, der godtgør, at det er nødvendigt at anbringe disse børn og unge på døgninstitutioner, hvor der er en særlig ekspertise, kan blandt andet være sociale problemer, der kræver en særlig socialpædagogisk indsats, betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller lignende. Amtskommunen er forpligtet til at stille døgnpladser, aflastningspladser og dagpladser til ambulante behandling af børn og unge med sociale adfærdsproblemer til rådighed.

For hjemmeboende børn og unge, herunder børn og unge med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, kan der være behov for aflastningspladser, og amtskommunen kan tilgode dette behov enten ved at have særlige aflastningsinstitutioner eller aflastningspladser på døgninstitutioner for børn og unge eller på særlige daginstitutioner efter § 16.

Loven opdeler ikke institutionerne i forskellige typer, og amtskommunerne kan derfor kombinere og udnytte institutionerne til børn og unge i forskellige aldersklasser og med forskellige behov for kontakt, behandling, beskæftigelse mv.

Nogle døgninstitutioner er udstyret med en særlig ekspertise, således at der udover pædagoger kan indgå fx socialrådgivere og psykologer, der kan bidrage til at løse de særlige behandlingsopgaver for børn og unge med sociale problemer i bred forstand og børn og unge med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, herunder psykotiske børn og unge samt multihandicappede (udviklingshæmmede) børn og unge. De kan ligeledes bidrage til arbejdet på de institutioner, hvor der er familiebehandling.

Der er i tilknytning til enkelte døgninstitutioner eller som selvstændige institutioner etableret sikrede afdelinger, hvor børn og unge ikke har fri udgang. Se nærmere herom i pkt. 146.

Kommunale døgntilbud

262. Ind imellem er det mest hensigtsmæssigt, at der etableres døgntilbud til børn og unge, der har en tæt tilknytning til børnenes og de unges hidtidige omgivelser og netværk. Kommunerne har derfor adgang til at oprette døgntilbud. Formålet med de kommunale døgntilbud er at give mulighed for at udvikle nye og mere fleksible tilbud, der fx kan tilbyde kortere ophold for barnet eller den unge, hvis forældrene kortvarigt er ude af stand til at varetage omsorgen for barnet eller den unge uden, at det er nødvendigt med en anbringelse. Der kan også være tilfælde, hvor kommunen har vurderet, at en anbringelse er nødvendig, men hvor det ikke har været muligt at finde det rette anbringelsessted. I stedet for at barnet eller den unge skal opleve flere flytninger, kan det i stedet anbringes i nærmiljøet, således at det ikke skal rykkes op med rode flere gange.

Inden etableringen af det kommunale tilbud bør det overvejes, om det er muligt at overlade opgaven helt eller delvist til private aktører. Der kan fx indgås aftaler med frivillige organisationer eller familier, om at de skal varetage opgaven. Der kan også være tale om en udbygning af et eksisterende døgntilbud. De kommunale døgntilbud skal ikke etableres i en form, der minder om et opholdssted.

Grundtakst

264. I § 131 a er det fastsat, at ved døgnophold for børn og unge, herunder efterværn efter § 62 a og ved familiebehandlingstilbud, betaler den anbringende kommune alene en grundtakst for udgiften til anbringelsen. Dette forudsætter, at der er indgået en aftale med amtskommunen, om at den skal betale det beløb, der ligger ud over grundtaksten, jf. 131 b. Der er med lovgivningen om grundtakstfinansiering fastsat regler om, hvad et døgnophold for børn eller unge omfatter, herunder for unge, der er fyldt 18 år, men ikke 23 år, der får tilbud efter § 62 a. Disse regler sigter til finansieringen mellem kommuner og amter. Der er mere udførligt redegjort for disse regler i Socialministeriets vejledning nr. 202 af 12. december 2001 om grundtakstfinansiering af sociale serviceydelser. KL og Amtsrådsforeningen har derudover udsendt en mere detaljeret vejledning om, hvad grundtaksten på børn og unge området omfatter. Begrebet døgnophold dækker her over døgnophold for:

- barnet eller den unge,
- døgnophold for forældremyndighedsindehaveren, barnet eller den unge og andre medlemmer af familien
- aflastningsophold for barnet eller den unge
- udslusningsophold.

§ 40 b omfatter alle former for døgnophold, jf. stk. 3. Bestemmelsen gælder alle døgnophold, som er omfattet af grundtakstfinansiering, uanset om udgifterne på årsbasis overstiger grundtaksten.

265. Når en kommune ønsker, at amtskommunen skal medvirke til et tilbud omfattet af grundtakstfinansiering, sender kommunen en indstilling herom til amtskommunen, jf. § 131 b. Amtskommunen tager stilling til indstillingen. Hvis amtskommunen ikke kan imødekomme indstillingen, skal meddelelse herom til kommunen indeholde et forslag til et andet tilbud. Når der er enighed om hjælpen, betaler amtskommunen den del af udgifterne, der ligger over grundtaksten.

266. § 40 b angiver en ramme for, hvad døgnopholdet bør omfatte. Det angives, at døgnopholdet omfatter omsorg, personlig støtte, socialpædagogisk rådgivning og behandling samt varetagelse af barnets eller den unges særlige behov. Opregningen nedenfor af forskellige typer af ydelser, der falder inden for § 40 b, er derfor eksempler og ikke en udtømmende udfyldelse af rammen.

Ydelserne

267. Under et døgnophold modtager barnet eller den unge omsorg, personlig støtte, socialpædagogisk rådgivning og behandling. Ved særlige behov kan der endvidere foretages undersøgelser og observation samt ydes terapi eller anden behandling. Undersøgelser efter § 39 kan foregå på et anbringelsessted godkendt efter § 49 eller § 51.

Et aflastningsophold, som ydes i forbindelse med et døgnophold, indgår i døgnopholdet. Den konkrete hjælp vil kunne ydes af det sted, hvor barnet eller den unge har døgnophold eller på anden måde.

268. Der er en række grundlæggende ydelser, der er forbundet med selve døgnopholdet for børn og unge, som den anbringende kommune kan forvente er til stede ved et døgnophold.

Det indebærer blandt andet, at barnet eller den unge kan forvente at modtage følgende ydelser under anbringelsen:

Støtte til at barnet eller den unge kan benytte relevante tilbud svarende til deres alder, udvikling og interesser i form af skolegang eller undervisning, uddannelse og/eller beskæftigelse og fritidstilbud.

Barnet eller den unge skal sikres den nødvendige omsorg i form af en god og stabil voksenkontakt. Derudover skal der sikres adgang til den nødvendige praktiske hjælp, såsom mad, tøj, bolig,

Foranstaltninger, der ligger uden for rammerne i § 40 b

270. Der er former for ydelser, som barnet eller den unge kan modtage under et døgnophold, som ikke er en del af »selve opholdet og dermed grundtakstfinansieringen«. Det drejer sig om:

- Dagtilbud til børn efter servicelovens kapitel 4 og klubtilbud og andre socialpædagogiske foranstaltninger efter servicelovens § 19. Disse udgifter er heller ikke i dag omfattet af delt finansiering, jf. § 129, stk. 2
- Udgifter til tilsyn, administration samt rådgivning og vejledning. Disse udgifter er heller ikke i dag omfattet af delt finansiering, jf. § 129, stk. 1, og § 130, stk. 1.
- Arbejdsforhold eller beskæftigelse og egentlige uddannelsesforløb, der er omfattet af lov om aktiv socialpolitik, specialundervisning eller vidtgående specialundervisning efter Undervisningsministeriets regler herom, dvs. hjælp efter anden lovgivning.
- Personlige hjælpemidler.
- Heller ikke ydelser, der primært er rettet til forældrene, indgår i et døgnophold. Det drejer sig fx om:
  - Økonomiske tilskud efter kapitel 6, som bl.a. omfatter tilskud til forældre, der vælger privat pasning eller modtager orlovsydelse under børnepasningsorlov efter §§ 26, 27 og 27 a. Disse udgifter er heller ikke efter gældende regler omfattet af delt finansiering.
  - Hjælp efter § 40, stk. 4 og 5, dvs. forskellige former for økonomisk hjælp til forældre, der ikke selv har tilstrækkelige midler.
  - Støtteperson til indehaveren af forældremyndigheden efter § 40 a.
  - Terapi eller misbrugsbehandling af forældrene.

271. Hvis der måtte være tvivl om, hvorvidt en mulig form for hjælp falder inden for eller uden for den ramme, som § 40 b angiver, kan kommuner og amtskommuner støtte deres overvejelser på følgende afvejning:

Kan det pågældende tilbud *på den ene side* primært anses for at være et led i anbringelsen af barnet eller den unge, eller er der på den anden side tale om et tilbud, hvor formålet er tættere på at ligne de ovennævnte eksempler på former for tilbud, som ligger uden for rammerne for § 40 b.

Ved vurderingen af om tilbudet primært kan anses som et led i anbringelsen efter § 40 b, kan der lægges vægt på, at udgangspunktet er, at døgnopholdet omfatter omsorg, personlig støtte, socialpædagogisk rådgivning og behandling samt varetagelse af barnets eller den unges særlige behov. Inkluderet i dette er forsørgelse af barnet eller den unge og alle behandlingsmæssige ydelser, der i forskelligt omfang og forskellige kombinationer indgår i døgnopholdet.

272. Det er formålet med hjælpen samt barnets eller den unges behov under opholdet, som er grundlaget for visitationen af det enkelte barn eller den unge til et anbringelsessted og dermed hvad der indgår i grundtaksten. Det er fx ikke afgørende, om det konkrete tilbud er i stand til at yde hjælpen i forbindelse med den almindelige drift, eller om der i forbindelse med anbringelsen af det enkelte barn eller den unge er behov for at købe nogle af ydelserne til barnet eller den unge uden for anbringelsesstedet. Det er vigtigt, at de kommunale myndigheder ved beslutningen om visitation omhyggeligt får beskrevet, hvilke former for hjælp der er opnået enighed om, idet enigheden ved visitationen fastlægger udgiftsfordelingen mellem kommunen og amtskommunen.

Når en ydelse er omfattet af kommunens aftale med amtskommunen om grundtakstfinansiering, betyder det, at udgifterne til ydelsen indgår i udgiftsgrundlaget for døgnopholdet, hvoraf amtskommunen skal finansiere udgifterne ud over grundtaksten. Det betyder også, at amtskommunen skal inddrages, hvis kommunen ønsker en ændring i ydelsen ud over den ramme, der måtte være aftalt mellem kommunen og amtskommunen i det enkelte tilfælde.

Som nævnt under pkt. 274 udsender KL og Amtsrådsforeningen i Danmark vejledende satser for de nævnte ydelser.

Særligt om udgifter til forrevalidering

276. For så vidt angår muligheden for at yde hjælp til en forrevalidering, der sker som led i udslusning og strækker sig over en periode efter døgnopholdet, henvises der til Socialministeriets vejledning nr. 39 af 5. marts 1998 om lov om aktiv socialpolitik.

Særligt om hjælpemidler til børn og unge med handicap

277. Kommunen afholder endeligt udgifterne til hjælpemidler og forbrugsgoder, der bevilges af kommunen, jf. § 97, stk. 1, og § 98, stk. 1, medmindre ydelserne er indeholdt i døgnopholdet, jf. § 131 a.

Hjælpemidler, som ikke er personlige, kan være indeholdt i døgnopholdet, men det forudsætter, at det er særligt besluttet i forbindelse med visitationen, at hjælpemidlerne fremover skal indgå i anbringelsesstedets basisinventar.

Hjælpemidler, som er personlige, er uden for rammerne (i § 40 b) for døgnopholdet og dermed for grundtakstfinansieringen.

Om et hjælpemiddel er personligt, vil bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde. Et særligt personligt hjælpemiddel, ydet efter § 97, stk. 4, vil dog altid være at betragte som et personligt hjælpemiddel.

Der henvises til pkt. 170 samt til Socialministeriets vejledning nr. 129 af 14. december 2004 om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder pkt. 10.

Daglig drift

De ledelsesmæssige forhold på døgninstitutioner og opholdssteder

278. Opholdssteder vil sædvanligvis have nogle fastboende voksne, som har ansvaret for det socialpædagogiske indhold i opholdsstedet. En døgninstitutionens leder har ansvaret for den daglige ledelse af institutionen. Ved selvejende institutioner varetager bestyrelsen den overordnede ledelse.

Det vil være almindeligt og hensigtsmæssigt for disse opholdssteder og døgninstitutioner, at både medarbejdere og de personer, der modtages, har medindflydelse på de beslutninger, der træffes, og medansvar for at beslutningerne gennemføres.

Elevindflydelse

279. Børn og unge på døgninstitutioner og opholdssteder bør i videst muligt omfang inddrages i drøftelserne omkring institutionernes og opholdsstedernes daglige drift. Hensigten med inddragelsen af børn og unge i beslutninger vedrørende hverdagen på anbringelsesstedet er at lære dem at deltage i almindelige beslutningsprocesser gennem dialog og samarbejde, samt at lære dem at deres mening betyder noget, hvorved deres selvstændighed styrkes. Dette kan ske gennem regelmæssig afholdelse af møder, hvor der orienteres om udviklingen på institutionen, og hvor leder og medarbejdere kan høre om børnenes eller de unges opfattelse af institutionen eller opholdsstedet og det daglige arbejde.

Hvis der på institutionen eller opholdsstedet findes et tilstrækkeligt antal børn eller unge, der har den fornødne modenhed, kan det være hensigtsmæssigt at oprette et elevråd.

Magtanvendelse må efter bekendtgørelsen dog ikke erstatte omsorg og socialpædagogisk bistand og magtanvendelsen skal begrænses til det absolut nødvendige samt stå i rimeligt forhold til det, der søges opnået hermed.

Som eksempel på fysisk magtanvendelse kan nævnes, at barnet eller den unge fastholdes, eller føres til et andet opholdssted. Hertil kræves imidlertid, at følgende betingelser er opfyldt:

Hvis barnet eller den unge udviser en sådan adfærd, at fortsat ophold i fællesskabet er uforsvarligt eller hvis barnet eller den unge derved forhindres i at skade sig selv eller andre.

Endvidere skal den fysiske magtanvendelse afpasset efter forholdene i den enkelte situation om må ikke gå ud over det strengt nødvendige.

Der gælder forskellige magtbeføjelser for forskellige anbringelsessteder, idet magtanvendelsesmulighederne i opholdssteder for børn og unge og i ikke sikrede afdelinger i døgninstitutioner for børn og unge er meget begrænsede, mens der er nogle flere magtmidler til rådighed i sikrede og særligt sikrede afdelinger, hvis betingelserne herfor er opfyldt herunder mulighed for isolation af variabel varighed.

I plejefamilier for børn og unge samt i kommunale døgntilbud er magtanvendelse ikke tilladt bortset fra efter straffelovens nødværgebestemmelser.

I bekendtgørelsen om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet findes der endvidere regler om registrering og indberetning af magtanvendelse og om proceduren herfor samt regler om klageadgang mv.

Undervisning m.v.

285. Hvis det overhovedet er muligt, er det vigtigt, at børn i den undervisningspligtige alder, søger de lokale skoler, blandt andet med det formål at det sikres, at de bliver en del af lokalsamfundet. Det er vigtigt, at der etableres en god kontakt mellem anbringelsesstedet og skolen, således at det sikres, at barnet bliver en integreret del af klassen fra starten af undervisningsforløbet. Det indebærer en god forberedelse af skolestarten. Udviklings- og Formidlingscentret for Socialt Arbejde med Børn og Unge (UFC Børn og Unge) har lavet en undersøgelse af, hvorvidt anbragte børn og unge formår at blive en integreret del af undervisnings- eller pasningstilbuddet. Undersøgelsen viser, at det er svært for disse børn og unge at blive integreret, og det er derfor vigtigt, at der etableres et godt samarbejde inden skolestart. Se "Normalsystemets rummeliggørelse og anbringelser" fra 2005.

I de tilfælde, hvor et barn eller en ung på grund af alvorlige skoleproblemer anbringes i en institution eller et opholdssted med egen skole, må det tilstræbes, at barnet eller den unge så snart som muligt flyttes til den lokale folkeskole. Undervisningen i døgninstitutionen eller på opholdsstedet må i samarbejde med den lokale skole tilrettelægges på en sådan måde, at dette formål fremmes.

Hvis det skønnes nødvendigt at undervise et anbragt barn på anbringelsesstedet skal barnet have en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, men den skal tilrettelægges så den svarer til hver enkelt elevs særlige behov, og således at der arbejdes for, at barnet kommer i den lokale folkeskole. Der skal fx tages hensyn til, at barnet har koncentrationsproblemer, der gør det nødvendigt med meget afvekslende undervisning. Der henvises til bestemmelserne i folkeskolelovens § 22, stk. 5 og 6, og til Undervisningsministeriets vejledning nr. 83 af 10. juni 1999 om indgåelse af overenskomst om undervisning mellem kommuner eller amtskommuner og dagbehandlingstilbud eller anbringelsessteder.

Der bør tilstræbes en så nær kontakt mellem børnene eller de unge og det omgivende samfund, som det findes muligt og forsvarligt. Anbringelsesstedet bør så vidt muligt etablere kontakt til de lokale klubber og fritidstilbud mv., da anbragte børn og unge ofte vil opleve fritidstilbudene som et

290. Tilsynet bør være opmærksomt på følgende særlige forhold, der erfaringsmæssigt kan give anledning til forholdsregler fra amtskommunen eller kommunen.

Tilsynet omfatter de hygiejniske forhold. Vejledning herom vil kunne indhentes hos embedslægen.

Det må påses, at børn og unge regelmæssigt tilses og undersøges af en læge og tandlæge. Børn og unge skal under døgnanbringelse have adgang til de samme forebyggende børneundersøgelser og vaccinationer som børn og unge i eget hjem. De skal ligeledes have adgang til sygesikringsydelse hos praktiserende læge på samme måde som andre børn og unge.

Børn og unge vil under døgnanbringelse have adgang til den kommunale skolesundhedstjeneste i den kommune, hvor deres skole eller anbringelsessted er beliggende.

De vil ligeledes være omfattet af den kommunale tandpleje i den kommune, hvor de er tilmeldt folkeregisteret. Er barnet eller den unge anbragt på døgninstitution er der dog fastsat særlige regler, jf. § 1, stk. 5, i bekendtgørelse nr. 1073 af 11. december 2003 om tandpleje.

Tilsynet bør tillige sikre, at medarbejderne ved anvendelse af maskiner og materialer mv. sørger for, at de regler, der gælder for benyttelsen på tilsvarende områder, overholdes. Der tænkes her især på arbejdsmiljølovens regler om beskæftigelse af børn og Undervisningsministeriets regler for benyttelse af el-drevne maskiner og anvendelse af glasurer mv. ved sløjdundervisning i skoler.

En institutions kørsel med beboerne anses ikke for erhvervmæssig personbefordring, når kørslen er vederlagsfri, institutionen ejer bilen, og bilens fører er ansat på institutionen, eller er forælder til en af beboerne. Det forudsættes herved, at befordringen ikke er omfattet af Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 856 af 26. juli 2004 om fastlæggelse af skoleruter, krav til føreren mv. i forbindelse med offentlig befordring af skoleelever.

Erstatning og forsikring

291. Børnene og de unge er erstatningsansvarlige for skadevoldende adfærd efter dansk rets almindelige regler. Når et barn eller en ung er anbragt, er det generelt barnets eller den unges handlekommune, der bærer ansvaret for forholdene under anbringelsen, herunder forsikringsdækningen. Såfremt det skønnes hensigtsmæssigt at tegne en forsikring, er det handlekommunen, der sørger for dette i kraft af, at den indgår aftalen med en plejefamilie, opholdssted eller døgninstitution i forhold til det konkrete barn eller den unge.

For børns og unges uagtsomme skadevoldende adfærd bør der tegnes ansvarsforsikring, med mindre de er dækket af forældrenes ansvarsforsikring. Der kan endvidere peges på muligheden for at tegne ansvarsforsikring for ledere og de øvrige medarbejders erstatningsansvar for uagtsom skadevoldende adfærd.

Der kan normalt ikke tegnes forsikring, der dækker skader forvoldt af et anbragt barn eller en ung på plejefamiliens ejendom eller indbo, da barnet eller den unge indgår i husstanden.

Da det er disse skader, der giver de største problemer i praksis, vil det være hensigtsmæssigt, at den anbringende kommune og plejefamilien ved indgåelse af aftalen om plejeforholdet bliver enige om nogle retningslinier for, hvornår skaden må bæres af plejefamilien, og hvornår kommunen ud fra en billighedsbetragtning eventuelt vil træde ind og erstatte skaden helt eller delvist.

Plejefamiliens (eventuelt de biologiske forældres) familieforsikring (indbo- og ansvarsforsikring) dækker ansvar for personskader forvoldt af et plejebarn på plejefamilien og dækker normalt også skader på personer uden for plejefamilien og deres ejendele, men plejefamilien og kommunen bør inden modtagelsen sikre sig, at dette er tilfældet.

jetilladelse skal kommunen gøre forældremyndighedsindehaveren opmærksom på bestemmelsen i stk. 4.

Stk. 3. Det påhviler forældremyndighedsindehaveren at sikre sig, at plejehjemmet har fornøden plejetilladelse.

Stk. 4. Børn og unge-udvalget i forældremyndighedsindehaverens opholdskommune kan efter begæring af plejeforældrene eller barnet eller den unge beslutte, at et barn eller en ung ikke må flyttes eller hjemtages fra en privat familiepleje, såfremt det må antages at skade barnet eller den unge. Forud for afgørelsen indhentes en udtalelse fra den stedlige kommune.

Stk. 5. En afgørelse efter stk. 4, kan træffes foreløbigt efter reglerne i § 45, når betingelserne herfor er opfyldt.

Stk. 6. Reglerne i stk. 1-5, gælder ikke i tilfælde, hvor kun den ene af forældrene har forældremyndigheden, men barnet eller den unge får døgnophold hos den anden af forældrene.

Stk. 7. Døgnplejehjem, der modtager børn og unge under 18 år, og som drives af private uden offentlige midler, må kun oprettes og drives med tilladelse af amtskommunen. Amtskommunen fører tilsyn med forholdene i hjemmet.

Generelt om privat familiepleje

295. Ved privat familiepleje efter § 64 forstås ethvert tilfælde, hvor et barn bor hos andre end forældrene, uden at forældrenes opholdskommune har medvirket ved etableringen af opholdet.

Privat familiepleje er således ikke en hjælpeforanstaltning efter serviceloven, men beror alene på en beslutning, der er truffet af indehaveren af forældremyndigheden.

Hvornår kræves plejetilladelse

296. Efter § 64 må ingen modtage et barn under 14 år i privat familiepleje i en sammenhængende periode ud over tre måneder uden at have tilladelse dertil fra den stedlige kommune.

Der skal foreligge plejetilladelse i alle tilfælde, hvor opholdet forventes - eller senere viser sig - at vedvare udover tre måneder. Dette indebærer, at der må kræves plejetilladelse, hvis plejeforholdet fortsætter udover de tre måneder.

Udstedelse af plejetilladelse

297. Der kan kun udstedes plejetilladelse, hvis opholdet kan anses for at være til gavn for barnet. Det væsentligste element er således barnets forhold, men der er tale om et fleksibelt kriterium, der

har med hensyn til børneopdragelse, og om der er andre børn, hvad enten det er egne børn eller andre plejebørn, og aldersfordelingen af eventuelle børn i hjemmet. Herudover vil oplysninger om bolig, skole- og fritidsmuligheder samt familiens kontakter til det omgivende samfund indgå i vurderingen.

Den kommune, der skal give plejetilladelsen, kan også indhente oplysninger om barnet og dets forældre i det omfang, det er nødvendigt for at tage stilling til, om opholdet vil være til gavn for barnet, fx hvis barnet har et handicap, eller hvis der tidligere har været behov for at iværksætte hjælpeforanstaltninger for barnet.

Forinden udstedelse af plejetilladelse, indhentes med ansøgernes samtykke oplysninger om indtægtsforhold. Ligeledes med ansøgernes samtykke indhentes straffeattest fra Kriminalregisteret. De nærmere regler herom er fastsat af Justitsministeriet i bekendtgørelse nr. 218 af den 27. marts 2001. Heraf fremgår, at straffeattest rekvireres af ansøgernes opholdskommune fra den politikreds, hvor ansøgeren bor. I begæringen skal angives, at straffeattesterne skal benyttes i forbindelse med en ansøgning om tilladelse til at have børn i privat familiepleje.

Herudover bør ansøgerne i en helbredserklæring stå inde for, at de helbredsmæssigt er i stand til at påtage sig opgaven. Egentlige helbredsattester for ansøgerne og plejebarnet indhentes, når kommunen finder behov herfor. Den kommune, der forlanger helbredsattest, afholder udgiften dertil.

Plejeforhold hos nære slægtninge

299. Hvis barnet opholder sig hos nære slægtninge eller andre nærtstående, som barnet i forvejen har et tæt forhold til, vil der normalt være en formodning for, at opholdet vil være til gavn for barnet, og det vil, medmindre de konkrete forhold taler imod, ikke være nødvendigt at foretage en dyberegående undersøgelse. Dette gælder også, selv om plejeanbringelsen forventes at vare i en længere periode. For udenlandske børn gælder reglerne i pkt. 301.

Plejeforhold med henblik på adoption

300. Der skal foreligge plejetilladelse for børn, der modtages i privat pleje med henblik på adoption. For at undgå, at den stedlige kommune griber ind i adoptionsmyndighedernes behandling af adoptionssagen, bør der ikke udstedes plejetilladelse, før ansøgerne er godkendt som adoptanter til barnet.

Godkendes ansøgerne som adoptanter til et bestemt barn, sender adoptionsmyndighederne sagen til ansøgernes opholdskommune, der herefter giver plejetilladelse med henblik på adoption. I disse tilfælde vil kommunen kunne give plejetilladelsen på grundlag af de undersøgelser, der er foretaget i forbindelse med godkendelsen som adoptanter, medmindre der foreligger særlige forhold, der kan give grundlag for indhentelse af supplerende oplysninger om ansøgerne.

Udenlandske børn

301. Ved ansøgning om plejetilladelse til et udenlandsk barn skal kommunen sikre sig, at ansøgerne har fået opholdstilladelse til det pågældende barn. Ved behandlingen af en ansøgning om plejetilladelse gælder der som hovedregel det samme som ved plejetilladelse i plejeforhold af længere varighed, jf. pkt. 298.

Nordiske børn er fritaget for opholdstilladelse, jf. § 1 i udlændingeloven.

Et barn, der ikke er statsborger i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige, må ikke bringes her til landet med henblik på adoption, før der foreligger opholdstilladelse og eventuelt indrejsevisum. Er barnet født her i landet, og var moderen på fødselstidspunktet ikke bosat her, må barnet

Tilsyn med børn i privat familiepleje

303. Der gælder ingen særskilt tilsynsforpligtelse med børn i privat familiepleje efter § 64. Det påhviler imidlertid den kommune, hvor plejefamilien bor, efter den almindelige tilsynsforpligtelse i § 6, jf. § 33, at være opmærksom på de forhold, barnet eller den unge lever under i plejehjemmet. Såfremt kommunen bliver opmærksom på, at et barn i privat familiepleje har særlige behov for støtte, bør der ske henvendelse til forældremyndighedsindehaveren og eventuelt dennes kommune.

Flytning til ny kommune

304. Flytter plejeforældrene til en anden kommune, underretter fraflytningskommunen den nye kommune om plejeforholdet. Tilflytningskommunen tager selv stilling til, om forudsætningerne for plejetilladelsen er til stede.

Ophør af privat familiepleje

305. I de tilfælde, hvor forældrene selv har anbragt barnet eller den unge i privat familiepleje, er udgangspunktet, at forældrene også har adgang til at hjemtage barnet eller flytte barnet til en anden familiepleje.

Afslag på flytning eller hjemtagelse

§ 64...

Stk. 4. Børn og unge-udvalget i forældremyndighedsindehaverens opholdskommune kan efter begæring af plejeforældrene eller barnet eller den unge beslutte, at et barn eller en ung ikke må flyttes eller hjemtages fra en privat familiepleje, såfremt det må antages at skade barnet eller den unge. Forud for afgørelsen indhentes en udtalelse fra den stedlige kommune.

Stk. 5...

306. Efter § 64, stk. 4, kan børn og unge-udvalget i forældremyndighedsindehaverens opholdskommune efter begæring fra plejeforældrene eller barnet eller den unge beslutte, at et barn eller en ung ikke flyttes eller hjemtages fra en privat familiepleje, såfremt det må antages at skade barnet. Forud for afgørelsen indhentes en udtalelse fra den stedlige kommune.

Bestemmelsen tilgodeser hensynet til det barn eller den unge, som måske i en længere årrække har haft ophold hos plejeforældrene. Hvis flytningen eller hjemtagelsen må antages at skade barnet eller den unge, kan hjemtagelse eller flytning nægtes. Kriteriet »skade barnet eller den unge« kan siges at ligge imellem kriterierne for henholdsvis frivillige og tvangsmæssige foranstaltninger, jf. pkt. 159ff.

Reglen i § 64, stk. 4, om muligheden for at nedlægge forbud mod flytning eller hjemtagelse er en beskyttelsesregel for plejebarnet (eller den unge) og omfatter derfor børn og unge op til 18 år.

Anvendelsen af bestemmelsen er ikke betinget af, at opholdet har varet i et nærmere fastsat tidsrum, men det må formodes, at jo kortere opholdet har varet, jo mindre er risikoen for, at flytningen eller hjemtagelsen vil være til skade for barnet eller den unge.

307. En afgørelse om, at barnet eller den unge ikke må flyttes eller hjemtages, kan træffes efter begæring af plejeforældrene eller barnet eller den unge. Hermed får barnet eller den unge en egentlig adgang til selv at starte sagen. Der er i dette tilfælde ikke fastsat nogen aldersgrænse for den ini-

Det bemærkes dog, at kommunen i særlige tilfælde kan anbringe barnet eller den unge hos den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden. Der vil i så tilfælde ikke være tale om privat familiepleje, se pkt. 240.

Private døgnplejehjem

311. Døgnplejehjem, dvs. hjem af mere institutionslignende karakter, der modtager børn og unge under 18 år, men som drives af private uden aftale eller offentlige midler, må efter § 64, stk. 7, kun oprettes og drives med tilladelse fra den stedlige amtskommune.

Tilladelsen gives til en bestemt person som leder og for bestemte lokaler. Der kan ligeledes fastsættes særlige begrænsninger for tilladelsens omfang, fx med hensyn til tilsyn, ledelse og bygningsmæssige forhold.

Amtskommunen fører efter bestemmelsen tilsyn med forholdene i hjemmet.

Straffebestemmelse

312. Efter § 117 straffes den, der i strid med servicelovens regler anbringer eller modtager et barn eller en ung i pleje eller fjerner et barn eller en ung fra familiepleje, med bøde.

Kapitel 10

Adoption uden samtykke

Generelt

313. Hovedformålet med hjælpeforanstaltninger er - hvad enten hjælpen ydes i hjemmet eller i form af en anbringelse af barnet eller den unge - at ændre de forhold, der giver anledning til hjælpen, således at barnet kan forblive i eller vende tilbage til sit hidtidige miljø. Også i de tilfælde, hvor tilbagevenden til hjemmet ikke kan anses for realistisk, skal kommunen sørge for, at forbindelsen mellem barn og forældre holdes ved lige, jf. § 57, stk. 1, og pkt. 212.

I ganske særlige tilfælde, fx hvor kontakten mellem barnet og dets hjem ikke har kunnet opretholdes, eller hvor kontakten har været til skade for barnet, kan der imidlertid under visse betingelser meddeles tilladelse til adoption, selv om forældrene eller værgerne ikke vil give samtykke.

Adoptionsreglerne

314. Efter adoptionsloven er der en adgang til, at der i særlige tilfælde kan meddeles adoptionsbevilling, såfremt hensynet til barnet afgørende tilsiger dette, selv om der ikke kan opnås samtykke fra forældrene til adoptionen.

Efter adoptionslovens § 7 kræver adoption af en person under 18 år samtykke fra forældrene. Hvis den ene af forældrene er uden del i forældremyndigheden, forsvundet eller på grund af sindssygdom, åndssvaghed eller lignende tilstand er ude af stand til at handle fornuftsmæssigt, kræves kun samtykke fra den anden af forældrene. Hvis det anførte gælder begge forældre, kræves samtykke fra værgerne.

Fra forældre, hvis samtykke ikke kræves efter adoptionslovens § 7, stk. 1 og 2, skal der som hovedregel indhentes en erklæring, jf. adoptionslovens § 13.

Adoptionsbevilling kan dog i særlige tilfælde meddeles af statsamtet, selv om samtykke efter adoptionslovens § 7 ikke kan opnås, jf. adoptionslovens § 9, stk. 2. Det er en betingelse, at hensynet til barnets tarv afgørende tilsiger dette. Er barnet anbragt uden for hjemmet med bistand fra kommunen kræves samtykke fra Ankestyrelsen.

Selve afgørelsen om tilladelse til adoption træffes af statsamtet. De nærmere regler herom findes i adoptionsbekendtgørelsen, Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 1135 af 13. december 2002, og adoptionsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 928 af 14. september 2004.

Kapitel 11

Klageregler

Generelt

316. En forvaltningsafgørelse kan som hovedregel indbringes for en ankeinstans af den part som afgørelsen vedrører. Afgørelser skal efter forvaltningsloven § 25, som hovedregel være ledsaget af en vejledning om klageadgang.

Klagesystemet på børn og unge-området er grundlæggende bygget op omkring tre forskellige ankeinstanser: Det sociale nævn, Ankestyrelsen og landsretten. Som hovedregel behandler det sociale nævn klagesager om frivillige foranstaltninger, mens Ankestyrelsen, og herefter landsretten, behandler klagesager om børn og unge-udvalgets afgørelser om tvangsmæssige foranstaltninger.

Klage til det sociale nævn

317. Det sociale nævn har mulighed for at afvise, stadfæste, hjemvise, ophæve eller ændre en kommunal afgørelse, der er klaget over. Nævnet efterprøver dog alene de retlige spørgsmål, jf. retssikkerhedsloven § 69. Om nævnets sammensætning i forhold til forskellige sager henvises til Socialministeriets vejledning nr. 21 af 24. februar 2004 om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Afgørelser omfattet af den almindelige klageregel

§ 121. Kommunens og amtskommunens afgørelser efter denne lov kan, medmindre andet er fastsat i denne lov eller i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, indbringes for det sociale nævn efter reglerne i kapitel 10 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

§ 122. Afgørelser efter § 55, stk. 1, og § 57, stk. 2, kan af forældremyndighedsindehaveren eller den unge, der er fyldt 15 år, indbringes for det sociale nævn efter reglerne i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Stk. 2. Afgørelser efter § 57, stk. 2, kan, i det omfang de angår den af forældrene, som ikke har del i forældremyndigheden, af denne indbringes for det sociale nævn efter reglerne i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

sessted, og denne nye afgørelse kan som andre afgørelser efter § 55, stk. 1, indbringes for det sociale nævn. (Klageberettiget: forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år).

- En afgørelse efter § 55, stk. 3, om barnets eller den unges samvær og kontakt med andre end forældrene. (Klageberettiget: forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år).
- En afgørelse efter § 56 om en revision af handleplanen, som der ikke er opnået enighed om med forældremyndighedsindehaveren eller den unge, der er fyldt 15 år. Tilsvarende gælder en afgørelse om at afslå en ønsket ændring af planen, fremsat af forældremyndighedsindehaveren eller den unge, der er fyldt 15 år. (Klageberettiget: forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år).
- En afgørelse efter § 57, stk. 2, om omfanget og udøvelsen af samværet og kontakten mellem forældrene og barnet eller den unge samt afgørelse om fastsættelse af nærmere vilkår for samværet og kontakten. Der kan ikke efter § 57, stk. 2, træffes afgørelser, som medfører, at samvær og kontakt kun må finde sted mindre end en gang om måneden. (Klageberettiget: forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år. Endvidere den af forældrene, som ikke har del i forældremyndigheden, i det omfang afgørelsen angår denne).

Afgørelser efter reglerne i lovens kapitel 9 a, §§ 62 a-62 b

320. Følgende afgørelser kan indbringes for det sociale nævn:

- En afgørelse om tilbud efter § 62 a, stk. 2 og 3. (Klageberettiget: den unge).
- En afgørelse efter § 62 a, stk. 4, om ophør af tilbud efter § 62 a, stk. 2 og 3. (Klageberettiget: den unge)
- Klage over en afgørelse om at anbringelse uden for hjemmet ikke skal opretholdes, jf. § 62 a, stk. 3, nr. 1, har opsættende virkning.
- En afgørelse efter § 62 b om den unges betaling for døgnophold efter § 62 a, stk. 3, nr. 1, og for udslusningsophold efter § 62 a, stk. 3, nr. 4. (Klageberettiget: den unge).

Afgørelser efter reglerne i lovens kapitel 10, § 64.

321. Følgende afgørelser kan indbringes for det sociale nævn:

- En afgørelse efter § 64, stk. 2, om afslag på ansøgning om plejetilladelse. (Klageberettiget: plejeforældrene).
- En afgørelse efter § 64, stk. 7, om afslag på ansøgning om tilladelse til oprettelse og drift af et døgnplejehjem (Klageberettiget: ansøgeren).

Klage til Ankestyrelsen og landsretten

§ 123. Afgørelser truffet af børn og unge-udvalget, jf. § 62, kan indbringes for Ankestyrelsen inden 4 uger efter, at klageren har fået meddelelse om afgørelsen ...

Stk. 2-4. ...

322. Afgørelser truffet af børn og unge-udvalget kan i første omgang ankes til Ankestyrelsen og derefter til landsretten. Ankestyrelsen er ikke begrænset af retssikkerhedslovens § 69, og har derfor mulighed for fuld efterprøvelse af børn og unge-udvalgets afgørelser.

Ankestyrelsen er anden klageinstans for de kommunale og amtskommunale afgørelser, som Ankestyrelsen skønner, har principiel eller generel betydning. I disse tilfælde følger Ankestyrelsen retssikkerhedslovens § 69 om retlig prøvelse.

323. Følgende afgørelser kan indbringes for Ankestyrelsen:

324. Opmærksomheden henledes på, at der i forbindelse med klage til Ankestyrelsen over børn og unge-udvalgets afgørelser ikke er dispensationsadgang for ankefrist, og reglerne om genvurdering af sagen (remonstration) gælder ikke.

Børn og unge-udvalgets afgørelser skal oplyse om klagemulighederne og fristerne herfor.

I forbindelse med behandlingen af sagen i Ankestyrelsen har forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 12 år, ret til at få dækket udgifter til transport til møder i Ankestyrelsen efter § 123, stk. 5. Ydelsen er ikke transbestemt. Det er forældrenes og barnets eller den unges opholdskommune, der finansierer ydelser efter bestemmelsen.

Ankestyrelsens afgørelse skal foreligge inden otte uger efter, at klagen er modtaget. Samtidig med Ankestyrelsens afgørelse skal Ankestyrelsen oplyse om adgangen til at forlange sagen forelagt for domstolene og om fristen herfor, jf. § 73 i retssikkerhedsloven.

Domstolsprøvelse

325. Ankestyrelsens afgørelser, jf. pkt. 323, kan kræves forelagt landsretten efter § 124, stk. 1. Dette gælder også i de tilfælde, hvor Ankestyrelsen har truffet afgørelsen i medfør af § 47.

Er Ankestyrelsens afgørelse stadfæstet ved dom, kan fornyet prøvelse ved retten kun kræves, hvis sagen på ny har været forelagt Ankestyrelsen til afgørelse.

Landsrettens afgørelse kan kun med særlig tilladelse fra Procesbevillingsnævnet indbringes for Højesteret. Ansøgning om tilladelse til anke eller kære må fremsættes inden henholdsvis seks og tre måneder efter landsrettens afgørelse, jf. § 126.

Kommunens afgørelse om, at en ung i forbindelse med afsoning af en ungdomssanktion skal forblive i eller tilbageføres til en sikret afdeling, en døgninstitution eller et opholdssted, kan indbringes for domstolene af den unge, se pkt. 144.

Under en sags behandling ved domstolene beskikkes der en advokat for den eller de klageberettigede i medfør af retsplejeloven.

Det sociale nævns og Ankestyrelsens egendriftskompetence

§ 47. Såfremt kommunen ikke foretager de fornødne undersøgelser, jf. § 38, ikke fører de fornødne samtaler med barnet eller den unge, jf. § 58, ikke udarbejder de fornødne handleplaner, jf. § 58 a, ikke foretager den fornødne revision af handleplaner, jf. §§ 46 og 56, eller ikke mindst én gang om året taler med barnet eller den unge under besøg på anbringelsesstedet, jf. § 55, stk. 2, kan det sociale nævn træffe afgørelse om,

- 1) at der skal iværksættes en undersøgelse, jf. § 38,
- 2) at der skal finde samtale sted med barnet eller den unge, jf. § 58,
- 3) at der skal udarbejdes en handleplan, jf. § 58 a,

327. Kommunens og amtskommunens afgørelse vedrørende godkendelse af anbringelsessteder for børn og unge efter § 49, stk. 1 og 2, kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 49, stk. 3.

Kommunens fastsættelse af plejelønnen til en plejefamilie efter § 50, kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, da der er tale om et aftalespørgsmål mellem kommunen og plejefamilien. Anbringelsessteder for børn og unge, herunder plejefamilier, har i øvrigt ikke adgang til at klage over afgørelser, der træffes vedrørende barnets eller den unges forhold under anbringelsen.

Tilsidesætter en kommune reglen i § 49 ved at anbringe børn og unge i et ikke godkendt anbringelsessted, som er beliggende i en anden kommune, og bringes forholdet ikke til ophør uanset henstilling herom, kan tilsynsrådet i det amt, hvor den anbringende kommune er beliggende, tage stilling hertil. Det samme vil være tilfældet, hvis en kommune tilsidesætter reglen i § 56, stk. 2, hvorefter der skal ske underretning forud for en anbringelse i en anden kommune end barnets eller den unges opholdskommune.

Klager over rent praktiske ting vedrørende børn og unges anbringelse uden for hjemmet, kan i de tilfælde, hvor der ikke er truffet en afgørelse om spørgsmålet af kommunen efter § 55, stk. 1, indbringes for kommunalbestyrelsen.

Klager, der alene vedrører personalets optræden, sagsbehandlingstiden, ekspeditionsfejl, personalenormering, lokaleforhold eller lignende, skal indgives til borgmesteren eller kommunalbestyrelsen - i amtskommuner amtsborgmesteren eller amtsrådet.

Kapitel 12

Finansiering

328. Kommunens udgifter til almindelig rådgivning og tilsyn afholdes endeligt af kommunen. Det samme gælder udgifter til administration, fx udgifter til undersøgelser, herunder de i §§ 38 og 39 nævnte.

Af en kommunes udgifter til advokatbistand efter § 60 refunderer staten 50 pct., jf. § 131.

Udgifterne vedrørende de i § 34 nævnte rådgivnings-, undersøgelses- og behandlingsopgaver, som påhviler amtskommunen, afholdes endeligt af denne.

Kommunen afholder herudover endeligt udgifter til dag- og klubtilbud efter §§ 7 og 19 samt til økonomiske tilskud efter §§ 26, 27 og 27 a. Reglen om, at kommunen fuldt ud afholder udgiften, vedrører både de tilfælde, hvor selve foranstaltningen består i et af de nævnte dagtilbud, og de tilfælde, hvor et dagtilbud efter §§ 7 og 19 er en supplerende foranstaltning til et døgnophold for barnet eller den unge. Udgifter til støttepersoner i dagtilbud indgår som en driftsudgift for dagtilbuddet. Udgifterne vedrørende ungdomssanktion følger reglerne for de enkelte tilbud. Ophold i sikret afdeling som følge af ungdomssanktion er omfattet af objektiv finansiering, jf. Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 382 af 17. maj 2001 om anvendelse af magt over for indsatte i fængsler og arresthuse (magtanvendelsesbekendtgørelsen). Ophold i åbent døgnophold følger de sædvanlige regler om grundtakstfinansiering.

329. Deltager et barn i en skolefritidsordning som selve foranstaltningen, afholder kommunen endeligt udgiften. Deltager et barn i en skolefritidsordning, der indgår som en del i et døgnophold, vil en udgift svarende til forældrebetalingen indgå i grundtaksten, forudsat at det er besluttet i forbindelse med visitationen. Foreligger der ikke en sådan særlig beslutning, afholder kommunen endeligt udgiften.

Bilag 1-8

bekendtgørelser og 1 vejledning, udelades her i Ministerialtidende, da materialet tidligere er offentliggjort i Lov- og Ministerialtidende:

Bilag 1: Bekendtgørelse nr. 1092 af 8. december 2000 om underretningspligt over for kommunerne efter lov om social service.

Bilag 2: Bekendtgørelse nr. 79 af 4. februar 1998 om kommunens bistand til børn og unge i forbindelse med uden- og indenretlig afhøring.

Bilag 3: Bekendtgørelse nr. 1093 af 8. december 2000 om betaling for ophold i anbringelsessteder for børn og unge under 18 år samt for døgnophold og udslusningsophold for unge i alderen 18 til og med 22 år.

Bilag 4: Sammenskrivning af bekendtgørelse af forretningsorden for børn og unge-udvalgene.

Bilag 5: Bekendtgørelse om standarder for sagsbehandlingen i sager om særlig støtte til børn og unge.

Bilag 6: Bekendtgørelse om omkostningsdækning og tabt arbejdsfortjeneste til netværksplejefamilier.

Bilag 7: Bekendtgørelse nr. 658 af 29. juni 2005 om indhentelse af børneattest ved ansættelse og beskæftigelse af personer i visse tilbud efter lov om social service og i frivillige sociale organisationer.

Bilag 8: Vejledning nr. 135 af den 21. juni 2001 om de sociale myndighedernes anvendelse af frie grundskoler med kostafdeling til børn og unge, der skal anbringes uden for hjemmet.

Oversigt over reglerne for de forskellige typer skibsprojekter, hvor unge kan anbringes efter serviceloven

Bilag 12

Registret henviser til, i hvilke *punkter* de enkelte paragraffer i serviceloven gennemgås

§ 4: 8, 9, 20

§ 5: 15, 16, 242

§ 6: 20ff.

§ 16: 269

§ 23: 269

§ 32: 2

§ 33: 20ff.

§ 33a: 41ff.

§ 34: 328

§ 36 a: 40

§ 38: 19, 49ff.

§ 39: 61, 153, 267

§ 40: 85ff.

§ 40 a: 319

§ 40 b: 264ff.

§ 41: 112ff.

§ 42: 177ff.

§ 42 a: 230ff.

§ 43: 152, 167ff.

§ 44: 155ff.

§ 45: 72, 108, 185ff.

§ 46: 114ff, 170, 225ff.

§ 47: 326ff.

§ 48: 184

§ 49: 236ff.

§ 50: 246, 327

§ 51: 33ff, 292

§ 52: 224

§ 53: 24, 180

§ 54: 71, 107

§ 55: 195ff.

Bilag 13

Stikordsregister

Registret henviser til *punkter* i vejledningen

A

adfærdsproblemer; 33, 34, 236, 259, 261
adoption; 298, 300ff, 312ff
advokatbistand; 108, 111, 172ff, 188
advokatsalær; 174
af egen drift; 114, 229, 326
afbrydelse af forbindelsen; 152, 173, 180, 185, 216, 218, 323
aflastningsophold; 95, 117, 264, 267
afslag på godkendelse; 240, 249
afværgepligt; 42
aktindsigt; 19, 31, 40, 47, 172ff, 201, 240
akutanbringelse; 187
alvorlig skade; 61, 108, 153, 159ff
ambulant undersøgelse; 154
amtskommunens opgaver; 1, 32ff
anbringelse, frivillig; 85, 98,
anbringelse, uden samtykke; 159
anbringelsessteder; 236
anke; 154, 325
anmeldelse; 42
anonym rådgivning; 15, 16ff
anonyme henvendelser; 40
anonymisering af anbringelsesstedet; 221ff, 323
anstaltsforhold; 217
ansættelsesforhold; 260

B

barnets bedste; indledning, 7, 23, 31, 198
bedsteforældre; se netværket og det nære miljø
begrundet formodning; 159, 164
begæring om hjemgivelse; 225, 228f
beklædning; 246, 249, 274, 275
betaling for døgnophold; 94, 224, 319f
biologiske forældre, anbringelse hos; 242
bisidder; 64, 111, 173, 175, 206, 214
blodtransfusion; 156
brev- og telefonkontrol; 152, 173, 180, 185, 219, 223
brevveksling; 212, 223
børn og unge-udvalg, forretningsorden; se i øvrigt bilag
børn og unge-udvalg, kompetence; 171, 187
børn og unge-udvalg, nedsættelse af: indledning, 26, 27, 174, 176f, 182f
børnebidrag; 224, 242, 275
børnefamilieydelse; 242f, 275
børnesagkyndig; 182
børnetilskud; 242, 101

D

daglig drift; 278
deponering af pas; 215
domfældte; 110

godkendt budget; 236, 250
godtgørelse; 99, 174, 246f.
grundtakst; 264ff., 328ff.

H

handlekommune; 24, 234, se i øvrigt indledningen
handleplaner; 70ff., 125ff., 140ff.
hjemgivelse/ophør af anbringelse; 225ff.
hjemtagelse fra privat familiepleje; 226, 229, 306ff.
hjemtagelsesperiode; 230
hjemme-hos; 92
hjælpemidler; 269f., 277
høring af barnet eller den unge; 62ff.

I

Inddragelse af netværk; 11f., 51f., 69
indlæggelse på sygehus; 153, 156
indsats for forældrene; 78
informeret samtykke; 50, 59
indstilling; 58, 71, 147, 151, 177ff.
inhabilitet; 182
iværksættelse af tvangsmæssige foranstaltninger; 171

K

klageregler; 316ff
kollegier; 236, 249
kompetence, børn og unge-udvalgets; 152, 171, 187
kommunens bekræftelse af en underretning; 40
konfirmation; 205, 275
konsulentbistand; 34, 87, 91, 112
kontakt; se samvær og kontakt
kontaktperson; 23, 97ff., 116ff, 126, 148, 232, 249
kontanthjælp; 25, 94, 117, 119, 243
kost- og efterskoler; se efterskole
kost og logi; 274
kostpenge; 212, 275
kriminalitet; 29, 53, 70, 125ff., 145ff
krisecentre; 22, 39

L

Ledelsesmæssige forhold på døgninstitutioner; 278
livstruende sygdom; 156, 158
lommepenge; 117, 241, 246, 268, 274f
lov om patienters retsstilling; 157
lægebehandling under en anbringelse; 205
Lægelig undersøgelse eller behandling uden samtykke; 153ff
længerevarende plejeforhold; 298

M

magtanvendelse; 184, 223, 284
medarbejderindflydelse; 280
mindsteindgreb; 89
misbrugsproblemer, hos børn eller unge; 82ff, 162
misbrugsproblemer, hos forældre; 161, 231

N

Netværksplejefamilie; 95, 195, 236, 244ff

samtykke, forældre; 31, 50, 71, 85, 87, 153, 208, 214, 222
samtykke, informeret; 50, 58, 107
samtykke, tilbagekaldelse; 226f
samtykke; 50, 61, 87, 107f
samvær og kontakt under en anbringelse; 205ff
sikrede afdelinger; 261, 284
skibsprojekter; 250, 253ff, 263
skoletilbud; 199f, 252
statsamt; 18, 23, 31
stedfortræder; 26, 36, 171, 182f, 185, 187
straffeloven; 42, 48, 132, 144f, 184
støtte til anbringelsesstedet, kommunens; 201
støtte til transport; 207
støtteperson; 78, 92, 111, 214, 270
supervision; 123, 201
søskende; 49, 51, 60, 164, 206
søikkerhedskursus; 256f
SU; 117

T

tabt arbejdsfortjeneste; 93, 100, 246
tavshedspligt; 48f, 287
tidsperspektivet; 77
tilbagekaldelse af samtykke; se samtykke, tilbagekaldelse
tilslutning fra behandlende overlæge; 153, 156
tilsyn; 20ff, 203ff, 208ff, 303
tilsyn med plejefamilier; 288
tilsyn med børn og unge; 20
tilsyn med døgnophold; 288
tvang i psykiatrien; 153, 157
tværfaglige grupper; 48
tværkommunal underretningspligt; 41

U

udgifter til samvær; 212
udlandet; 263
udpegning af forældremyndighedsindehaver; 25
udslusning; 117ff, 230f
udtaleret; 281
uenighed mellem ung og forældre; 227
underretning af stedlig kommune; 202
underretningspligt; 39
underretningspligt, tværkommunal; 41
undersøgelser; 40, 49ff, 181f, 196, 269
undersøgelse, tvangsmæssig; 154
undersøgelse under anbringelsen; 205
undervisning; 76, 199f, 268, 270, 285
ungdomskontrakter; 128
ungdomssanktion; 132ff
unge forældre under 18 år; 109
utilpassede unge; 97, 99, 127

V

valg af overvågningsperson; 217f.
vanrøgt; 161
varighed, anbringelsen; 77, 130, 139ff.
vederlagsbetaling; 236f.